

Det norske
Arbeiderparti

BERETNING
1927

OSLO 1928
ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI

DET NORSKE ARBEIDERPARTI
— DET FORENEDE ARBEIDERPARTI —

BERETNING 1927

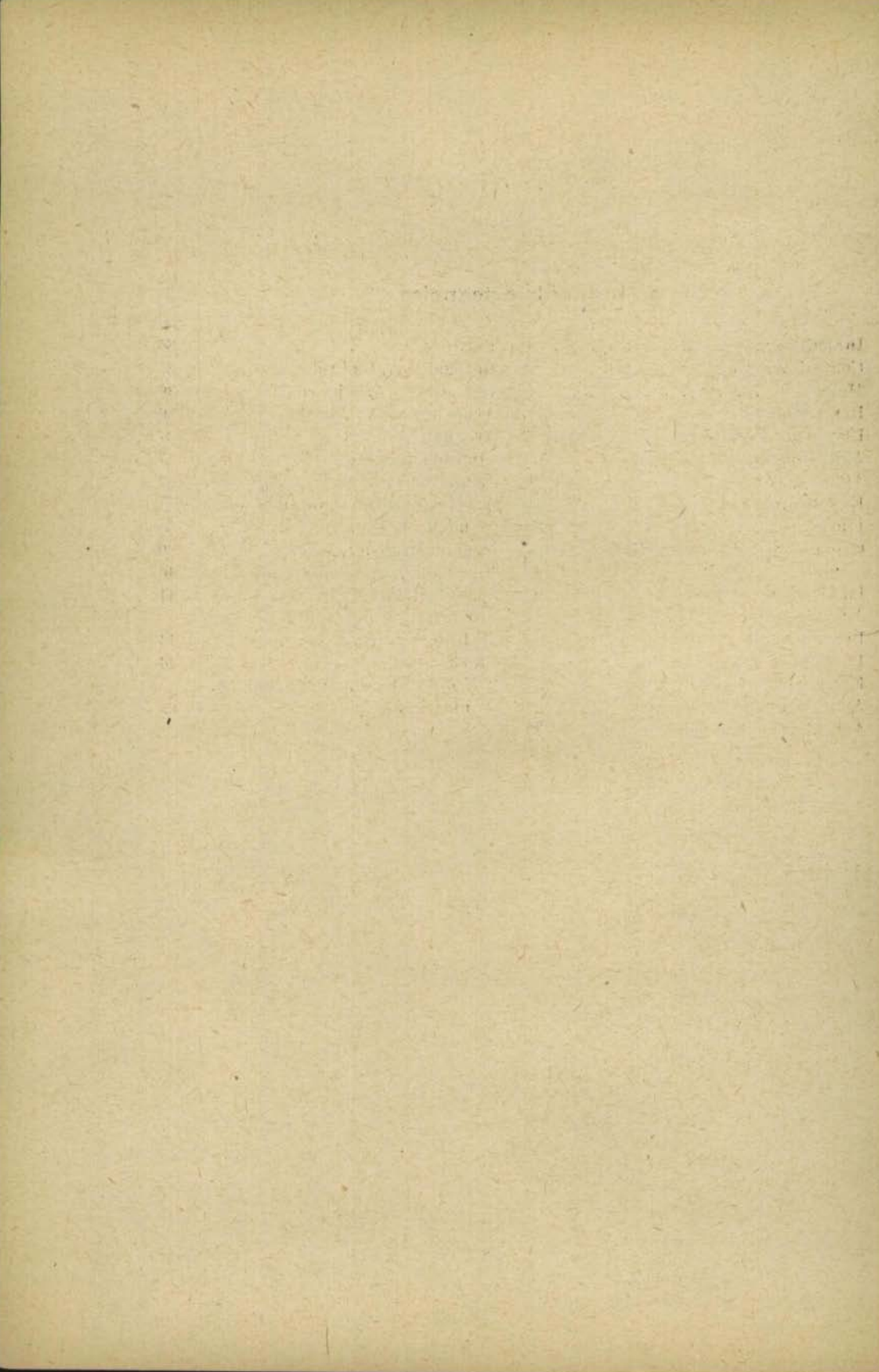
UTARBEIDET VED PARTIKONTORET

ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI — OSLO 1928

Innholdsfortegnelse.

	Side		Side
Innledning	1	Partipressen	34
Centralstyret og landsstyret	2	Det 20de Århundrede.	35
Møter	2	Det norske Arbeiderpartis forlag.	36
Representasjon	3	Arbeidernes Aktietrykkeri	36
Utvalg og komitéer	4	Arbeiderbevegelsens arkiv	37
Agitasjonen	5	Conrad Mohrs legat	37
Agitasjonsreiser	6	Justisfonnet	37
Enkeltforedrag	13	Arbeidsledigheten og den økono-	
1 mai	23	miske krise	38
Organisasjons- og medlemsover-		Organisering av fiskerne.	39
sikt	27	Fløterkonflikten i Julussa	40
Landskvinneutvalget	29	Justisforfølgelser	41
Arbeidernes Ungdomsfylking	31	Storbritanniens brudd med Sovjet-	
Den antimilitære agitasjon	32	Unionen.	44
Partiets 40 års jubileum	33	Stortingsvalget	44
Kyrre Grepps minne	33	<i>Tillegg: Stortingsgruppens beret-</i>	
Arbeiderbladet	33	ning 1927	69
Arbeidernes Pressekontor	33		

1927.

Året 1927 er et merkeår i arbeiderbevegelsens historie i Norge. Partiets intense arbeide i de foregående år for klassesamlingen blev fullbyrdet på den store samlingskongress i januar måned. Partiets krefter kunde igjen helt vies stabiliserings- og nyrydningsarbeide. Dette er også blit gjort i større utstrekning enn på mange år.

Allerede fra årets begynnelse blev det tatt fatt på en planmessig agitasjon. En rekke sammenhengende turnéer er arrangert og det har lykkedes å skape organisasjoner i distrikter hvor partiet ikke tidligere har hatt forbindelser. De gamle organisasjoner er stabilisert og tilført nye medlemmer. Partiets kvinnebevegelse har hatt øket tilslutning og Ungdomsfylkingen har hatt en betraktelig fremgang.

For partiets organisasjoner og medlemmer rundt om i landet har året vært en stor påkjønning. Først hadde de partilandsmøtet og samlingskongressen, gjennomførelsen av de lokale sammenslutninger, 1 mai arrangementene og to sammenhengende agitasjonsuker i mai, partijubileet i august, nominasjonsmøtene og sist men ikke minst valgkampen.

Den veldige fremgang partiet opnådde ved stortingsvalget var så vist ikke tilfeldig, men nettop betinget av den livlige partivirkosomhet som pågikk hele året.

I samarbeide med fagorganisasjonen har partiet tatt aktiv del i arbeidet med å få fiskerne og skog- og landarbeiderne faglig organisert.

De spørsmål av politisk-økonomisk art som partiet har arbeidet inngående med er arbeidsløsheten og gjeldsspørsmålets løsning. Den stilling partiet gjennom centralstyret og stortingsgruppen har tatt til disse spørsmål har tvunget sig frem til å være det centrale i de offentlige drøftelser om den økonomiske krise.

Det norske Arbeiderparti fikk i 1927 det gjennombrudd som splittelsen av arbeiderklassen tidligere har forhindret. Den utvidede organisasjonsvirksomhet og den målbevisste politikk som partiet har ført vil bli av varig verdi og som med samme offervillighet og arbeidslyst fra de tusener trofaste partifeller rundt om i landet vil bringe partiet videre frem i kommende år.

Centralstyret og landsstyret.

Sammensetning.

På Samlingskongressen i januar blev følgende valgt som medlemmer av centralstyret: Oscar Torp, formann, Edv. Bull som den ene viseformann, Martin Tranmæl, redaktør, Alfred Madsen, Eugen Johansen, Einar Gerhardsen, Josef Larson, Johannes Johannessen. Varamenn for disse: Valdemar Nielsen, Mathias Fredsti, Helga Karl- sen, Erling Anthonsen, A. Eliassen.

Magnus Nilssen, viceformann, Olav Oksvik, A. E. Gundersen, Harald Halvorsen. Varamenn for disse: Kåre Fostervoll, Anna Pleym, Randolf Arnesen og Arne Strøm. Halvard Olsen med Jens Teigen som personlig varamann. Fra Landskvinneutvalget Sigrid Syversen og Inger Kristiansen med henholdsvis Rachel Grepp og Helga Ramstad som personlige suppleanter. Fra Ungdomsfylkingen Arnfinn Vik med Rolf Gerhardsen som suppleant.

Landsstyremedlemmer: Trygve Lie, Akershus, Magnus Johansen, Ostfold, Oscar Nilssen, Hedmark, Karl Nedberg, Buskerud, Hans Haugli, Opland, Ole Moen, Telemark, Johan Øydegard, Vest-Agder, Nils Nordheim, Stavanger, Johan Nygårdsvold, Sør-Trøndelag, Ole Øisang, Trondhjem, Willh. Jacobsen, Nord-Trøndelag, Gitta Jønsson, Troms, Andreas Moan, Nordland, Anton Hermo, Finnmark. Varamenn for disse: Ole Gjestad, Møre, Marie Skau, Vestfold, Frantz Johansen, Rogaland, Olaf Solumsmoen, Drammen, O. A. Glasø, Nord-Norge, M. Sørbrøtten, Sogn og Fjordane.

Jul B. Olsen, Nord-Norge, A. Buen, Trøndelag, Petrine Stavset, Møre, Johan Sæle, Bergen, Johan Gjøstein, Rogaland, Anton Jenssen, Vestfold, Johs. Bergersen, Østfold. Varamenn for disse: Ole J. Fosland, Hordaland, Ole J. Olsen, Sørlandet, Kristoffer Lunde, Telemark, Ludv. Hansen, Østfold.

Dessuten valgtes Ture Jøhansen, Bergen med Martin Vold, Hamar som personlig varamann.

Møter.

Centralstyret har avholdt 29 møter og behandlet 253 saker. Landsstyremedlemmene som var valgt på landsmøtet i 1925 har holdt 1 møte og behandlet 14 saker. Det nye landsstyre har holdt 1 møte og behandlet 11 saker.

I det landsstyremøte som blev holdt 27 januar blev behandlet beretninger og regnskaper for 1926 og de forskjellige saker som skulde forelegges landsmøtet 28. januar.

Møte av det nye landsstyre blev holdt umiddelbart efter samlingskongressen. På møtet blev behandlet budgetter og de på samlingskongressen oversendte forslag. Samtidig holdtes fellesmøte med stortingsgruppen til valg av gruppestyre.

Centralstyret har holdt 3 møter sammen med stortingsgruppen. I fellesmøte 16 februar blev behandlet partiets stilling til nasjonenes forbund, Arbeidsbyrået i Genf og Det Interparlamentariske forbund. 9 juni blev det holdt fellesmøte til behandling av tolltariffen. I anledning interpellasjonen i stortinget om Alfred Madsens tale på sørefesten i den russiske legasjon holdtes fellesmøte 16. juni.

Fellesmøte med stortingsgruppen og Oslo Arbeiderpartis styre holdtes 1 juni, hvor spørsmålet om akkordlov for kommuner og fylkeskommuner blev drøftet.

I forbindelse med fagkongressen blev det holdt fellesmøte av centralstyret og partimedlemmene som møtte som representanter på kongressen.

Landsmøtet i januar.

Partiets 4. ekstraordinære landsmøte holdtes i Oslo 28—29 januar.

Til landsmøtet hadde alle fylkes- krets- og bypartier utnyttet sin representasjonsrett og det møtte ialt 182 representanter. Møtet behandlet Samlingskongressens dagsorden. Dessuten besluttet at partiet skulde tre ut av det Internasjonale Informasjonsbyrå.

Arbeidernes Samlingskongress.

Efter innbydelse av Felleskomitéen som bestod av representanter for Det norske Arbeiderparti, Norges sosialdemokratiske parti og Arbeidernes faglige landsorganisasjon avholdtes Samlingskongress i Oslo 30—31 januar. Der deltok ialt 883 representanter: Fra Det norske arbeiderparti 461 representanter, fra Norges sosialdemokratiske Arbeiderparti 175 og fra fagforeninger som ikke stod tilsluttet de to partier 247 representanter.

Kongressen, som var den største arbeiderkongress som er holdt i landet vedtok prinsipielt program for partiet, lover, retningslinjer for partiets arbeide for kooperasjonen og beslutning om partiets forhold til fagbevegelsen. Likeledes blev det vedtatt beslutninger for organiseringen av skog- og landarbeidere. Dessuten blev det vedtatt stortingsprogram og kommuneprogram.

Arbeidsledigheten og den økonomiske krise blev behandlet og en uttalelse vedtatt.

Representasjon.

Partiets representant i Ungdomsfylkingens centralstyre har vært Einar Gerhardsen med Oscar Torp som suppleant. I Landskvinneturvalgets styre har partiet vært representert ved Harald Halvorsen og Valdemar Nielsen med A. E. Gundersen og Mathias Fredsti som suppleanter.

Centralstyret har vært representert ved de fleste fylkes- og kretspartiets årsmøter. Således på årsmøtet i Buskerud ved Edv. Bull og ved fylkesmøtet etter samlingen ved Johan Nygårdsvold. Vestfold fylkespartis årsmøte ved Valdemar Nielsen og ved fylkesmøtet etter samlingen ved Oscar Torp og Randolph Arnesen. Årsmøtet og nominasjonsmøtet i Hedmark ved Martin Tranmæl. Inn-Trøndelag kretspartis møte ved Oscar Torp. Sør-Trøndelags fylkespartis møte ved Martin Tranmæl. Samlingsmøtet i Østfold ved Oscar Torp og Magnus Nilssen og ved nominasjonsmøtet ved Oscar Torp og A. E. Gundersen. Kretsmøtet i Gudbrandsdalen ved Alfred Madsen. Vest-Agder fylkesmøte og nominasjonsmøte ved Nils Hjelmtveit. Kretsmøte i Hielgeland ved Ole Øisang. Telemark fylkespartis årsmøte ved Martin Tranmæl. Årsmøtet og nominasjonsmøtet i Sogn og Fjordane ved Gunnar Ousland. Årsmøtet i Aust-Agder ved Nils Hjelmtveit.

Ved Nord-Norges fiskerforbundsmøte i Tromsø 17 juli møtte Johan Nygårdsvold som centralstyrets utsending.

På Arbeiderungdommens samlingskongress var centralstyret representert ved Martin Tranmæl og Olav Oksvik, og på Arbeidernes faglige Landsorganisasjons kongress ved Magnus Nilssen og Mathias Fredsti.

Edv. Bull representerte partiet ved en enhetskonferanse i Paris 30 november.

Utvalg og komitéer.

I 1927 er følgende utvalg og komitéer opnevnt og har holdt møter:

Agitasjonsutvalget. Oscar Torp, formann, Martin Tranmæl, Einar Gerhardsen, Valdemar Nielsen, Thina Thorleifsen, Olav Oksvik og Hjalmar Dyrendahl.

Kommuneutvalg. Adolf Indrebø, Ingv. Rastad, Randolph Arnesen, Karl Andersen, Harald Halvorsen, Sigrid Thomassen.

Antimilitære utvalg. Einar Gerhardsen, formann og sekretær. Oscar Torp, Arnfinn Vik, Arne Strøm og Hjalmar Dyrendahl.

Landskomitèen for barnelagsbevegelsen. Sigrid Syvertsen, Per Kviberg, Thina Thorleifsen, Sigrid Thomassen, Johan Sandtrø og Trygve Frøyland Nilsen.

Forlagskomité. Oscar Torp, formann, Sverre Sivertsen, Randolf Arnesen, A. E. Gundersen og Johan Sandtrø.

Internasjonalt utvalg. Edv. Bull, formann, Aksel Zachariassen, Haakon Meyer, Magnus Nilssen, Martin Tranmæl, Oscar Torp, Rachel Grepp og Kaare Fostervold.

Justisfond-komitèen. Einar Gerhardsen, formann, Mathias Fredsti, Flood-Engebretsen og Armann Malmstrøm.

Kooperative utvalg. Sven Svensson, formann, Sigrid Syvertsen, Ida Hillestad, Oscar Olberg, O. Ripnes og Olav Orvold.

Kontrollkomité. Oscar Torp, formann, Chr. H. Knudsen, Olav Oksvik, Valdemar Nielsen, Hjalmar Vaage, Karl Andersen, Edv. Mørk og Ingv. Rastad.

Samarbeidskomité. Martin Tranmæl, Oscar Torp, Halvard Olsen og Johs. M. P. Odegaard.

Arbeidernes Aktietrykkeri. Partiets representanter i Aktietrykkeriets styre har vært Oscar Torp, formann, og Martin Tranmæl.

Foruten ovennevnte faste komitéer og utvalg er det i årets løp nedsatt komitéer til behandling av enkelte spesielle saker, således har arbeidsledighetsspørsmålet vært behandlet av en komité bestående av Magnus Nilssen, Oscar Torp, Alfred Madsen, Edv. Bull og Johan Nygaardsvold.

En komité bestående av Chr. Hornsrud, Johan Nygaardsvold, Andr. Moan og Haakon Meyer har behandlet kommunenes gjeldsforhold. Til å utrede spørsmålet om kommunenes, statens og privates gjeld har vært nedsatt en komité bestående av Chr. Hornsrud, Sverre Sivertsen og K. F. Dahl.

Centralstyret har sammen med landsorganisasjonens medlemmer i samarbeidskomitèen hatt en komité til å behandle spørsmålet om kampen mot voldgift- og tukthuslovene.

Agitasjonen.

I et år hvor det er stortingsvalg, er agitasjonsvirksomheten mere omfattende enn andre år. I 1927 blev den mere omfattende enn noget tidligere stortingsvalgår. Men agitasjonen tok ikke bare sikte på stortingsvalget og innskrenket sig ikke bare til å omfatte de siste måneder før valget.

I januar måned blev agitasjonen drevet for tilslutning til samlingskongressen. Så snart denne var over, blev det tatt fatt på agi-

tasjon for å få stiftet nye foreninger, og særlig blev det lagt vekt på de distrikter, hvor partiorganisasjonen lå lengst tilbake, og hvor det også av den grunn ikke har vært mulig å få tilstrekkelig tilslutning ved valgene.

De partifeller som hadde anledning til å reise på sammenhengende turnéer allerede første halvdel av året, blev derfor benyttet i Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og kystdistriktene i Trøndelagsfylkene.

I Nord-Norge blev agitasjon drevet i større utstrekning enn tidligere. Således blev det foruten den agitasjon som blev utført av de lokale krefter, arrangert 4 agitasjonsturnéer, som hver varte over en måned.

To sammenhengende agitasjonsuker blev arrangert i tiden 25 mai—12 juni. I disse uker blev det stiftet en rekke partiforeninger, og det blev drevet et godt arbeide for partiavisenes utbredelse.

Jubileumsuken blev også en meget vellykket agitasjonsuke. I årets løp er det holdt over 4000 foredrag i tilslutning til partiet.

Resultatene av agitasjonen blev — foruten den veldige fremgang partiet hadde ved valget — 125 nye partiforeninger. Dessuten er det tilmeldt partiet 15 nye fagforeninger siden samlingskongressen. Det er dannet 18 nye kvinneavdelinger, og ungdomsfylkingen har hatt en tilvekst på 25 lag.

Agitasjonsreiser.

Sverre Støstad i Nord-Norge.

I september reiste Sverre Støstad på agitasjonstur, som varte i 6 uker, i Troms og Nordlands fylker. Han talte på følgende steder i Troms fylke: Gibostad, Gresmyr, Vasshaug, Ramsfjordbotten, Even-skjær, Sørvik og Harstad. I Nordlands fylke: Andenes, Bleik, Sortland, Sigerfjord, Holmstad, Lokøy, Skagen, Strømme, Eidet, Stokmarknes, Breistad, Melbo (2 foredrag), Sand, Tengelfjord, Svolve, Sørvågen, Balstad, Leknes, Eggum, Bøstad, Stamsund, Hennesvør, Kabelvåg, Ankenes, Fauske, Kvitbleik og Sulitjelma. I byene: Bodø (3), Tromsø (2), Hammerfest, Narvik. Tilsammen 42 foredrag for ca. 6000 tilhørere.

Olav Johansen i Sogn.

I første halvdel av september var Olav Johansen på agitasjonstur i Sogn og holdt 15 foredrag for ca. 800 tilhørere.

Olav Johansen i Hedemark.

Fra 18 til 25 september reiste Olav Johansen på agitasjon i Søndre Hedemark og holdt 8 foredrag for tilsammen ca. 1000 tilhørere.

Svend Skårdal i Vest-Agder.

I september reiste Svend Skårdal på en 2 ukers tur i Vest-Agder og holdt foredrag på følgende steder: Øvrebø, Åseral, Bjelland, Laudal, Konsmo, Grindheim, Eiken, Hægebostad, Lyngdal, Spind, Herad, Lista (2), Spangereid. Tilsammen 14 foredrag.

Martin Tranmæl i Sogn.

I tiden 15—20 september foretok Martin Tranmæl en reise i Hordaland og i Sogn og Fjordane og holdt på denne tid foredrag på følgende steder: Yttre Arna, Haukeland, Høyanger, Vadheim, Ålhus i Jølster, Skei i Jølster, Breim, Sandane, Innviken, Hornindal, Nordfjordeid, Måløy, Vaksdal. I alt 13 foredrag for 3200 tilhørere.

Martin Tranmæl i Rogaland og Hordaland.

I den siste uke i september reiste M. Tranmæl på en agitasjonstur i Rogaland og Hordaland og holdt foredrag på følgende steder: Liland i Fana, Skudenes, Akrehavn, Kopervik, Bryne, Sandnes, Stavanger, Sauda (2), Skjold, Førre, Haugesund, Bergen, Evanger, Voss. I alt 15 foredrag for 4025 tilhørere.

Harald Langhelle i Trøndelag.

I oktober reiste Harald Langhelle på agitasjon i Trøndelag og holdt foredrag på følgende steder: Skjervøy, Bessaker, Sørgjær, Osen, Vingsand, Sandvikberget, Namsos, Brekstad, Ophaug, Uthaug, Lysøysund, Rotvik, Brandsøy, Sumstad. I alt 14 foredrag.

Olav T. Vegheim i Sogn.

Den første agitasjonsturné i året tok Olav T. Vegheim fatt på i Sogn 3 januar. Han talte på følgende steder: Flåmsdalen, Øvre Ardal, Vadheim, Lærdalsøren, Marifjæren, Høyanger (4), Stryn (2), Sandane, Breim, Jølster, Sande, Bygstad, Dale, Flekke, Holmedal, Stangfjorden. I alt 20 foredrag.

Konrad Knudsen i Buskerud.

På en biltourné i Buskerud før valget holdt Konrad Knudsen foredrag på følgende steder: Yttre Sandsvær, Øvre Sandsvær, Jon-

dalen, Flesberg, Rollag, Nore, Opdal, Hol, Rukkedalen, Stavn, Guls-
vik, Veme, Haugsbygd, Åssiden, Lierstranden, Nærnes, Aaros, Sætre,
Tofte, Holmsbo, Eggedal, Krødern, Haugfoss, Vikesund og Vestfossen.
Tilsammen 25 foredrag for 1600 tilhørere.

Anders Lothe i Sogn og Fjordane.

De siste 3 uker før valget reiste Anders Lothe på agitasjon i
Sogn og Fjordane og talte på følgende steder: Eikefjord (2), Kinn (3),
Bru (3), Askvoll (4), Hyllestad (3), Brekke, Gulen (4), Bremanger (3),
Sør-Vågsøy, Nord-Vågsøy, Davik (3), Nautdal. I alt 29 foredrag for
1325 tilhørere.

Omar Gjestebø i Nordland fylke og Namdal.

Fra 24 september til 17 oktober reiste Omar Gjestebø på agi-
tasjon i Nordland fylke og Namdal for partiet og Ungdomsfylkingen
og talte på følgende steder: Bodø, Fauske (5), Ankenes, Narvik (2),
Ballangen, Kjellebotn, Kjøpsvik, Drag, Drevje, Skaland, Hellfjeld, Mo-
sjøen (2), Ravnaamoen, Fellingfoss, Halsøy, Mo i Ranen, Drevvatn,
Elsfjord, Hemnesberget, Nesna, Leirfjord, Sannesjøen, Vik, Bindalen,
Brønøy, Brønøysund, Velfjord, Spillum, Namsos, Høilandet, Grong,
Vemundvik, Lausnes, Salsbruket, Øiamoen, Skage, Bangsund. Til-
sammen 43 foredrag.

Olav Oksvik i Hordaland.

I Hordaland har Oksvik talt på følgende steder: Voss, Evanger,
Dahle, Vaksdal, Trengereid, Yttre Arna, Nestun, Laxe våg (2), Nor-
heimsund, Øystesø, Tysse, Manger, Lindås, Myking, Kvingo, Vinje og
Opheim. Dessuten 2 møter i Bergen. 20 foredrag.

Olav Oksvik i Fosen og Namdal.

I Fosen i Sør-Trøndelag har Oksvik talt på følgende steder:
Kverva (2), Titran (2), Bustvik, Sistrand, Dyrøy, Gjessingen,
Vasøysund, Bogøy, Aune i Opdal, Rise i Opdal, Osen, Steinsdalen,
Sørgjerd, Vik, Strøm, Brandsøy, Kiran, Roan, Besaker, Hasselvik,
Rissa, Fevåg, Opphaug, Uthaug, Lysøsund, Sulen, Vinjefjord, Hlevnsjel
og Kirksæterøra. Tilsammen 31 foredrag.

På en turné i Namdal i september besøkte Oksvik følgende
steder: Namsos, Kolvereid, Rørvik, Løvøy i Vikna, Ofstad i Vikna,
Varøy i Nærøy, Foslandsosen, Statland og Lausnes. I alt 40 foredrag.

Olav Oksvik i Sogn og Fjordane.

Olav Oksvik har siden han blev ansatt som sekretær vært optatt
med agitasjon. Han har foretatt 2 agitasjonsturer i Sogn og Fjordane

og der holdt foredrag på følgende steder: Bergkvam, Flåm, Aurland, Frøningen, Kaupanger, Sogndal, Solvorn, Lyster, Skjolden, Fortundalen, Sørheim, Undredal, Måløy, Florøy, Askevoll, Stavang, Stangfjorden, Raudaberg, Utvik, Innvik, Sandane, Breim, Dahle i Fjolar, Flekke i Fjolar, Holmedal, Dalsøyra, Opdalsøyra og Eivinvik. 28 foredrag.

Olav Oksvik i Møre.

På to agitasjonsturer i Møre har Oksvik besøkt følgende steder: Aalesund, Kristiansund, Spjelkavik, Fjortoft, Harøy, Vestsmøla, Hopen, Veiholmen, Sensøsund, Tingvollvågen, Angvik, Eidsvåg, Tjelle, Ranvik, Eidsøra, Kleive, Ulsteinvik, Frei, Tusna, Vevang, Veblungsnes (2), Sundalsøra, Groa, Gjora, Orsta (2), Aandalsnes (2), Orskogfjell, Gimnes, Molde (2), Aurosen, Elnesvågen, Hustad, Moltustrand, Larsnes, Aahjem, Saudsbotn, Røvde, Folkestad, Volda, Bondalen, Tryggestad, Hellesylt, Valdalen, Stranda, Dyrkorn, Ørskog, Tommerfjord, Vestnes, Vikebukt, Tresfjord, Mittet, Visdal, Vågstrand, Torvik, Øre, Storlandet, Battenfjord, Enge, Folfjord. 63 foredrag.

Gitta Jønsson i Helgeland og Namdal.

Fra 5—18 august reiste Gitta Jønsson på agitasjon i Helgeland og holdt foredrag på følgende steder: Brønnøysund, Vik, Sund, Lysingen, Bindalen, Vega, Gladstad, Skaalvær, Husvær, Utstein, Sandnessjøen, Leirfjord, Glein, Dønna, Nesna, Glomfjord, Vesdal, Meløy. Hun fortsatte så turen til Namdal, hvor hun holdt foredrag på følgende steder: Rørvik, Namsos (2), Grong (2), Fiskum, Bangsund, Klinga, Salsbruket, Hestvika, Lund, Kolvereid, Foslandsosen, Skage, Varøy, Otterøy. Tilsammen 32 foredrag.

Oscar Torp i Trøndelag.

I første uke i oktober reiste Oscar Torp på agitasjon i Trøndelag og holdt foredrag på følgende steder: Levanger, Vuku, Verdalen, Steinkjer, Byafossen, Namdalseide, Harrang, Grong, Bangsund, Namsos (2), Overhalla, Hommelvik, Trondhjem (3), Ranheim. 17 foredrag for tilsammen ca. 4000 tilhørere.

Johan Nygaardsvold i Troms fylke.

I forbindelse med deltagelse i Nord-Norges fiskerforbunds møte i Tromsø 12 juli talte Nygaardsvold på følgende steder: Tromsø, Storsteinnes, Maalselv (3), Sætermoen, Sorreisa, Finsnes. Tilsammen 8 foredrag for ca. 900 tilhørere.

Johan Nygaardsvold i Nord-Trøndelag.

Fra 9—17 september reiste Nygaardsvold på agitasjon i Inn-Trøndelagen og talte på følgende steder: Verdalsøra, Sparbu, Sandvollan, Kirknesvaagen, Steinkjer, Røra, Skogn, Aasen, Frosta, Stjørdal. Tilsammen 10 foredrag for ca. 1000 tilhørere.

Johan Nygaardsvold i Sør-Trøndelag.

I de 4 siste uker før valget reiste Nygaardsvold på en sammenhengende turné i Sør-Trøndelag og holdt foredrag på følgende steder: Statsbygda, Rissa, Hasselvika, Fevaag, Raakvaag, Ophaug, Indre Bjugn, Yttre Bjugn, Uthaug, Vik, Noreskogen, Stavnan, Birkaak, Sokndal (2), Støren, Bjørgen, Budal, Singsaas, Holtaalen, Aalen, Melhus, Kvaal, Korsveien, Gaasbak, Lundamo, Tydal, Floren, Selbu (3), Klæbu, Strinda (2), Mostamarka, Trondhjem, Hommelvik. Tilsammen 37 foredrag for 3200 tilhørere.

Anton Alvestad i Nordmøre.

Første uke i oktober reiste Anton Alvestad på agitasjon i Nordmøre og talte på følgende steder: Steinsønes, Raaket, Hopen, Veiholmen, Steinsøsund, Raakstad, Leira, Bremsnes, Torjulvaag, Tingvold, Gjørva, Gravem, Sundal, Angvik, Flemmen. Tilsammen 15 foredrag.

Thina Thorleifsen i Nord-Norge.

I juli—september reiste Thina Thorleifsen på agitasjon i Nord-Norge. I Finnmark talte hun på følgende steder: Alta, Hammerfest, Kiby, Jakobselv, Kirkenes, Vardø, Bjørnevatn, Berlevåg (2). I Troms fylke på følgende steder: Lyngseide, Pollen, Storsteinnes, Tromsø, Finsnes, Sørreisa, Sjøveien, Salangsverket, Sørvik, Gausvik, Evenskjer. I Nordlands fylke: Narvik (2), Ankenes, Ballangen, Kalvås, Melbo (2), Bodø, Bertnes, Jordbu, Strømsnes, Fineide, Leivset, Tverå, Kvitblik, Sulitjelma, Nestby, Rognan, Russenes. På tilbaketuren til Oslo talte hun i Trondhjem (2), Hommelvik og Berkåk. Tilsammen talte hun på 43 møter for ca. 3200 tilhørere.

O. A. Versto i Telemark.

I første halvdel av oktober talte O. A. Versto på følgende steder i Telemark: Solum, Mælum, Tinoset, Bolkesjø, Tinnegrenn, Lunde, Ulefoss, Lårdal, Vråliosen, Veum, Vrådal, Hovin, Rjukan, Vemork. Tilsammen 14 foredrag for i alt 1400 tilhørere.

Sigrid Syvertsen i Rogaland.

I mai måned talte Sigrid Syvertsen på en agitasjonstur i Rogaland på følgende steder: Haugesund (2), Stavanger, Sauda (2), Hillevåg, Jørpeland (2), Sandnes, Egersund, Figgen, Ålgård, Skudenes, Kopervik (3), Viksnes, Bergen, Voss. Tilsammen 19 foredrag for i alt ca. 2 500 tilhørere.

Sigrid Syvertsen i Vest-Agder.

Under valgkampen talte Sigrid Syvertsen på følgende steder i Vest-Agder: Kristiansand (2), Vennesla, Evje, Mosby, Vågsbygda, Mandal, Farsund, Flekkefjord. Dessuten på samme tur i Egersund, Salterød og Arendal. I alt 12 foredrag for tilsammen 900 tilhørere.

Andreas Moan i Nordland.

Den 17 september påbegynte Andreas Moan en 4 ukers tur i Nordlands fylke og talte på følgende steder: Leiranger, Steigen (4), Hammarøy (2), Gildeskål (3), Bodin, Beiarn (2), Skjerstad (2), Salt- dal (4), Sørfolden (5), Fauske (2). Tilsammen 26 foredrag for ca. 1 800 tilhørere.

Halvor Storhaug i Telemark.

I juni måned foretok Halvor Storhaug en agitasjonstur i Vest-Telemark og holdt 10 foredrag for ca. 1 200 tilhørere.

Halvor Storhaug i Vest-Opland.

Fra 9 til 19 september talte Halvor Storhaug på følgende steder i Vest-Opland: Dokka, Nord-Sinne, Raufoss, Breiskallen, Eina, Reins- vold, Kolbu. Tilsammen 7 foredrag.

Halvor Storhaug i Rogaland.

I tiden 22 september til 11 oktober talte Halvor Storhaug på følgende steder i Rogaland: Trengereid, Årland, Tysse, Nordheim- sund, Øistese, Ålvik, Utne, Kinsarvik, Lofthus, Røldal, Odda. Til- sammen 11 foredrag.

Paul P. Dahlø i Fossen.

Fra 10 til 16 oktober talte Paul P. Dahlø på følgende steder i Fossen: Titran, Bekken, Nordskag, Sula, Vassøsund, Svellingen, Sistranda, Hammervika. Tilsammen 8 foredrag.

Marthinius Karlsen i Nedre Telemark.

I mars måned holdt Marthinius Karlsen foredrag på følgende steder i Nedre Telemark: Brevik, Stathelle, Langesund, Kragerø,

Sannidal, Kroken, Prestestranda, Tørdal og Herre. Tilsammen 9 foredrag for i alt 500 tilhørere.

Rachel Grepp på Vestlandet.

I oktober reiste Rachel Grepp på en kort agitasjonstur på Vestlandet og talte på følgende steder: Odda, Tyssedal, Voss, Bergen (2), Stavanger, Kopervik, Haugesund, Sandnes. Tilsammen 9 foredrag for ca. 3 000 tilhørere.

Olaf Johansen i Nedre Telemark.

I første uke i oktober holdt Olaf Johansen 8 foredrag i Nedre Telemark.

O. K. Sundt i Sør-Trøndelag.

I de tre siste ukene før valget reiste O. K. Sundt på agitasjonstur i Fossen. Han talte på følgende steder: Lensvika, Leksvika, Agdenes, Hemnskjel, Sandstad, Barmanfjord, Melandsø, Dolmøya, Knarlagssund (2), Bekken, Nordskogen, Titran, Kvenvær (2), Kvistan Svellingen, Sistranda, Hammervika, Sula, Vassøsund, Bustvik. Tilsammen 22 foredrag for tilsammen ca. 2 000 tilhørere,

Nils Steen i Buskerud.

Under valgkampen arrangerte Buskerud fylkesparti en 3 ukers bilturné. På denne turné talte Nils Steen på følgende steder: Sandsvør (3), Numedal (4), Hallingdal (5), Norderhov (3), Lier (3), Røyken (5), Sigdal, Krødslerrad, Modum (2), Vestfossen, Helleborg, Ådal (2). Tilsammen 31 foredrag for i alt 2 600 tilhørere.

Thina Thorleifsen i Søndmøre og Nordmøre.

I juni måned talte Thina Thorleifsen på følgende steder i Nordmøre og Søndmøre: Kristiansund (4), Tingvoll, Enge, Surna, Sundalen, Orsta, Volda, Ålesund, Bratvåg. Tilsammen 12 foredrag for ca. 500 tilhørere.

Aldor Ingebrigtsen i Troms fylke.

Fra først i august måned og frem til stortingsvalget holdt Aldor Ingebrigtsen 93 foredrag i Troms fylke for tilsammen ca. 6 000 tilhørere.

Ole Øisang i Nordland fylke.

I mars måned reiste Ole Øisang på agitasjon i Nordland fylke og talte på følgende steder: Svolvær, Narvik, Ankenes, Ballangen (2), Fineide, Sulitjelma, Bodø (2). Tilsammen 9 foredrag for 1 200 tilhørere.

Olav Oksvik på Sørlandet.

På en agitasjonstur på Sørlandet talte Oksvik på følgende steder: Iveland, Hernes, Evje, Bykle, Valle, Ose, Åraksbø, Bygland, Grendi, Hægeland, Søgne, Greipstad. I alt 12 foredrag.

Enkeltforedrag.

Martin Tranmæl: Raufoss, Kapp, Gjøvik, Notodden (2), Trondhjem (5), Ås, Tønsberg (2), Kongsberg, Lunde, Ulefoss, Søgne (2), Kristiansand (2), Mandal (2), Vigeland, Elverum (2), Abilsø, Høvik (2), Dale, Laksevåg, Bergen (2), Fana, Moss, Tistedalen, Fredrikshald (2), Skien (2), Berger, Svelvik, Lørenskog. Noren, Koppang, Rasta, Stenvik, Rena, Hønefoss, Åsbygden, Norderhov, Randsfjord, Østre Jevnaker, Løkken (3), Svorkmo, Gausdal, Augedalen, Ø. Gausdal, Follebu, Lillehammer, Tveit, Brekne, Vanse, Farsund, Hernes, Sørskogbygda, Risberget, Elnesvågen, Vevang, Ålesund, Veblungsnes, Spydeberg, Askim, Helgøy, Hamar, Løten (2), Odda (2), Tyssedal (2), Lesjaskog, Lora, Joramo, Dovre, Gran, Elvetangen, Ringstad, Brandbu, Tingelstad, Vestfossen, Mjøndalen, Hoff, Finskog, Monsrud, Tjura, Grue, Lille Tøien, Husvik, Slemmestad, Drammen, Heggedal, Asker, Lillestrøm, Helle, Sannidal, Lierstranna, Kongsvinger, Austmarka (2), Kjelsås, Oslo (31). Tilsammen 143. Dessuten 28 foredrag på 2 turenér. I alt 171 foredrag.

Oscar Nilssen: Løten (4), Elverum (4), Ådalsbruk, Foldal (4), Stor-Elvdal, Koppang (2), Brummundal, Hernes, Hamar, Tynset, Tyldal, Sørskogbygden, Steinvik, Ytre-Rendal, Øvre-Rendal, Sør-Osen (2), Nordre-Osen, Alvdal (2), Atna, Bjørnånesset, Ophus, Rome-dal (5), Ringsaker (4), Syljuberget, Jømna (2), Våler (2), Vang (3) Graberget, Risberget (2), Ilseng. Tilsammen 54 foredrag.

Mathilde Næss: Setskog, Urskog, Bjørkelangen, Lillestrøm (2), Kråkstad, Ski, Dal, Bøn, Eidsvold (2), Grefsen, Tåsen, Kjelsås, Østensjø, Hasle, Lilleaker, Stabekk, Lysaker, Kløfta, Jesheim, Gardermoen, Sandvika, Volden og Heggedal. Tilsammen 26 foredrag.

Naftali M. Nilssen: Narvik (5), Ballangen (2), Ankenes, Størvjord, Kjøpsvik, Forså og Drog i Tysfjord, Forså i Efjord, Bø, Elvenes og Dypdalsås, i Ballangen, Østervik og Bogen i Evenes, Ramstad, Hol og Hårvik i Fleldsund. Tilsammen 21 foredrag.

P. Thorvik: Idd (2), Aremark (2), Skjeberg (3), Råde, Berg, Tune, Kråkerøy, Mysen. Tilsammen 12 foredrag.

Joh. Mathiassen: Stokke, Sandeherrad (2), Sem, Våte, Hoff, Kjølling (2), Hedrum (2), Brunlanes (4), Andebu, Koda. Tilsammen 16 foredrag.

Konrad Knudsen: Drammen (3), Hønefoss (5), Jevnaker, Asbygd (2), Gulsvik (2), Gjeilo, Hen (3), Veme, Ask (2), Vinje i Telemark (2), Vikesund (2), Hole (2), Hvggen, Spikkestad, Åssiden, Svene (2), Flesberk (4), Opdal, Krødern, Båsum, Prestfoss, Åmodt, Gjeithus, Tyrstrand, Olberg, Hvittingfoss (2), Hostvedt. Tilsammen 46 foredrag. Dessuten 25 foredrag på en turné. I alt 71 foredrag.

Hans Amundsen: Kongsberg, Eidsvold, Vestby, Hadeland, Nitedal, Enebak (2), Aker (6), Oslo (4), Bærum (2), Asker (2). Tilsammen 21 foredrag.

Fr. Monsen: Hamar (3), Brandval, Åsnes, Ytre Rendal, Øvre Rendal, Løten (2), Ådalsbruk, Stange (3), Kongsvinger, Lillehammer, Gjøvik, Kapp, Stavanger. Tilsammen 18 foredrag.

Niels Ødegaard: Valdres (2), Brandbu, Kolbu, Snertingdal (3), Redal, Østre Toten (2), Vardal (5), Gjøvik (3). Tilsammen 18 foredrag.

Alfred Madsen har holdt 56 foredrag på forskjellige steder på Ostlandet.

Gitta Jønsson: 10 foredrag i Troms fylke. Dessuten 32 foredrag på en turné. I alt 42 foredrag.

O. K. Steinholt: Kistrand, Karasjok, Lakselv, Børselv, Hasvik, Sørvær, Hammerfest, Kvalsund, Stallogargo, Rafsbotn, Bosekop, Elvebakken, Kviby, Talvik, Langfjordbotn, Tappeluft, Øksfjord, Gamvik, Mehavn, Kjøllefjord, Jarfjord, Kirkenes, Holmfoss, Bjørnevatn, Kiby, Vestre-Jakobselv, Nesseby, Langnes i Tana, Leirpoll og Bonakas i Tana. Skjånes, Berlevåg, Honningsvåg, Nordvågen. Tilsammen 34 foredrag.

Johs. Borchgrevink: Jømna (4), Bergeberget, Skogbygd (4), Hernes (5), S. Skogbygd, (2), Leiret, Risberget, Graberget, Solli (2), Våler (3), Løten (2). Tilsammen 26 foredrag.

Harald Langhelle: Strinda, Hommelvik, Trondhjem, Selsbakk, Stavne, Steinkjær, Hasselvika, Rissa, Orkanger, Selbu, Kristiansund 11 foredrag. Dessuten 14 foredrag på turné i Nordtrøndelag. I alt 25 foredrag.

Helga Karlsen: Kongsberg, Jevnaker (2), Strømmen (3), Nesodden, Høvik (2), Kragerø, Jesseim, Dal, Lillestrøm (2), Muggerd, Brandbu, Lørenskog, Fettsund, Moss, Lunner, Grorud, Lillehammer, Trondhjem (3), Harpefoss (2), Stabek. Oslo (40). Tilsammen 68 foredrag og på en turné på Sørlandet 9. I alt 77 foredrag.†

Olav T. Vegheim: Oslo (2), Bergen (6), Stavanger, Sauda, Sandnes, Slemmestad, Lierstranna, Kviteseid, Vrådal, Bø, Sauherad, Skien, Haukeland, Trengereid, Bolstadøyri (2), Evanger, Ytre Arna (2), Dale i Bruvik (3). Lillebø (2), Herdla, Fedje, Åros, Lindås, Manger.

Nautnes, Blomvåg, Sagvåg, Leirvik, Stord, Sunde, Fjellberg, Tofte-
våg, Sævareid, Os, Søfteland, Kalandseid, Nesttun, Hop, Haus, Hamre,
Fotlandsvåg, Voss, Bulken, Odda (2), Tyssedal (2), Norheimsund,
Strandebarm. Tilsammen 60 foredrag. Dessuten 20 på en turné.
I alt 80 foredrag.

Oscar Torp: Hokksund, Skien (2), Sætre i Hurum, Aker, Hauge-
sund, Stavanger, Sauda, Odda, Tyssedal, Elverum (4), Åsnes (3),
Kragerø, Nesodden, Arendal (2), Porsgrund, Fredrikshald, Sarpsborg,
Arna, Bergen, Heddal, Oslo (26), Sell, Otta, Rasta, Koppang, Sten-
viken, Åmot (2), Ness lense, Mysen, Solbergfoss, Askim, Jevnaker,
Notodden. Tilsammen 66 foredrag og på en turné 17. I alt 83
foredrag. Dessuten har han på sine reiser holdt 30 konferanser
med blad- og partistryrer.

Ole Hafnor: Notodden, Skien, Porsgrund, Brevik, Kragerø,
Risør, Arendal, Grimstad, Eydehamn, Borgestad (3). Tilsammen 12
foredrag.

Alfred Udland: Liknes, Lyndal, Lista, Sør-Audnedal, Evje. Dess-
uten 39 foredrag i Vest-Agder den siste måned før valget. I alt 45
foredrag.

Svend Schaardal: Opdal (5), Meldal (3), Orkedal, Børsa. Børse-
skogn (3), Buvika, Byness (2), Hemne (5), Holtålen (3), Ålen (6),
Selbu (3), Budal (2), Singsås (2), Gol, Soknedal, Støren. Tilsammen
42 foredrag. Dessuten 14 foredrag på turné i Vest-Agder. I alt
56 foredrag.

Thorbjørn Dahl: Skotfoss (3), Skien, Borregård (2), Siljan,
Ulefoss, Gjerdrum (2), Knardalstrand. I alt 11 foredrag.

Johs. Bergersen: Glemmen (2), Skjeberg, Torsnes (2), Askim,
Borge (5), Skibtvedt (2), Trøgstad (2), Eidsberg (2), Berg (3), Tiste-
dalen (2), Rakkestad, Mysen (2), Digernes, Råde (2), Fredrikstad (2).
Tilsammen 30 foredrag.

Ivar Aarseth: Levanger (3), Stjørdal, Oslo (2), Høvik, Kolbotn,
Telemark (2), Skien, Trondhjem (6), Sør-Trøndelag (11). Tilsammen
27 foredrag.

Meyer Foshaug: Balsfjord (4), Øverbygd, Målselv (13), Bardu
(5), Sørreisa, Lenvik (2), Tromsøysund (2), Karlsøy (2), Sørfjord,
Lyngen (4), Skjerva (4), Nordreisa (9), Malangen (4). Tilsammen
52 foredrag.

Olav Oksvik: Kviteseid, Sarpsborg, Greåker. Dessuten 163
foredrag på agitasjonsreiser. I alt 166 foredrag.

Anton Alvestad: Tofte, Setre i Hurum, Ørstad, Vevang, Kri-

stiansund (2), Ålesund (3). Dessuten på en turné i Nordmøre 15 foredrag. Tilsammen 24 foredrag.

Johan Jensen: Hemsedal, Svenkerud, Gol, Hol (2), Sandsvær (2), Jondalen, Svene, Flesberg, Rollag, Vegli, Nore, Opdal, Torpe, Ål. Tilsammen 16 foredrag.

Johs. Bøe: Valdres (9), Gudbrandsdalen (24), Vestopland (25), Kongsberg (2), Lilleaker, Oslo (2). Tilsammen 63 foredrag. Dessuten 19 foredrag på en turné i Rogaland. I alt 82 foredrag.

Johan Nygaardsvold: Hommelvik (3), Snåsa (2), Drammen, Løkken (2), Oslo, Lånke (2), Ørje. Dessuten 55 foredrag på 3 turnéer. Tilsammen 67 foredrag.

Nils Hjelmtvedt: Tynset (2), Drammen, Oslo (2), Eydeham (4), Åmli, Flekkerøy, Kristiansand, Vennesla, Hægeland, Hornes, Evje, Byglandsfjord. Dessuten 33 foredrag i Aust-Agder under valgkampen. I alt 50 foredrag.

Nils Steen: Krogstaelva (3), Modum, Hønefoss, Rollag, Flesberg, Krødsherad, Åssiden, Svene, Hokksund, Steinberg, Flå, Gulsvik, Krøderen (2). Tilsammen 16 foredrag. Dessuten 31 foredrag i Buskerud under valgkampen. I alt 47 foredrag.

Sigrid Syvertsen: Kjelsås, Solbergelva, Tønsberg, Høvik, Lørenskog (2), Setre, Åros, Kap, Økern, Mysen, Slemmestad, Moss, Åssiden, Bryn, Gran (2), Spikkestad, Lierstranden, Oslo (18), Høiangen (4), Vadheim, Sande. Tilsammen 43 foredrag. Dessuten 31 foredrag på 2 turnéer. I alt 74 foredrag.

Olav Guldal: Hitterdalen, Jensvoll, Røros landssogn (5), Galåen, Brekkebygden, Aursunden, Røros bergstad. Tilsammen 11 foredrag.

Olav Steinnes: Slemmestad, Hjuksebø (2), Sarpsborg, Brunkeberg (2), Morgedal, Fåberg (3), Ormelet, Lunde, Nissedal (2), Larvik, Seljord, Kviteseid (5), Cjerpén (2), Ulefoss, Tveitsund, Vinje, Skapå, Fyresdal, Flatdal, Tinn (3), Rjukan, Austbygda. Tilsammen 34 foredrag.

Emil Åse: Lund, Gjestad, Bjerkreim, Time (2), Nærbø (2), Klepp, Høyland (2), Hetland (2). Tilsammen 12 foredrag.

Chr. Hornsrud: Buskerud (27), Hedemark (4), Opland (3), Vestfold (1). Tilsammen 35 foredrag.

Ola Solberg: Arendal (19), Tvedestrand (3), Eydehavn (3), Åmli (3), Lillesand, Tromøy (4), Landvik, Fløsta, Kragerø, Skien, Porsgrunn, Brevik, Risør, Grimstad, Notodden. Tilsammen 42 foredrag.

Magnus Johansen: Tune (3), Fredrikshald (2), Mysen (3), Onøy (2), Torsnes (3), Hvaler (3), Moss, Skiptvedt (3), Hobøl (3), Spydeberg (2), Askim (3), Skjeberg (3), Trækstad (3), Eidsberg (2), Røn-

skog, Jeløi (2), Rygge (2), Borge (3), Kråkerøy, Liholdt, Sarpsborg (2). Tilsammen 48 foredrag.

Sven J. Dalen: Rolvsøy, Råde (2), Skjeberg (3), Hvaler, Berg (2), Tune (2), Torsnes, Sarpsborg (2). Tilsammen 14 foredrag.

K. M. Nordanger: Aker (10), Lillestrøm (7), Lillehammer (2), Fåberg (2), Sarpsborg, Rygge, Hønefoss, Eidsvold (2), Ringsaker, Brandbu, Lørenskog, Skedsmo (2), Ulvik, Granvin, Voss, Nittedal, Aurskog, Setskog, Nordre Høland, Oppegård, Brunlanes (2), Bærum (2), Blaker, Ullensaker (2), Fet, Asker (2), Gran. Tilsammen 50 foredrag.

Thorleif Hoilund: Nittedal, Stabek (3), Sandvika (2), Enebak (3), Kolbotn, Lilleaker, Soon, Hølen, Vestby, Skøien, Nydalen, Abildsø, Eidsvold (3), Sandvika, Høibråten, Rælingen. Tilsammen 23 foredrag.

D. Linland: Tysvær (2), Jørpeland, Gjestal, Lund (3), Helleland, Høyland (2). Tilsammen 10 foredrag.

Arne Magnussen: Moss (6), Jeløy (4), Rygge (3), Ytre Rygge (3), Onsøy, Sarpsborg (2), Skjeberg (2), Askim (3), Tistedalen, Rakkestad, Nysen (2), Ørje, Tune (2), Solbergfoss, Sandefjord, Larvik, Horten, Oslo, Drøbak (2). Tilsammen 38 foredrag.

Sverre Støstad: Oslo (5), Bergen, Løiten (2), Ådals Bruk, Ringsaker (3), Sarpsborg, Hvaler, Værdal, Skogn (2), Hønefos, Steinkjer, Grogn (2), Løkken, Orkanger (2), Trondhem (8), Selsbak, Heimdal, Meråker (2), Stjørdal, Lånke, Hommelvik (2), Røros (2). Tilsammen 43 foredrag. Dessuten 42 på en turné i Nord-Norge. I alt 85 foredrag.

Aldor Ingebrigtsen: Oslo (3), Asker, Steinberg, Jerpen, Gran, Heggen, Brandbu, Tromsø (4), Eidsskogen, Strømmen, Gudbrandsdalen (5), Sauda, Lillestrøm. Tilsammen 22 foredrag. Dessuten 93 foredrag under valgkampen i Troms fylke. I alt 115 foredrag.

Ole Øisang har holdt 47 foredrag i trøndelagsfylkene og dessuten 9 foredrag på en turné i Nordlands fylke. I alt 56 foredrag.

Hjalvor Storhaug har holdt 13 foredrag i Telemark, 3 i Hedmark og 4 i Sogn. Tilsammen 20 foredrag. Dessuten 28 foredrag på 3 turnéer. I alt 48 foredrag.

Chr. Henriksen: Hobøl, Tomter, Tosebygden, Askim, Eidsberg, Båstad, Torsnes, Aremark, Ørje, Mysen (2), Jeløy, Rygge. Tilsammen 13 foredrag.

Marthinus Karlsen: Kviteseid, Brevik, Siljan. Dessuten 9 foredrag på en turné i Nedre Telemark. I alt 13 foredrag.

Kr. Tønder har holdt 59 foredrag i Troms fylke under valgkampen.

B. Olsen-Hagen har holdt 39 foredrag.

G. Ousland: 43 foredrag i Hordaland og Sogn og Fjordane.

Einar Lien! Stor Elvdal (6), Tynset, Alvdal (2), Elverum (8), Våler (6), Løten (2), Stange (4), Romedal (2). Tilsammen 31 foredrag.

Egil Hernæs: Fåberg, Øyer, Tretten, Losmo, Ringeby, Sør-Fron (5), Nord-Fron (2), Vinstra. Tilsammen 13 foredrag.

Haakon Hoff: Risør, Vennesla (3), Greipstad, Lista og Evje (2). Tilsammen 8 foredrag.

Trygve Lie: Asker, Ski, Jessheim, Kjelsås, Lørenskog, Strømmen, Årnes, Nes, Oslo (6), Simensbråten, Ablildsø, Bekkelaget, Høibråten, Huseby i Aker, Ullevål. Tilsammen 20 foredrag.

Kolbjørn Olsen: Rakkestad, Mysen, Jeløy (2), Rygge, Ytre Rygge (3), Asmaløy, Skjeberg (2), Tistedalen, Askim, Drøbak. Tilsammen 14 foredrag.

Halfdan Jacobsen: Mosjøen (6), Fullingfors, Skaland i Vefsen, Drevjen. Tilsammen 9 foredrag.

Lars Heiberg: Leksnes, Borge i Lofoten, Balstad, Buksnes. Tilsammen 4 foredrag.

Inger Kristiansen: Lørenskog, Hokksund, Slemmestad, Fjeldstrand, Drammen, Tøien, Horten, Kongsberg, Lisleby, Tønsberg, Sarpsborg, Oslo (3). Tilsammen 14 foredrag.

Ella Anker: Strømmen, Fredrikstad, Lisleby, Gulskogen, Åssiden, Jessheim, Vinderen, Oslo (6). Tilsammen 13 foredrag.

Anna Pleym: Lørenskog, Rygge, Drammen, Gran, Oslo (2). Tilsammen 6 foredrag.

Helga Ramstad: 17 foredrag.

Hjalmar Dyrendahl: Høvik (2), Sandefjord, Kolbotn, Vikesund, Skotfoss, Bjørkelangen, Moss, Kristiansund (2), Sunndalsøra, Ålesund, Molde, Bergen, Jessheim, Lillehammer, Vestfossen, Oslo (5). Tilsammen 22 foredrag.

K. Bergsvik: Askøy, Austevold, Austreim (2), Brunvik (2), Bergen, Evanger (2), Fana (4), Fjeldberg (2), Fjel, Granvin, Hamre, Haus, Herdla (3), Hordabø, Kvinherad, Laksevåg, Linås (2), Odda (2), Os, Samnager, Stord (3), Strandebarm, Sund, Voss, Arna. Tilsammen 38 foredrag.

A. Buen: Trondhjem (2), Sokndal, Innerøy, Kirknesvågen, Hasselvika, Røra, Åsen. Dessuten 24 foredrag under valgkampen i Søndmøre. Tilsammen 32 foredrag.

Andr. Moan: Østre Toten (3), Mjøndalen, Slemmestad, Muggerud, Solbergelva, Sulitjelma, Beiarn, Storjord. Dessuten 26 foredrag på en turné i Nordland fylke. I alt 36 foredrag.

O. A. Versto: Øyfjell, Rauland, Høydalsmo, Brunkeberg, Kviteid. Og 14 foredrag på en turné i Telemark. I alt 19 foredrag.

Erik Vangberg: Slenfjord, Brunsholmen, Kalfjord, Bodø, Hakvik, Narvik, Vardø, Vadsø, Hammerfest, Tromsø. Tilsammen 10 foredrag.

Thina Thorleifsen: Askim, Sarpsborg (2), Lillestrøm (3), Horten, Ski, Åssiden, Nesodden, Moss, Jeløy, Bødal, Hamar, Svene (2), Tønsberg, Morskogen, Flesberg, Borge, Gresvik, Gulskogen, Abildsø, Kjelsås, Drammen, Lierstrand, Lilleaker, Eidsvold, Oslo (21). Tilsammen 49 foredrag. Dessuten 55 foredrag på 2 turnéer. I alt 104 foredrag.

Olaf Johansen: Odda, Tyssedal, Voss, Skotfoss, Raufoss, Kolbu, Reinsvold, Odalen (3), Brevik, Tyrstrand, Eidsvold, Bekkestrand, Drøbak, Torp, Kolbotn, Bryn, Grefsen, Oslo (14). Tilsammen 33 foredrag. Dessuten 31 foredrag på 3 turnéer. I alt 64 foredrag.

Harald Halvorsen: Strømmen (2), Asker (3), Stabekk, Nes i Hallingdal, Brummunddal, Nitedal, Lillestrøm (2), Hurdal, Røros, Flateby, Enebak (2), Lørenskog, Myrvold, Røiken, Kråkstad, Dal, Bøn, Eidsvold, Ullevold, Tåsen, Østensjø, Liggerud, Langhus, Ski, Skøyen, Bekkelaget, Loren, Bryn, Honefoss, Årnes. I alt 35 foredrag.

Omar Gjestby: Sponvika, Halden, Spjerøy, Gresvik, Oppegård, Horten, Borre, Tønsberg, Sandefjord, Skien, Ulefoss, Drammen, Honefoss (2), Hvalsmoen, Lømmedal, Fredrikstad, Stabekk (3), Høvik, Bryn, Lørenskog, Kløfta, Bøn, Eidsvold, Årnes, Kongsvinger, Flisa, Elverum (2), Jømna, Koppang, Alvdal, Foldal, Tynset, Steinkjer (2), Sparbu, Røra, Verdalen, Levanger, Malm, Beistad, Sunndalen, Surnadal, Kristiansund, Tustna, Rødsand, Bruhagen, Bergen, Oslo (2). Tilsammen 53 foredrag. Dessuten 43 på en tuné. I alt 96 foredrag.

Evald Nilsen: Hoff, Hillestad, Holmestrand, Berger, Strøm, Horten, Skager. I alt 7 foredrag.

Lars Moen: Harpefoss, Lesja, Dombås (2), Fåberg, Follebu, Ruste, Lalm, Ånstad, Bråtå, Nordberg, Vårdalen, Vågå, Otta. I alt 14 foredrag.

J. Stubberud: Sør-Odal (6), Grue (3), Brandval (3), Hof-Finskog (2), Eidskog (2), Vinger (2), Kongsvinger. I alt 19 foredrag.

Ingvald Bækken: Sør-Odal (3), Kongsvinger, Nord-Odal (4), Brandval (2). I alt 10 foredrag.

Anton Jensen: Hordaland, Lardal, Botne, Stokke, Hedrum (2), Sandefjord (2), Åsgårdstrand, Skoppum, Nøtterøy, Fredriksvern, Tønsberg (4), Horten (3), Larvik. I alt 19 foredrag.

Ingvald Førre: Åkrasanden, Åkrehamn, Kopervik (3), Dalen (2), Kvalevåg, Torvastad, Håvik, Skåre, Haugesund (2), Skjodevik, Skjodestømmen (2), Vats (2), Ørkje, Nerstrand, Hervik-Tysvær, Ølen, Kikebygden-Tysvær. Sira, Vikadal, Sandeid, Våg, Vigsnes, Tuestad. Tilsammen 29 foredrag.

Johan Wik: Leka, Vikna (4), Klinga, Otteryø, Bangsund, Snåsa, Sparbu, Namsos (2). I alt 12 foredrag.

Magnus Nilssen: Jessheim, Sarpsborg (3), Kongsberg, Bryn, Sandvika, Bærum, Oslo (9). I alt 17 foredrag.

D. Vefald: Sandefjord (2), Tjølling, Svarstad (2), Styrvold, Østre Halsen, Larvik, Hvarnæs (2), Brunlanes (3), Oklungen. I alt 14 foredrag.

I. Skjånes: Holtålen, Singås, Lånke, Selsbak (2), Løkken (2), Strinda, Orkanger, Svorkmo, Bratsberg, Trondhem (2), Melhus (2), Hovin, Tommesdalen, Lundamo, Opdal. I alt 19 foredrag.

Karl Nedberg: Lier, Flesberg, Nore, Flå, Gulsvik, Åssiden. I alt 6 foredrag.

Evald Solbakken: Ringsaker (6), Vang, Stange, Løten. I alt 9 foredrag.

Johs. Kinserdal: Landvik, Grimstad, Fjære (2), Flostad (2), Åmli. Tilsammen 7 foredrag.

O. H. Maurstad: Øyestad (4), Vegårshei (2), Åmli, Landvik, Eydehavn, Froland (2). I alt 11 foredrag.

Valdemar Nielsen: Oslo (3), Aker (7), Eidsvold (2), Vennesla, Ringsaker. I alt 14 foredrag.

Martin Wold: Koppang (2), Stai, Rendal, Sørskogbygden, Rome-dal (2), Helgøy, Ringsaker, Tangen, Stange (2), I alt 12 foredrag.

S. Loge: Idd, Sogndal, Moi, Sand, Suldal, Norli, Sandnes, Høi-land (2), Stavanger (2), Klepp, Tunheim, Frøiland i Tune, Helvik, Ekersund, Bryne, Gangdalen, Ålgård, Gjesdal. Tilsammen 19 foredrag.

Joh. Bondesen: 7 foredrag i Hedmark.

K. T. Sjøli: 25 foredrag i Hedmark.

Eyvin Dahl: Sokndal, Ålgård, Roaldsøy, Skudesneshavd, Kopervik.

Johan Gjøstein: Homersåk, Ånasira, Hauge, Rærbø, Hinna, Revem, Langåker, Skudesneshavn, Høiland. Tilsammen 9 foredrag.

Magnus Karlsen: Sokndal, Høle.

Johs. Jonsen: Vassø, Randaberg, Stavanger.

T. Fjermestad: Nærbø, Varhaug, Ognå, Ålgård, Tananger, Høi-land, Hauge, Jøssinghavn, Ekersund, Sandnes. Tilsammen 10 foredrag.

Nils Nordheim: Ålgård, Forsand, Jelsa, Hjelmeland, Fister, Tau, Kvalavåg, Vigsnes, Kopervik, Veavåg, Åkrehavn, Stokkastran-den. Tilsammen 12 foredrag.

Gunnar Lund: Nannesta, Ås, Frogn, Bærum (3). 6 foredrag.

Arne Juland: 12 foredrag i Hedmark.

Martin Aune: Hammerfest, Kirkenes, Skalelv, Kiby, Nesseby, Tana. Tilsammen 6 foredrag.

Randolf Arnesen: Kongsberg, Bekkestranden, Selvik, Sande, Oslo (4). Tilsammen 8 foredrag.

Torstein Selvik: 20 foredrag i Hordaland.

Jacob Kolrud: 10 foredrag i Hordaland.

Herm. Thornes: Bodø (2), Flatanger (5), Bangsund, Kolvereid, Namsos (5), Steinkjer, Grong, Vemunvik (2), Salsbruket. Tilsammen 17 foredrag.

Sigurd Anderson: Oksvold, Storfosna, Hasselvika, Fevåg, Rissa.

Karl Bjurstrøm: Moelv, Skotterud, Skarnes, Nord-Odal (3), Elverum (2), Sem i Vestfold, Horten, Ramnes, Nøtterøy, Løten. Tilsammen 13 foredrag.

Hans Haugli: Slidre (2), Vang, Nordre Land, Fagernes, Nord-Torpa, Snertingdal, Østre Toten. Tilsammen 8 foredrag.

Bjarne Jullum: Enge i Nordmør (2), Tingvoll, Leira i Nordmør, Bremsnes (2), Surnadal, Bøfjord, Halså, Bodal, Kristiansund (9). Tilsammen 19 foredrag.

N. Hallan: Namdalseide, Åsen, Skatval, Sunnan.

Alb. Karlsen: Gjerstad, Moripen og Herrefoss.

B. Flood Engebretsen: Askim, Gjøvik, Sulitjelma (4), Finneide, Kvitblik, Fauske, Halså Helgeland, Glomfjord (2), Ørnes, Bodin, Bodø (5). I alt 19 foredrag.

Einar Gerhardsen: Oslo (48), Rjukan, Lillehammer, Abildsø, Sarpsborg (2), Bryn, Drammen, Lillestrøm, Kongsberg (3), Tjømø, Berger, Holmestrand, Ulefoss (2), Kjelsås (2), Hasle, Slemmestad, Tyristrand. Tilsammen 69 foredrag.

Olav Sæter: Elverum (27), Furnes, Oslo, Krødsherad, Hoff, Nord-Odal (3), Grue (5), Romedal (2), Trysil (10), Løten (4), Stor-Elvdal (3), Åsnes (6), Vang, Våler (2), Åmot. I alt 58 foredrag.

G. Natvig-Pedersen: Stavanger (4), Sandnes (2), Ålgård, Oltesvik, Jørpeland, Sauda (2), Hellandsbygden. Tilsammen 12 foredrag.

Harald Håre: Lillehammer, Ådal (2), Sandefjord, Kongsberg, Hønefoss, Drammen (2), Holmestrand, Lier. I alt 10 foredrag.

Ingvald Jaklin: Lyngseidet (3), Furufalten, Nordreisa, Rot-sundelv, Skittenelv, Rossfjord, Tromsø (8). Tilsammen 16 foredrag.

Olav Larssen: Ness (2), Ringsaker (4), Furnes (3), Vang, Hamar, Romedal, Løten (3), Elverum, Åsnes (3). I alt 19 foredrag.

Olav Andresen: Brevik, Porsgrunn, Lisleherad, Heddal, Fyresdal.

Edv. Mørk: Kolbotn, Brandbu (3).

Alb. Moen: Nord-Trøndelag (25), Akershus (2), Telemark (3). Tilsammen 30 foredrag.

Rachel Grepp: Kjelsås, Bryn (2), Åros, Oslo (14). Tilsammen 19 foredrag. Dessuten 9 foredrag på en turné. I alt 28 foredrag.

Finn Kullerud: 26 foredrag i Aust-Agder.

Wilhelm Flotvik: Overhalle, Kolvereid (2).

P. E. Vorum: Rena, Nordre Osen, Deset, Øvre Rendal (2).

Adolf Olsen: Flekkefjord, Stavanger (2).

Erling Henriksen: Lillehammer, Harpefoss.

Edv. Bull: Trondhjem, Tønsberg, Bergen, Oslo (5).

Aksel Zachariassen: Hvittingfoss, Nesodden, Arendal, Porsgrunn, Rjukan, Lunde, Løkken, Orkanger, Hommelvik, Ålen, Drammen, Flesberg, Tyristrand, Norderhov, Hole, Oslo (3). Tilsammen 18 foredrag.

Sverre Sivertsen: Risør, Porsgrunn, Sarpsborg, Oslo (4).

O. Midtrød: Fett, Hemnes, Kråkstad, Aker (2).

Johan Magnussen: Hjartdal, Sauland.

Johan Wullum: Kvernes, Mek i Nordmøre.

Torbjørn Henriksen: Stangvik, Surnadal, Enge, Halså.

Ole Gjestad: Torsetsund, Svinvik.

Håhon Karlsen: Moss, Fredrikstad.

Halvard Olsen: Skien, Porsgrunn, Kongsberg, Hamar, Gjøvik.

Jens Teigen: Larvik, Mandal, Kristiansand.

O. L. Strøm: Bergen, Haugesund, Stavanger, Kristiansand, Arendal.

Samlet oversikt.

Den oversikt som er medtatt over foredragsvirksomheten er heller ikke i denne beretning fullstendig, idet flere av talerne ikke har sendt inn opgaver. Det samlede antall foredrag i tilslutning til partiet er derfor større enn det som her fremkommer.

1 mai	250
Agitasjonsreiser	829
Enkelte foredrag	3 097
	<hr/>
	4 176

Tilsvarende tall i stortingsvalgåret 1924 var:

1 mai	158
Agitasjonsreiser	374
Enkelte foredrag	2 292
	<hr/>
	2 824

1 mai.

Det har aldri vært så stor tilslutning til 1.-maidemonstrasjonene noget år som i 1927. Demonstrasjonene formet sig som en veldig manifestering av klassesamlingen og som en mektig protest mot arbeidsgivernes lønnspress og statsmaktenes kneblings- og undtagelseslover.

Fra Centralstyret og Landsorganisasjonens sekretariat blev det utsendt følgende opprop:

Under alvorlige forhold samles arbeiderklassen i år til sin store mønstrings- og demonstrasjonsdag — 1 mai.

I 11 uker har tusener av arbeidere vært ute i lockout, iverksatt av Norsk Arbeidsgiverforening. Tusener av nye arbeidere er truet med „sympati“-lockout. Hele kapitalistklassen har sammensvoret sig for å sulte arbeiderne til underkastelse og drive gjennom store lønnsreduksjoner og forverring av arbeidsvilkår og levevilkår.

Den seige motstand de fagorganiserte arbeidere har ydet, og den sympati og støtte som de lockoutede arbeidere har mottatt — også fra organisasjoner og klassefeller i andre land — viser at arbeiderne ikke akter å gå med på arbeidsgiverforeningens ublu krav.

Derfor har makthaverne nu gjennomført voldgifts- og tukthusloven, og 1 mai i år kommer derfor til å stå i lockoutens og voldgiftens tegn.

Arbeiderklassen må da si bestemt ifra at en voldgifts- og tukthuslov, som har til hovedformål å opprettholde arbeidsgivernes privilegerte stilling og redusere arbeidernes livsvilkår som på forhånd er dårlige nok, kan arbeiderne ikke anerkjenne. Og mot en dom som avses i henhold til en slik lov, vil arbeiderne kjempe med alle de midler som står til deres rådighet. Arbeiderklassen nærer ingen tillit til en voldgiftsrett opnevnt av en borgerlig regjering, og vi anerkjenner ingen rett for dommere fra overklassen til å avgjøre arbeidernes lønns- og levevilkår. De fattige fiskeres, landarbeideres og skogsarbeideres levestandard er i de siste år blitt presset ned til et minimum, og ingen domstol har bekymret sig om det. Kapitalismen har fått tumle sig fritt overfor uorganiserte og derfor vergeløse masser. Men når lønnsarbeiderne er så godt organisert at de selv vil og kan ha et ord med i laget — da kommer de borgerlige makthavere med sine lover og sitt maktapparat for å beskytte den privilegerte arbeidsgiverklasse. Da nøier de sig ikke bare med en lov om tvungen voldgift og om tvangsarbeid efter voldgiftsrettens dom; en lang rekke tukthusbestemmelser skal tre til og supplere voldgiftsloven for praktisk talt å gjøre den faglige kamp umulig.

Mot slik rendyrket kapitalistisk klassepolitikk hvor det ene borgerlige parti er like pågående som det annet, må hele arbeiderklassen samlet reise sig til kamp.

Arbeidsledigheten og hele den økonomiske krise hviler også som en tyngsel over hele det arbeidende norske folk. De borgerlige partiers valutapolitikk og den derav følgende kronestigning har skapt

de største vanskeligheter for industrien og dermed for arbeiderklassen. Rentebyrden er blitt uutholdelig både for stat og kommune, og i ly av dens stigende forpliktelser går borgerskapet til angrep på sociale og kulturelle reformer. Mens militærvesenet opprettholdes, blir skolen lemlestet, og mens husleiereguleringen opheves, blir kornmonopolet avskaffet og grådige kornspekulanter slippes løs på det forbrukende folk. Til fallerte banker bevilges det millioner, mens den offentlige anleggsvirksomhet innstilles og de arbeidsledige blir gående uten underhold. Riksretten har slått fast at grunnloven straffefritt kan krenkes, når kapitalistinteressene krever det, mens nye lovbestemmelser skal frata arbeiderne retten til å verne om sine interesser. I tusenvis må vår beste ungdom utvandre, til tross for at det er jord nok å dyrke i vårt eget land. Men det kapitalistiske system stenger for alle arbeidsmuligheter; spekulasjonen og rentesugningen står som en hindring for velstand og folkelykke.

Hele det arbeidende folk må reises til kamp mot denne borgerlige politikk, mot arbeidsgiverforeningens diktatur og hele det kapitalistiske system. Klassesamlingens gjennomførelse har styrket arbeidernes maktstilling, men ennå står tusener og atter tusener utenfor den aktive klassekamp. De må med i rekkene, kampviljen må vekkes, og samlet må arbeiderne, bønderne, fiskerne og funksjonærene i dette land rykke frem mot de kapitalistiske interesser, som er bestemmende i norsk politikk idag.

I en menneskealder har 1 mai vært en mønstringsdag for arbeiderklassen over hele verden; den har vært utgangspunktet for seierrike samfundskamper, for selvhevdelse og for solidaritet. I en tid fylt av reaksjon på alle hold, i næsten alle land, er det ennå mer nødvendig å gjøre 1 mai til en imponerende viljesytring for hele det arbeidende folk.

Norske arbeidere! I solidaritetens og samholdets tegn må 1 mai på ny gjøres til utgangspunktet for en opmarsj av de undertrykte og lidende masser i vårt land.

Frem mot dem som lager lockout og som vil baste og binde arbeiderklassen med voldgift og tukthuslover!

Frem mot det kapitalistiske vanstyre i samfundslivet!

Frem for en mektig og samlet arbeiderreisning!

Det norske Arbeiderparti Arbeidernes fagl. Landsorganisasjon

Oscar Torp.

Halvard Olsen.

Gjennem partikontoret og enkelte fylkespartier blev det for- midlet 250 talere. Dessuten var det en rekke foreninger, som selv ordnet med talere uten at vi har oversikt over hvor mange det var.

Nedenstående fortegnelse over partifeller som talte 1 mai, er således ikke helt fullstendig.

1.-maitalere.

Årås: A. F. Løchen.	Evanger: A. Valdersnes.
Åkrene: Olav Kringen.	Elverum: Anton Alvestad.
Ål: Petter Skard.	Evje: Alfred Udland.
Ålen: Nils Inseth.	Fåvang i Gudbrandsdalen: Arne Nilsen.
Ålesund: Harald Halvorsen.	Fetsund: Olav Kringen.
Ålgård: G. Natvig Pedersen.	Flå: Karl Nedberg.
Åmli: O. H. Maurstad.	Fiskum: O. Sporpind.
Åmot i Modum: Nils Steen.	Florø: Olav Oksvik.
Åsen: N. Hallan.	Flisa: A. Markusson.
Alvdal: Karl Bjurstrøm.	Flesberg: Torgeir Vraa.
Arendal: Ola Solberg.	Farvollen: Nils Høljesen.
Arna: Olav Vegheim.	Flekkefjord: Adolf Olsen.
Ask: Trygve Engebretsen.	Foldalen: Oscar Nilssen.
Asker: Arne Paasche Aasen.	Follafoss: L. Buland.
Askim: Nic. Næss.	Fredrikshald: M. Tranmæl.
Bang i Valdres: Simon Jensen.	Fredrikstad: Randolf Arnesen.
Bangsund: A. Svedal.	Froland: E. M. Terjesen.
Bekkestranden: Georg Svendsen.	Gjeithus: Gustav Lippe.
Berkåk: Andreas Moan.	Gjerpem: Hans Helgesen.
Bergen: Johan Nygaardsvold.	Gjøvik: Nils Ødegaard.
Bjørkelangen: Edv. M. Berntsen.	Gjerstad: Herman Andreassen.
Bodø: Jul. B. Olsen.	Gol: J. Jensen.
Blaker: Arne Strøm.	Gransherrad: Knut Dalastøl.
Borge: Joh.s Bergersen.	Gran: O. L. Strøm.
Brandbu: Ludv. Hansen.	Greåker: P. Moe Johansen.
Brandval: Ingv. Bækken.	Grong: J. Aalberg.
Brenhaug: A. Janson.	Grorud: Johan Evje.
Bruheim: Peder Alsvik.	Grue: Joh.s Stubberud.
Bryn: Rachel Grepp.	Gulsvik: Karl Nedberg.
Bryne: T. Fjermestad.	Hakadal: Johan Schwingel.
Bø: Hans Rønning.	Hauge i Sokndal: D. Lindland.
Dal: Øystein Martinsen.	Hamar: Edv. Bull.
Drammen: Jens Teigen.	Harpefoss: E. Henriksen.
Dombås: Kr. Tønder.	Harstad: Gitta Jønsson.
Drangedal: Aslak Nilsen.	Hasle: Sigurd Hansen.
Ette i Lier: Ole P. Løkke.	Hammerfest: Martin Aune.
Egersund: Eyvind Dahl.	Hjuksebø: K. M. Nordanger.
Eidsfoss: P. Ruhmor Aarvold.	Haugesund: Carl J. Westerlund.
Eidsvoll: Carl Bonnevie.	Heggedal: Arne Paasche Aasen.
Eidsskog: Aldor Ingebrigtsen.	Hen: Konrad Knudsen.
Eydehavn: Kr. Fløgstad.	

- Herre: Henry Harm.
 Heldøla: Ingjald Nordstad.
 Hillevåg: Einar Andersen.
 Hoff: Evald Nilsen.
 Hommelvik: A. Buen.
 Holmestrand: Mathias Fredsti.
 Høksund: O. Sporpind.
 Horten: Hans Amundsen.
 Hovind i Gauldal: Ole Blomli.
 Hernes: Joh.s Borchrevink.
 Hundtorp: Edv. Endresen.
 Haran i Grong: J. Aalberg.
 Ivaler: J. Dalen.
 Hvittingfoss: Eugen Pettersen.
 Høilandet i Namdalen: J. Jensen.
 Høibråten: L. Aslaksrud.
 Hønefoss: A. E. Gundersen.
 Høyanger: Gunnar Ousland.
 Hyggen: Wilh. Gjertsen.
 Idd: Petter Thorvik.
 Innerøy: K. A. Jensen.
 Jessheim: Magnus Nilssen.
 Jondal: Wilh. Olsen.
 Joramo: Kr. Tønder.
 Jømna: Einar Lien.
 Jørpeland: Joh.s Johnsen.
 Kapp: E. Stenklev.
 Kjelsås: Edw. Mørk.
 Kolbotn: J. Eikefjord.
 Kolvereid: Reidmar Guldahl.
 Koppang: K. T. Sjøli.
 Koppervik: Sigrid Syvertsen.
 Kongsberg: Jacob Friis.
 Kirkseterøra: Joh.s Eide.
 Llæbu: K. O. Sandvik.
 Kløfta: Aksel Braaten.
 Kråkstad: Bertil Kronhaug.
 Kragør: Helga Karlsen.
 Kristiansand: Anton Jensen.
 Kristiansund: Olaf Johansen.
 Krøderen: Joh.s Haglund.
 Kviteseid: Olav Steinnes.
 Lånke: A. Schjølberg.
 Lårdal: Halvor Storhaug.
 Langset: Omar Gjesteby.
 Larvik: Aksel Zachariassen.
 Lausnes: O. H. Leknæs.
 Levanger: Joh.s Bøe.
 Langesund: Marthinius Karlsen.
 Lilleaker: Alfred Madsen.
 Lillehammer: Harald Haare.
 Lier: Ole P. Løkke.
 Lillestrøm: Einar Gerhardsen.
 Lørenskog: Otto M. Thoresen.
 Lunde i Telemark: Per Kviberg.
 Lunner: Chr. Hornsrud.
 Løkken: Ivar Skjaanes.
 Løten: P. Vestad.
 Mandal: B. Olsen-Hagen.
 Melhus: K. B. Moksnes.
 Meråker: Egil Lie.
 Mjøndalen: Olav Hindahl.
 Moelven: Evald Solbakken.
 Molde: Svend Løge.
 Moss: Alfred M. Nilssen.
 Muggerud: Josef Dalskog.
 Mysen: Jørgen Hustad.
 Namsos: Ole Øisang.
 Nannestad: Jul. Halvorsen.
 Narvik: Herm. Thornes.
 Nes i Romerike: Bjarne Frøy-
 land Nilsen.
 Nes i Hedmark: Olav Larsen.
 Nesbyen: Joh.s Fischer.
 Nesodden: O. Midtrød.
 Nidarvold: C. Wulf.
 Nore i Numedal: B. Flood Enge-
 bretsen.
 Nordberget: Jul. Pettersen.
 Notodden: K. M. Nordanger.
 Nordre Skogbygd: Enok Slet-
 engen.
 Nygård: E. Stenklev.
 Oltedal: G. Natvig Pedersen.
 Opdal: Svend Skaardal.
 Oslo: Oscar Torp og Alfred
 Madsen.
 Rakkestad: Arne Magnussen og
 Kolbjørn Olsen.
 Ranheim: Nic. Eggen.
 Ranumssletten: W. Flotvik.
 Risør: Haakon Hoff.
 Risberget: O. Ruud.
 Rollag: Knut Thon.
 Raufoss: Gunnar Braathen.
 Rjukan: Sverre Støstad.
 Røra: S. O. Øraker.
 Røros: Olav Andresen.

Sandnes: Ingv. Førre.	Sigdal: Erling Borgersen.
Sande: Borgar Steinset.	Svarstad: Sverre Hjertholm
Sandefjord: Alfred Waatvik.	Svene: Torgeir Vraa.
Sauda: Magnus Karlson.	Svorkmo: I. Skjaanes.
Salsbruket: Johan Vik.	Sætre i Hurum: P. O. Breidahl.
Sarpsborg: Ingv. Rastad.	Seterstoa: Olaf Eriksen.
Sandvika: Harry Nilssen.	Søndre Land: A. Bratvold.
Selsbak: Marie Sundby.	Tingval: Bjarne Jullum.
Selbu: O. H. Kjosnes.	Tistedal: Martin Tranmæl.
Selvik: Borgar Steinset.	Tofte i Hurum: Arnfin Vik.
Skåbu: Anton Andreassen.	Torsnes: Magnus Johansen.
Skarnes: Nils Hønsvald.	Trengereid: J. Bergsvik.
Sjoa: A. Guddahl.	Trondhjem: Trygve Lie.
Skottselven: A. Alberti.	Tromsø: M. Foshaug.
Skottfoss: Thorbjørn Dahl.	Trysil: Olav Sæter.
Ski: Halvdan Jønsson.	Tønsberg: Fr. Monsen.
Skiptvedt: Alfred Trønsdal.	Tyristrand: Ole M. Fredriksen.
Skudesnes: Tjalve Gjostein.	Tynset: Nils Hjelmveit.
Solbergelven: Olav Hindahl.	Ulefoss: Per Kviberg.
Solemskogen: Olav M. Orvold.	Urskog: Johan Andersen.
Spydeberg: Alfred Trønsdal.	Valset: E. Brendholen.
Spikkestad: Henry Karlsen.	Våler: Ingvald Martinsen.
Stavanger: Haakon Meyer.	Våga: Gunnar Lund.
Stangfjord: Anders Lothe.	Vang: A. Juland.
Sparbu: Olav Guldahl.	Vignes i Karmøy: Nils Norheim.
Steinkjær: Harald Langhelle.	Vinstra: Wilhelm Ullmann.
Stange: Erik Vangberg.	Vennesla: Valdemar Nielsen.
Stavern: D. Wefald.	Veggli: Karl Løken.
Steinviken: M. Røkeberg.	Vikersund: Rolf Gerhardsen.
Steinøysund: Nils Vikdal.	Voss: Peder Løwe.
Støren: Ivar Aarseth.	Vestfossen: Karl Gulbrandsen.
Strømmen: Chr. Systad.	Weme: Konrad Knudsen.
Stjørdal: A. Moen.	Øvre Rendal: P. E. Vorum.
Sulitjelma: Kr. Rothaug.	Ørje: Helfred Andreassen.
Surnadal: Leif Bang.	Ytre Rendal: Martin Vold.

Organisasjons- og medlemsoversikt.

I de første måneder etter samlingskongressen foregikk den lokale og distriktsvise sammenslutning av de to partiers organisasjoner.

Sammenslutningen foregikk overalt uten nogen vanskelighet etter de retningslinjer som samlingskongressen vedtok.

Partiets gamle distriktsinndelinger er oprettholdt undtagen for Setesdalen, som i noen år har hatt selvstendig kretsparti. Dette er oppløst, og foreningene er tilmeldt Aust-Agder fylkesparti.

Efter de opgaver som partikontoret har, er det i årets løp stiftet 125 nye partiforeninger, 18 kvinnegrupper og 25 ungdomslag. Dess-

uten er det siden samlingskongressen tilmeldt partiet 15 fagforeninger.

En nøiaktig oversikt over medlemstallet er det ikke mulig å gi, da det mangler oppgave fra enkelte distriktsstyrer, og de oppgaver som foreligger, er også mangelfulle, idet det fremdeles er nogen herredspartier og foreninger, som ikke har innsendt rapporten til distriktsstyrene.

Det samlede medlemstall etter de oppgaver som foreligger, er 68 016. Dette er noget mindre enn det var etter representasjonen på samlingskongressen, hvor det møtte representanter for 76 000 med-

Organisasjonsoversikt ved årsskiftet 1927—1928.

Nr.	Organisasjon	Antall		Antall foreninger	Antall medlemmer	Derav kvinner
		herredspartier	by-partier			
1	Østfold	26	4	85	4 015	829
2	Akershus	-	-	133	4 800	1 430
3	Hedmark	24	2	124	3 505	305
4	Gulbrandsdalen	-	-	28	1 100	150
5	Opland	13	1	25	1 530	250
6	Bu-kerud	20	1	123	4 640	1 300
7	Vestfold	20	4	60	1 950	350
8	Telemark	6	5	53	2 915	200
9	Aust-Agder	-	3	20	935	188
10	Vest-Agder	-	3	20	1 158	210
11	Rogaland	7	-	18	700	115
12	Hordaland	-	-	17	625	57
13	Sogn og Fjordane	-	-	13	350	22
14	Søndmøre og Romsdal	11	2	17	465	130
15	Nordmøre	-	1	28	1 410	120
16	Sør-Trøndelag	17	1	50	1 480	115
17	Inn-Trøndelag	-	2	19	600	105
18	Namdalen	-	-	17	935	207
19	Helgeland	-	-	-	450	20
20	Nordland	-	2	19	580	150
21	Nordre Salten	-	1	9	565	110
22	Trondenes	-	-	6	150	-
23	Senjen	-	-	8	283	-
24	Nordre Troms	-	-	28	630	62
25	Finnmark	-	-	30	675	180
26	Oslo	-	-	130	26 100	4 230
27	Kongsberg	-	-	6	265	78
28	Drammen	-	-	28	1 315	97
29	Stavanger	-	-	17	1 600	150
30	Haugesund	-	-	3	205	38
31	Bergen	-	-	-	770	40
32	Trondhjem	-	-	19	815	125
	Tilsammen	-	-	1 133	68 016	11 353

lemmer. Denne tilsynelatende tilbakegang skyldes at i en rekke av de fagforeninger, som sendte representanter til kongressen, var det medlemmer som allerede var medlemmer av partiet gjennom arbeidsgrupper og andre partiforeninger, som sendte representanter til kongressen. Det var således en dobbeltrepresentasjon. Derved blev det antatte medlemstall for høit regnet.

Den tilgang de gamle foreninger har hatt på nye medlemmer og stiftelsen av nye foreninger viser at partiet har hatt en faktisk fremgang i årets løp.

Sammenligner man det nu opgitte medlemstall med Landsorganisasjonens medlemstall, så tilsvarende dette procentvis samme forhold mellom disse to organisasjoners medlemstall i det år det var høiest — i 1920.

Landskvinneutvalget.

På kvinnenes samlingskongress den 1 februar 1927 fikk Landskvinneutvalget følgende sammensetning: Sigrd Syvertsen, formann, Inger Kristiansen, viceformann, og Thina Thorleifsen, sekretær. De øvrige styremedlemmer: Marta Nielsen, Mathilde Johansen, Helga Ramstad, Ragnfrid Grue, med Rachel Grepp, Sigrd Thomassen, Eline Nilsen og Konstance Hansen som suppleanter.

Ragnfrid Grue har av private grunner bedt sig entlediget fra sitt tillitshverv som styremedlem, og i hennes sted har Sigrd Thomassen rykket op som fast medlem av utvalget.

Centralstyrets representanter er Valdemar Nielsen og Harald Halvorsen med Mathias Fredsti og A. E. Gundersen som suppleanter. Utvalgets representanter i Centralstyret er: Sigrd Syvertsen og Inger Kristiansen med Rachel Grepp og Helga Ramstad som suppleanter.

Møter.

I årets løp er det avholdt 11 utvalgsmøter, hvori det er behandlet 51 saker. Det er fra samlingskongressen gjennom utvalget sendt regjeringen følgende henstilling: Arbeiderkvinnenes samlingskongress, som representerer titusener av hjem utover det hele land, understreker at de krav som felleskomitéen har stillet til regjering og storting i anledning av arbeidsløsheten og den økonomiske situasjon, er hele den norske arbeiderklasses krav, og at dette er minstekrav som må oppfylles, hvis ikke nøden skal ta overhånd. Det forenede norske Arbeiderparti vil legge all den tyngde det evner i arbeidet for å kjempe disse krav frem.

Utvalget har sendt partiets centralstyre en uttalelse angående stortingsprogrammet vedrørende toll og skatter, sociale og kulturelle krav.

Representasjonen

Landskvinneutvalget har vært representert på følgende fylkes- og formannskonferanser: Østfold kvinnekonferanse den 19 januar ved Thina Thorleifsen, Buskerud fylkes samlingsmøte den 19 mars ved Thina Thorleifsen, Vestfold fylkes samlingsmøte søndag den 20 mars ved Sigrid Syversen og Inger Kristiansen, samlingsmøte i Ostfold den 25 april ved Inger Kristiansen og Thina Thorleifsen, fylkeskvinnekonferanse i Moss i august ved Sigrid Syvertsen og Helga Karlsen og på Buskerud fylkes formannskonferanse i Drammen den 9 oktober ved Anna Pleym.

Agitasjonen.

På grunn av at det ikke har vært mulig på enkelte steder på forsommeren å kunne komme til lokal sammenslutning av kvinneavdelingene, har kvinneutvalget ikke funnet det hensiktsmessig å avholde den årlige agitasjonsuke, men i anledning partiets agitasjonsuke fra tiden 25 mai til 12 juni rettet kvinneutvalget opfordring gjennom et sirkulære til avdelingene at disse måtte støtte op om agitasjonen med avholdelse av møter eller fester. Dessuten er det i årets løp blitt arrangert agitasjonsturnéer med kvinnelige foredragsholdere i større utstrekning enn noen gang tidligere. Således har Sigrid Syvertsen hatt en turné på Vestlandet, Sogn og Fjordane og på Sørlandet, hvor hun har tilsammen holdt 31 foredrag. Helga Karlsen har foretatt en agitasjonsturné i Aust-Agder, hvor hun holdt 9 foredrag. Rachel Grepp har hatt en turné på Vestlandet, hvor hun har holdt 9 foredrag. Gitta Jønsson har hatt en turné i Namdalen og Helgeland, hvor hun har holdt 18 foredrag. Likeledes har Thina Thorleifsen foretatt en turné i Sønd- og Nordmør og i Nord-Norge, hvor hun har holdt tilsammen 55 foredrag.

Dessuten er det av enkeltforedrag holdt av Sigrid Syvertsen 43, tilsammen 74, Inger Kristiansen 14, Rachel Grepp 19, tilsammen 28 Ella Anker 13, Helga Ramstad 17, Helga Karlsen 68, tilsammen 77, Anna Pleym 6, Thina Thorleifsen 50, tilsammen 105. I alt er det av kvinner holdt 334 foredrag.

Dannelse av nye kvinneavdelinger.

Efter Sigrid Syvertsens foredrag på Vestlandet blev det danne kvinneavdeling i Jørpeland, Viknes, Skudesnes, Egersund, Koppervik og Ålgård. Den sistnevnte er dessverre av spesielle grunner inngått. Efter Thina Thorleifsens reise i Møre blev det dannet kvinneavdeling i Sundalen og Enge i Valsøfjord og på Nordlandsturen

kvinnegruppe på Melbo. Dessuten er det efter hennes foredrag dannet avdeling på Ski, Åssiden, Nordre Nesodden, Hamar, Svene og Flesberg og dannet grunnlag for kvinneavdeling i Kiby, Finnmark. Efter Helga Karlsens foredrag på Tromøy blev det dannet avdeling og efter Ella Ankers foredrag i Lisleby, Østfold. Dessuten er det kommet meddelelse om at det er dannet kvinneforening ved Vinstra og kvinnegruppe i Tyssedal. Tilsammen 18 nye kvinneavdelinger.

Sammenslutningen.

Fylkesorganisasjonene har i alle fylker nedsatt kvinneutvalg og den lokale sammenslutning av avdelingene er på det nærmeste ferdig. Gjenstår kun Oslo, Sarpsborg, Ålesund og Trondhjem.

„Arbeiderkvinnen„

„Arbeiderkvinnen“ har utkommet 1 gang i måneden undtagen april og mai som utkom som dobbeltnummer. I anledning stortingsvalget blev bladet trykt i et oplag av 15 000. Det siste kvartal har bladet utkommet i 16 siders format mot tidligere 8 sidig.

Arbeidernes Ungdomsfylking

blev dannet den 24 april 1927 efterat Venstre kommunistisk Ungdomsfylking og Norges Socialistiske Ungdomsforbund hver for sig hadde hatt landsmøter og besluttet å gå sammen til en organisasjon. På samlingskongressen var der fremmøtt 281 representanter representerende 110 lag fra V. K. U. og 66 lag N. S. U.

Centralstyret fikk følgende sammensetning: Hjalmar Dyrendahl, formann, Arne Strøm, viceformann, Arnfinn Vik, redaktør, og øvrige styremedlemmer blev Rolf Gerhardsen, Omar Gjestebø, Birger Aamodt, Bjarne Frøyland-Nilsen og Aksel Zachariassen.

Partiets representant i centralstyret har vært Einar Gerhardsen. Fylkingens representanter i Røde Speidere har vært Per Lie, Alf Agnor og Leif Aanerud. Fylkingens representanter i barnefylkingen har vært Trygve Frøyland-Nilsen og Johan Sandtrø. Arnfinn Vik har vært Fylkingens representant i partiets centralstyre.

Organisasjon: Det vesentlige organisasjonsarbeide i 1927 har vært å få sammensluttet lagene på de steder hvor både N. S. U. og V. K. U. hadde lag. Det er lyktes å få sammensluttet alle disse. For Telemark, Glommendalen og Finnmark er der dannet distriktsorganisasjoner. Fylkingens medlemsantall er nu mellem 12—13 000, fordelt på ca. 190 lag.

Agitasjonen: I 1927 er der drevet en ganske omfattende agitasjon. Omar Gjestebby reiste således i 4 mndr. og besøkte på den tid endel lag i Buskerud og Østfold. Hadde en lengere turné gjennom Hedmark og Trøndelag. Dessuten besøkte han Møre, Nordland og Namdalen. Dyrendahl har reist på Møre, Arne Strøm på Sørlandet og Arnfin Vik i Trøndelag. Ved siden av disse turnéer er der holdt en rekke enkeltforedrag. Fra 29 oktober til 31 november hadde fylkingen en landsomfattende agitasjonsuke.

Studiearbeidet: Til å lede Fylkingens studiarbeide nedsatte centralstyret en komité bestående av Aksel Zachariassen, formann, Kirsten Smith, Bjarne Frøyland Nilsen, Thor Wiborg og Haakon Lie. En rekke lag har hatt studiecirkler igang. Arbeidet har imidlertid ikke kommet igang som ønskelig, da vi har manglet det nødvendige materiell.

Det faglige arbeide er også drevet iherdig. Således er der gjennom ungdomslagene blitt organisert en rekke ungdommer i fagforeninger og likedan har Fylkingens medlemmer deltatt i endel aksjoner mot streikebrytere.

Idrettsarbeidet har også Fylkingen arbeidet med i 1927. På foranledning av Fylkingen er der således dannet en del nye idrettslag. Likedan som det er formidlet en rekke foredrag om arbeideridrett.

Den antimilitære virksomhet.

Den antimilitære virksomhet har i året i likhet med de foregående år vært ledet av et fellesutvalg bestående av Einar Gerhardsen som formann og Oscar Torp fra partiet og Arnfinn Vik, Arne Strøm og Hjalmar Dyrendahl fra Ungdomsfylkingen.

I april måned blev hvert enkelt ungdomslag gjennom cirkulære fra landsutvalget pålagt å opnevne en antimilitær leder som skulde opta fortegnelse over rekruttene på sitt sted og sende opgave til fylkesstyrene. Gjennom oprop i partipressen blev partiforeninger og ungdomslag anmodet om å delta i organiseringen av de antimilitære grupper og i det antimilitære arbeide for øvrig.

Av agitasjonsmateriell blev det utdelt på moene marsjsange som var igjen fra tidligere år og et delvis omarbeidet oplag av brosjyren „Tenk og Velg“. Det blev likeledes utdelt en landsutgave av Soldatavisen og et spesielt antimilitært nummer av „Den Røde Ungdom“.

Fra det antimilitære utvalg for Auer, Gardermoen og Trandum blev det utgitt 4 særskilte nummer av „Soldatavisen“.

Foruten den agitasjon som blev drevet av de antimilitære gruper på moene blev det holdt foredrag av Omar Gjestebø, Arnfinn Vik og Gerhardsen.

Myndighetene har heller ikke i år funnet sig fortrolig med at det ikke går an å stanse den antimilitære agitasjon. Flere av de som deltok i arbeidet er ilagt bøter og der er reist tiltale mot utvalgets formann Einar Gerhardsen og Per Lie som redaktør av „Soldatavisen“.

Partiets 40 års jubileum.

Partiet 40 års jubileum — 23 august — blev feiret med en partiuke fra 22—30 august. I denne uke blev det holdt ca. 200 jubileums-arrangementer rundt om i landet, som alle var meget vellykket. Hovedfestlighetene blev holdt i Arendal, hvor det var samlet deltagere fra de fleste steder på Sørlandet.

Til jubileet blev det utgitt et jubileumshefte som blev solgt i et større antall enn lignende publikasjoner er kommet op i. Det blev også forarbeidet et partimerke og som særskilt jubileumsmerke blev det solgt en rød rose.

Kyrre Grepps minne.

5 års dagen for Kyrre Grepps minne blev minnet med en rekke minnemøter ute i partiavdelingene. Landsstyret besluttet å igangsette en innsamling i parti- og fagforeningene for å skaffe midler til å reise Kyrre Grepp et minnesmerke. Innsamlingen er ennå ikke avsluttet ved årsskiftet.

„Arbeiderbladet“.

Den jevne og sikre fremgang i abonnementsantall som Arbeiderbladet har hatt i foregående år har foregått i øket målestokk i 1927.

Prisen på utenbys abonnement blev fra 2. kvartal nedsatt fra kr. 8.50 til kr. 7.50 og for innenbys abonnement blev fra 1 juli prisen nedsatt fra 60 øre til 50 øre pr. uke.

Hans Amundsen blev ansatt som medarbeider i bladet fra 1 februar.

Arbeidernes Pressekontor.

Efter samlingen steg arbeidet ved Pressekontoret ganske betraktelig og kravene står i et intimt forhold til partipressens utvikling. Det blev derfor nødvendig både av journalistiske og administrative grunner å treffe en nyordning ved kontoret. Centralstyret fant imidlertid at tiden ennå ikke var inne til å la kontoret få sin

selvstendige bestyrer, men ansatte *Aksel Zachariassen* som bestyrer, således at han samtidig fortsetter i Arbeiderbladet. Han overtok Pressekontoret fra 1. oktober. *Finn Moe* blev ansatt som Pressekontorets Berliner-korrespondent fra 1 november. Han sender daglige telefonkorrespondanser til partipressen. Fru *Elise Jensen* er fremdeles kontorets korrespondent i Stockholm.

Partipressen.

Ved årsskiftet 1926—27 var det 32 partiaviser. Efter samlingskongressen fortsatte følgende av Norges social-demokratiske aviser å utkomme: „Smaalenenes Social-demokrat“, Fredrikstad, „Vestfold Social-demokrat“, Tønsberg, „Romerikes blad“, Jessheim, „Lillestrøm-posten“, Lillestrøm, „Møre Arbeiderblad“, Ålesund, „Nytt Land“, Holmestrand.

I Bergen er det startet dagbladet „Bergens Arbeiderblad“ som utkommer som organ for partiet i Bergen og fylkene. Avisen utkom med sitt første nummer 23 mars.

„Folkets Rett“, Levanger, som utkom 3 ganger ukentlig, blev innstilt fra 1 juli. Abonnementene blev overført til „Arbeider-Avisen“.

Ved utgangen av 1927 utkom det 38 aviser som blev redigert i tilslutning til partiet.

Av disse var 19 dagblad, 9 utkom 3 ganger i uken, 8 utkom 2 ganger i uken og to utkom 1 gang ukentlig.

Partiaviser ved årsskiftet 1927—28.

Dagblader:

- „Arbeiderbladet“, Oslo. Redaktør Martin Tranmæl.
- „Arbeider-Avisen“, Trondhjem. Redaktør Ole Øisang.
- „1 Mai“, Stavanger. Redaktør B. Olsen-Hagen.
- „Fremtiden“, Drammen. Redaktør Torgeir Vraa.
- „Østfold Arbeiderblad“, Sarpsborg. Redaktør Nils Hønsvald.
- „Sørlandet“, Kristiansand. Redaktør Haakon Hoff.
- „Nybrott“, Larvik. Redaktør Ingjald Norstad.
- „Tiden“, Arendal. Redaktør Ola Solberg.
- „Rjukan Arbeiderblad“, Rjukan. Redaktør Knut Dalastøl.
- „Vestfold Fremtid“, Sandefjord. Redaktør Sverre Hjertholm.
- „Opland Arbeiderblad“, Gjøvik. Redaktør Nils Ødegaard.
- „Hamar Arbeiderblad“, Hamar. Redaktør Olav Larsen.
- „Haugesund Arbeiderblad“, Haugesund. Red. Thorvald Larsen.
- „Kongsvinger Arbeiderblad“. Redaktør Johs. Stubberud.

- „Telemark Arbeiderblad“, Skien. Redaktør Olav T. Vegheim.
 „Østerdalens Arbeiderblad“, Elverum. Redaktør Olav Sæter.
 „Smålenenes Social-demokrat“, Fredrikstad. Red. P. Mo-Johansen.
 „Vestfold Social-demokrat“, Tønsberg. Red. Carl Guldbrandsen.
 „Bergens Arbeiderblad“, Bergen. Redaktør Gunnar Ousland.

3 ganger ukentlig:

- „Folkets Røst“, Askim. Redaktør Aksel Olsen.
 „Akershus Arbeiderblad“, Lillestrøm. Redaktør Hans Abelsnes.
 „Tidens Krav“, Kristiansund. Redaktør Nils Vikdal.
 „Namdalens Arbeiderblad“, Namsos. Redaktør Hermand Thornes.
 „Nordland Fremtid“, Bodø. Redaktør B. Flood-Engebreetsen.
 „Nordlys“, Tromsø. Redaktør Ingvald Jaklin.
 „Vestfinmark Arbeiderblad“, Hammerfest. Red. Leif S. Olsen.
 „Moss og Omegns Arbeiderblad“, Moss. Redaktør Nils Gjerseth.
 „Lillestrømposten“, Lillestrøm. Redaktør Asbj. Dørumsgaard.
 „Møre Social-demokrat“, Ålesund. Redigeres av en komité.

2 ganger ukentlig:

- „Fremover“, Narvik. Redaktør Naftali Nilsen.
 „Folkeviljen“, Harstad. Redaktør Alfons Johansen.
 „Finmarken“, Vardø. Redaktør Peder Holt.
 „Folkets Frihet“, Kirkenes. Redaktør Martin Aune.
 „Dagningen“, Lillehammer. Redaktør Anton Andreassen.
 „Arbeidets Rett“, Røros. Redaktør Per Forås.
 „Romerikes Blad“, Jessheim. Redaktør Jul. Halvorsen.

1 gang ukentlig:

- „Dunderdalsdølen“, Mo i Ranen. Redaktør R. Knudtson.
 „Asker og Bærums Arbeiderblad“, Sandvika. Red. av en komité.

Tidsskrifter og ukeblader.

- „Det 20. Århundrede“ (1 gang månedlig). Redaktør Edv. Bull.
 „Arbeiderkvinnen“ (1 gang månedlig). Redaktør Thina Thorleifsen.
 „Den Røde Ungdom“ (2 ganger månedlig. Red. Arnfinn Vik.

„Det 20. Århundrede“,

som i de to foregående år kom ut med et nummer hvert kvartal, er fra oktober begynt å utkomme hver måned. Edv. Bull er valgt til tidsskriftets redaktør.

Det norske Arbeiderpartis Forlag.

Den store arbeidsløshet og de økonomiske vanskeligheter den har medført for arbeiderne har også i året 1927 virket stagnerende på salget av litteratur. Partiforlaget har derfor ikke våget å utgi andre publikasjoner enn de aktuelle skrifter og brosjyrer som man med nogen sikkerhet kunde gjøre regning på å få solgt i et tilstrekkelig antall. Det kontantsalg som nu er gjennomført ved forlaget kan kanskje også sies å ha virket begrensende på omsetningen, forsåvidt som mange foreninger og kommisjonærer ikke evner å innkjøpe større litteraturbeholdninger kontant. Men kontantsalget er i det lange løp langt å foretrekke for kommisjonssalg.

Av de vanlige årvisse publikasjoner er også i 1927 utkommet: Maidagen.

Arbeidets Jul.

Arbeiderkalenderen.

I anledning partiets 40 års jubileum utga forlaget: „Det norske Arbeiderpartis jubileumsskrift“.

Av brosjyrer er utgitt: Alfred Madsen: „Statsmaktene, arbeidsløsheten og den økonomiske situasjon.“ Alfred Aakermann: „Riksrett — Folkedom“. A. H. Arntsen: „Den nasjonale arbeidsløshetsforsikring i Storbritannia av 1920“.

Sluttelig er utgitt Angelica Balabanoffs erindringer: „Fra Zimmerwald til Zimmerwald“.

Også i år er det ved „billige bokpakker“ og „foreningsbibliotek“ til en rimelig pris omsatt en stor del av forlagets mest verdifulle bøker fra tidligere år.

Arbeidernes Aktietrykkeri.

Fra styret i Arbeidernes Aktietrykkeri foreligger følgende beretning for trykkeriet, klisjéanstalten og bokbinderiet for året 1927.

Regnskapene viser at bruttoinntekten har kr. 662 848.18, utgiften kr. 568 893.65, med et overskudd av kr. 93 954.53. I bokbinderiet, som er drevet av trykkeriet i de siste måneder av året, har inntekten vært kr. 18 583.92 og utgiften kr. 13 125.92; overskuddet blir således kr. 5 458.00, men heri må medregnes en avanse på 2 000 å 3 000 kroner ved kjøpet av materialbeholdningen. I klisjéanstalten har inntekten vært kr. 31 660.80 og utgiftene kr. 34 827.29, således at det her atter er et underskudd, denne gang på kr. 3 166.49. Alt i alt viser det samlede regnskap et overskudd av kr. 96 246.04.

I den første halvdel av året var det som i de foregående år utilstrekkelig tilgang på arbeide, men etter ferien bedret forholdene

sig, så trykkeriet hadde beskjefligelse til fullt personale til årets utgang, hvilket også resulterte i det forholdsvis gunstige årsoppgjør. Den på vårparten foretagne lønnsreduksjon for trykkeriarbeiderne blev i sin helhet foretat for personalet med 6.7 pct.

I årets løp har trykkeriet overatt avdøde Harald Jensens bokbinderi. Kjøpesummen var kr. 30 000.00 for inventar og kr. 5 000.00 for beholdning. Bokbinderiet blev overtatt i september.

For øvrig andrar de i årets løp foretagne nyanskaffelser til den beskjedne sum av kr. 5 759.77.

Arbeiderbevegelsens arkiv.

Arkivets samlinger i 1927 er øket ganske betraktelig, idet de fleste fagforbund sender arkivet sine fagblader, protokoller og skrifter. Men arkivets samlinger er ikke på langt nær så komplet som ønskelig kunde være. Det er derfor fra arkivkomitéen gjort henvendelser til enkeltpersoner og institusjoner om å sende arkivet de publikasjoner som er av betydning for arkivet.

Samarbeidet med arbeiderbevegelsens arkiv i Sverige og Danmark er styrket og det utveksles med disse de forskjellige publikasjoner.

Det er i årets løp gjort foranstaltninger for å få utvidet arkivets lokaler i folkets Hus og likeledes er det gjort henvendelser til Det Deichmanske Bibliotek om å få overladt lokale i bibliotekets nybygning.

Conrad Mohrs legat.

Ved partisplittelsen i 1920 blev innstillingsretten til Conrad Mohrs stipendium til studium av socialismen overført til Norges Socialdemokratiske parti. Etter samlingen blev innstillingsretten tilbakeført til partiet, og centralstyret valgte som innstillingskomité Magnus Nilssen, Edv. Bull, Alfred Madsen, Sverre Iversen, Inge Debes og Oscar Torp.

Til å komme i betraktning ved utdeling av stipendier i 1927 blev innstillet Valdemar Nielsen, Olav Oksvik, Alfred Trønsdal og Aksel Zachariassen.

Stipendier blev tildelt Alfred Trønsdal og Aksel Zachariassen.

Justisfondet.

Partiet og ungdomsfylkingens justisfond har i 1927 ordnet med bøker, aviser og lignende til varetektsfanger som satt arrestert for antimilitær agitasjon, deltagelse i ungdomsfylkingens arbeidsledighetsaksjon, og konflikten hos Ostbye-Hansen o. s. v. Dessuten er betalt mulkter for dem som var dømt for antimilitær agitasjon.

Arbeidsledigheten og den økonomiske krise.

Et av de spørsmål som centralstyret mest har beskjeftiget sig med i årets løp er arbeidsledighets- og gjeldsspørsmålet.

Det har vært nedsatt særskilte komitéer som har arbeidet med disse spørsmål. I samarbeide med stortingsgruppen er det i Stortinget interpellert om arbeidsledighetsspørsmålet og samtidig fremsatt konkrete forslag som er inntatt i stortingsgruppens beretning.

I samme spørsmål sendte centralstyret den 29 oktober følgende henvendelse til regjeringen:

„I anledning av den nuværende arbeidsledighet og den vanskelige økonomiske situasjon for store deler av den arbeidende klasse har centralstyret for Det norske Arbeiderparti besluttet å rette følgende krav til regjeringen:

Regjeringen må straks stille til disposisjon de nødvendige midler til avhjelp av arbeidsledighet. Kommunene må i større utstrekning enn hittil åpnes adgang til rentefrie lån til igangsettelse av arbeid.

Det må etableres samfundsmessig kontroll med bedriftsinnskrenkninger og bedriftsstans av større omfang.

Regjeringen må forberede og fremme en økonomisk politikk med sikte på å beskjeftige de arbeidsløse og den økende befolkning med produktivt arbeid. Det må straks tas skritt til å gjenreise norsk industri, i første rekke skibsbyggingsindustrien.

Nydyrknings- og bureisningsarbeider må fremmes med større kraft efter den linje, at arbeidsdyktige har rett til gjeldfri jord og til rentefri bygge- og dyrkningslån.

Arbeiderbønder, fiskere og lønnsarbeidere må sikres mot å bli berøvet sine hus, sin jord eller sine arbeidsmidler.

Det må i tide treffes forberedelser til å sikre fiskerne nødvendig bistand til å oprettholde og utvide sin næring, og til bedring av deres økonomiske kår.

Regjeringen må være opmerksom på den nødstilstand som hersker blandt store lag av befolkningen som i flere år har vært herjet av den største arbeidsledighet, og vi går ut fra at såvel regjeringen som det nye storting vil vie disse spørsmål all nødvendig oppmerksomhet.

Fagkongressen i desember måned ga sin tilslutning til de krav centralstyret stillet til regjeringen.

Til å behandle spørsmålet om kommunens gjeldsforhold har centralstyret valgt en komité bestående av Chr. Hornsrud, Johan Nygårdsvold, Oscar Nilssen og Haakon Meyer. Komitéen som i flere møter har behandlet spørsmålet har som resultat av sitt arbeide utarbeidet forslag til akkordlov for kommuner og fylkeskommuner. Forslaget har vært omsendt til landsstyrets medlemmer til uttalelse. Ved årsskiftet var det ennå ikke tatt endelig stilling til forslaget.

I centralstyrets møte 28 oktober blev det nedsatt en ny komité som fikk i oppdrag å utrede gjeldsspørsmålet i hele sin bredde.

Som medlemmer av komitéen blev valgt Chr. Hornsrud, Sverre Sivertsen og K. F. Dahl.

Komitéen utarbeidet en meget omfattende innstilling som blev forelagt landsstyremøtet i januar.

Organiseringen av fiskerne.

I forbindelse med arbeide for å få fiskerne i Nord-Norge organisert i egne fiskerforeninger offentliggjorde centralstyret sammen med Landsorganisasjonens sekretariat i mai måned følgende oprop:

Samlingskongressen fastslo at alle medlemmer tilhørende Det norske Arbeiderparti og som hadde anledning til å stå faglig organisert skulde tilhøre sin fagforening. Denne beslutning er blitt fulgt på de fleste steder til styrkelse av hele klassefronten både faglig som politisk. Men ennå står store dele av den arbeidende befolkning utenfor den faglige organisasjon og dette skader ikke bare den enkelte, men er til skade for hele den samlede klasse. Arbeidernes faglige Landsorganisasjon og Det norske Arbeiderparti er fullt opmerksom på at hvis det skal lykkes å seire i klassekampen, må alle yrkesgrupper komme med i organisasjonen.

Få grupper i samfundet er sterkere utbyttet og lever under vanskeligere forhold enn fiskerne. De er undergitt den rene vilkårlighet. Dette skyldes i høi grad manglende organisasjon, både faglig og politisk.

En faglig organisasjon av fiskere i samarbeide med Arbeidernes faglige Landsorganisasjon må reises. En organisasjon som kan vareta den store fiskerbefolknings berettigede interesser og gi øket fremdrift socialt og politisk.

I Forståelsen av hvor nødvendig et slikt arbeide er, hilser Arbeidernes faglige Landsorganisasjon og Det norske Arbeiderparti med glede de tiltak som er gjort for å gjenreise Nord-Norges Fiskerforbund. Landsorganisasjonen har også bidratt økonomisk til den agitativsvirksomhet som er utfoldet i vinter i den anledning.

Men ennå er man bare ved begynnelsen. Arbeidet må fortsettes med øket kraft. Og det haster med å skaffe fiskerne en sterk faglig organisasjon for å bringe dem ut av de fortvilede forhold de nu lever under.

Arbeidernes faglige Landsorganisasjon og Det norske Arbeiderparti retter derfor en inntrengende opfordring til alle fiskere som sympatiserer med arbeiderbevegelsen i den økonomiske og politiske kamp, å reise en faglig organisasjon i samarbeide med Arbeidernes faglige Landsorganisasjon. Meld dere inn i Nord-Norges Fiskerforbund og dette vil i forståelse med Arbeidernes faglige Landsorganisasjon, innkalle til møte i Tromsø i løpet av sommeren. Her vil rekonstruksjonen av Nord-Norges Fiskerforbund bli foretatt. Lands-

organisasjonen og Det norske Arbeiderparti vil sende representanter til møtet og Norges Kooperative Landsforening vil også bli innbudt.

Fiskere, klassefeller, vær med å smi det våben som skal til for å vareta deres egne interesser, vær med i kampen for å beseire den kapitalistiske utbytning.

Det norske Arbeiderparti
(Det forenede Arbeiderparti)

Oscar Torp.

Arbeidernes faglige Landsorganisasjon
Halvard Olsen.

Fløterkonflikten i Julussa-vassdraget.

I anledning av fløterkonflikten i Julussa-vassdraget som ikke alene var en lønnskonflikt men en kamp om skogs- og landarbeidernes organisasjonsrett, engagerte myndighetene sig i kampen mot fløterne. Et kompani av garden og endel politi med hunder blev sendt opover til vassdraget for å beskytte streikebryterne. Mot denne uteskende optreden sendte centralstyret i fellesskap med Landsorganisasjonens sekretariat en protest til regjeringen som samtidig var en appel til landets arbeider om å støtte de streikende fløterarbeidere og en opfordring til skog- og landarbeiderne om å organisere sig. Det blev satt igang pengeinnsamling som blev benyttet til understøttelse til de streikende og til organisasjonsarbeide blandt skogsarbeiderne.

Felleshendelsen til regjeringen var sålydende:

Den økonomiske krise har som bekjent virket langt sterkere i land- og skogsdistriktene enn i industricentrene.

Under denne krise er land- og skogsarbeidernes lønns- og arbeidsvilkår blitt forverret i en rent utrolig grad. Titusener unge og eldre arbeidere har i lange tider gått arbeidsløse. Når arbeiderne en enkelt gang får en jobb, så har lønnen vært på et lavmål. En dagsfortjeneste på 3—4 eller 5 kroner på egen kost har vært almindelig.

Det er ingen tvil om at det er mangelen på en faglig organisasjon som har gjort det umulig for land- og skogsarbeiderne å opprettholde rimelige lønns- og arbeidsvilkår. De uorganiserte, eller svakt organiserte arbeidergrupper, har intet vern og har ingen beskyttelse for sine livsinteresser. De og deres familier er prisgitt jord- og skogeierens for godtbeholdende.

Under disse forhold er reisningen av en faglig organisasjon i land- skogsdistriktene en bydende nødvendighet. Også for land- og skogsarbeiderne er det nødvendig å føre kamp for å få anerkjent foreningsretten og retten til å forhandle og treffe avtaler som kan sikre rimelige arbeidsvilkår i den korte tid sesongarbeidet varer.

Dette spørsmål er nu blitt særlig aktuelt på grunn av konflikten ved Julussa-vassdraget. Disse arbeidere tilhører ikke Arbeidernes faglige Landsorganisasjon. Men de kjemper en bitter kamp for sin foreningsrett. Deres kamp er en kamp for prinsipper som er viktige for alle de fattige og utbyttede arbeidere i våre bygder.

Under denne konflikt ser vi at statsmaktene griper inn med bevebnet politi og militær for å beskytte skogeierne og deres usle pakk streikebryterne, og for å hindre at det blir etablert organisasjonsmessig ordnede forhold.

På den organiserte arbeiderklassens vegne protesterer vi på det skarpeste mot makthavernes opptreden.

Også landarbeidere og skogsarbeidere er borgere i dette land, og de har den samme rett til å organisere sig, og i fellesskap opptre til varetagelse av sine interesser som alle andre. Mot storbøndernes, skogeiernes, kapitalistenes sammenslutninger gripes det ikke inn med politi og militær.

Men de fattige landarbeidere og skogsarbeidere, de skal fortsatt være en pariakaste, de skal brutalt undertrykkes og holdes nede, de skal ikke få adgang til å oprette organisasjonsmessige avtaler om lønns- og arbeidsvilkår. De skal ikke få sine krav og sine vilkår prøvet ved meglingsmyndigheter eller arbeidsrett — nei, politibikkjer og gardekompanier hisses på dem.

Vi krever, særlig av stortingets landrepresentanter, at de klart og greit tar avstand fra myndighetenes partiske opptreden i denne sak. Vi krever at landarbeidere og skogsarbeidere får den samme adgang som andre samfundsklasser til å organisere sig for i fellesskap å vareta sine interesser.

Vi fordømmer streikebryternes og myndighetenes opptreden. Vi appellerer til alle arbeidere i dette land om å slå ring om land- og skogsarbeidernes organisasjon, yde den økonomisk og moralsk støtte. Vi appellerer til våre klassefeller i bygdene: Reis eders faglige organisasjon, opta kampen for foreningsretten, søk å oprette ordnede organisasjonsmessige forhold, så at de og deres familier kan sikres rimelige lønnsvilkår og en mer menneskeverdig eksistens.

Arbeidernes faglige Landsorganisasjon — Sekretariatet.

Halvard Olsen.

Det norske Arbeiderparti (Det forenede Arbeiderparti)

Oscar Torp.

Justisforfølgelser.

Den 30 juni blev en rekke av Norges kommunistiske partis tillitsmenn arrestert, partiets trykkeri blev besatt av politi og en rekke beslagleggelser blev foretatt.

Mot dette overgrep sendte centralstyret følgende protest til regjeringen:

Centralstyret for Det norske Arbeiderparti uttaler overfor regjeringen den skarpeste protest mot det brutale inngrep i ytringsfriheten som besettelsen av Kommunistbladet og fengslingen av det kommunistiske partis tillitsmenn betegner. Den organiserte arbeiderklasse ser dette, i sammenheng med tukthusloven, som et uttrykk for den utilhyllede klassepolitikk som råder i landets styre og krever at det nu må være slutt med voldsovergrep mot dem som hevder andre synsmåter enn makthaverne.

Sacco og Vansetti.

I januar måned kom meddelelsen fra Amerika om at dødsdommen over de to italienske arbeidere Zacco og Vansetti som blev avsagt i 1920 skulde eksekveres. Denne meddelelse vakte hele verdens arbeiderklasse til protest mot dette justismord.

Samlingskongressen sendte den amerikanske regjering en protest og utover våren og sommeren er avholdt en rekke protestmøter. Den verdensomfattende protestbevegelse formådde å få henrettelsen utsatt gang på gang helt til august måned, da blev den endelige bestemmelse truffet og henrettelsen skulde finne sted.

Da dette blev bekjent, rettet Landsorganisasjonen og partiet gjennom følgende oprop i partipressen opfordring om å avholde protestmøter:

Den norske arbeiderklasse har med harme og indignasjon fulgt med i den forfølgelse som den amerikanske justis har igangsatt mot Sacco og Vansetti. Begge blev for år tilbake anklaget for en forbrytelse, som det nu er ført bevis for at de ikke har begått. Til tross herfor er de blitt dømt til den elektriske stol, og den amerikanske justis står nu i ferd med å fullbyrde dette mord.

Hele verdens arbeiderklasse og alle frisinne mennesker for øvrig oprøres over en slik umenneskelig og for vår tid så barbarisk fremgangsmåte. Det har derfor reist sig en protestbølge uten sidestykke mot fullbyrdelsen av denne klassesdom. Men nu ser det ut som om de amerikanske myndigheter allikevel vil henrette de to dømte. En slik handling vil for all tid sette en plett på de som sitter ved makten i De forenede stater, en plett som aldri kan viskes ut. Og alle rett-tenkende mennesker vil i sitt innerste forakte en slik fremferd.

Klassekamerater! Ennu er ikke dommen eksekvert. Reis derfor en fornyet protestaksjon. La protestene strømme inn, for derved å gi uttrykk for den dype forakt arbeiderne føler for makthavernes overgrep og sin brennende solidaritet for klassejustisens offer.

For å gi det sterkeste mulige uttrykk for de norske arbeideres stillingtagen, har Arbeidernes faglige Landsorganisasjon og Det

norske Arbeiderparti i forståelse med den nedsatte komité besluttet å henstille til alle samorganisasjoner, fag- og partiforeninger å arrangere protestmøter onsdag den 10 august.

Arbeidernes faglige Landsorganisasjon,
Jens Teigen.

Det norske Arbeiderparti.
Oscar Torp.

Opfordringen blev efterkommet. Veldige protestmøter blev holdt rundt om i landet som i andre land.

Det lykkes dog ikke å forhindre henrettelsen. Men protestbevegelsen gjorde det innlysende for alle at Zacco og Vansetti var uskyldig i den forbrytelse de blev henrettet for.

Kommunistforfølgelsene i Ungarn.

Våren 1927 blev det i Ungarn ført en veldig prosess mot formannen i det kommunistiske parti, Szanto, og formannen i det uavhengige socialistparti, Vagi, og en rekke av deres kamerater som var anklaget for kommunistisk agitasjon.

De anklagede blev stillet for standrett.

Denne brutalitet skapte en protestaksjon fra de europeiske arbeiderorganisasjoner.

Centralstyret sendte følgende protest til den ungarske regjering:

Med harme har den norske arbeiderklasse vært vidne til den skandaløse rettspleie som hersker i Ungarn. De herskende partier behandler sine politiske motstandere som forbrytere og gir dem ikke engang den beskyttelse som den kriminelle forbryter har krav på. Det er en kjensgjerning at tortur anvendes i fengslene for å fremtvinge tilståelser og bekjendelser som kan legge grundlaget for domsfellelse.

En slik fremgangsmåte har vært anvendt i den pågående prosess mot Szanto og Vagi og deres kamerater. De tiltales for å ha organisert et revolusjonært parti, opprettet partiskoler og forberedt en demonstrasjon på årsdagen for den unngarske rådsrevolusjon. De tiltalte står for standrett hvor det enten bare blir frifindelse eller dødsdom, og med den atmosfære som er skapt i Budapest mot de tiltalte, kan man være forberedt på alvorlige klassesdomme.

På vegne av den norske arbeiderklasse slutter undertegnede organisasjoner sig til den internasjonale protestbevegelse som er reist mot den ungarske rettspleie, en protestbevegelse som har fått tilslutning fra alle retninger og avskygninger i arbeiderbevegelsen, fra liberale politikere, vigerskapsmenn og kunstnere. Arbeiderklasen må treffe motforholdsregler hvis det ikke tar hensyn til den indignasjon som rettsforfølgningene i Ungarn har skapt.

Protestbevegelsen førte til at de anklagede undgikk standretten. Saken blev henlagt til den ordinære rettergang. De fleste tiltalte fikk dog lange fengselstraffe.

Storbritannias brudd med Sovjet-Unionen.

I anledning det engelske borgerskaps overgrep mot den russiske handelsdelegasjon i London og den påfølgende avbrytelse av den diplomatiske forbindelse med Russland. Og at den norske regjering hadde erklært sig villig til å ivareta Englands interesser i Russland sendte Landsorganisasjonen og Partiet følgende henvendelse til Regjeringen:

Det norske Arbeiderpartis centralstyre og Arbeidernes faglige Landsorganisasjons sekretariat vil i anledning av den engelske regjerings brudd med Sovjet-Unionen uttale:

Den reaksjonære regjering i England har ved hele sin politikk, nu sist ved kneblingslovene mot fagforeningene, vist sig å være en bitter fiende av den organiserte arbeiderklasse.

Ved overgrepene mot den russiske handelsdelegasjon, og nu ved avbrytelsen av den diplomatiske forbindelse med Sovjet-Unionen, har den engelske regjering som ett redskap for den britiske imperialisme, på ny avslørt sig som en fiende av hele verdens arbeiderklasse og som en fare for verdensfreden.

Arbeiderklassen i Norge protesterer mot de overgrep som har funnet sted.

Vi forutsetter at den norske regjering ikke bøier av for mulig press fra den engelske regjerings eller kapitalistklasses side og ikke på nogen måte støtter anslaget mot Sovjet-Unionen.

Vi krever av den norske regjering at den uavkortet opprettholder de venskapelige forbindelser med Sovjet-Unionen og at disse forbindelser utvides og styrkes mest mulig ved øket kreditt og en utvidet handelsforbindelse til gavn for det arbeidende folk i vårt land.

Det norske Arbeiderparti	Arbeidernes fagl. Landsorganisasjon
— Det foren. Arbeiderparti —	Sekretariatet
<i>Oscar Torp.</i>	<i>Halvard Olsen.</i>

Stortingsvalget.

I mai måned nedsatte centralstyret en komité til å utarbeide forslag til stortingsprogram. Komitéen bestod av Alfred Madsen, Chr. Hornsrud, Joh.s Bergersen, Edv. Bull, Andr. Moan og Helga Karlsen. Komitéens forslag blev inngående behandlet i flere centralstyremøter og omsendt til landsstyrets medlemmer som vedtok forslaget.

Stortingsprogrammet.

Det norske Arbeiderparti — Det forenede Arbeiderparti — har det mål å gjennomføre en socialistisk samfundshusholdning i Norge.

Partiets dagsoppgaver er å kjempe for det arbeidende folks interesser og å forberede det socialistiske samfund.

Under henvisning hertil og til partiets prinsipielle program oppstilles følgende

Stortingsprogram for valget 1927.

I.

Finansene.

De offentlige finanser styrkes ved planmessig økonomi og særlige foranstaltninger til reduksjon av gjelden.

Gjeld som er stiftet i papirkroner og som nu kreves forrentet og tilbakebetalt i gullkroner, virker ødeleggende for de økonomiske virksomheter og for det arbeidende folk. Det må derfor fremmes lovgivning med sikte på nedskjæring av gjelds- og rentebyrden for de vanskeligst stillede kommuner, og til lettelse for småbønder, fiskere og arbeidere.

II.

Bankvesen.

Der fremmes lovgivningsarbeide med sikte på sosialisering av bank- og kredittvirksomhet.

Det opprettes en valutacentral som formidler all pengeomsetning med utlandet til betryggelse mot kapitalflukt og valutaspekulasjon.

Lav diskonto. Nedsettelse av renten på lån i Småbruk- og Boligbanken og Fiskeribanken.

III.

Jordspørsmålet.

Samfundet anerkjenner det arbeidende norske folks rett til trygg og utbytningsfri besiddelse av landets naturherligheter som: jord, skog, beite, torvmyr, jakt, fiske o. l.

Denne jordrett knesettes ved:

Husmenn, leilendinger og bygselmenn sikres rett til å komme i besiddelse av sine bruk overensstemmende med husmannskomisjonens innstilling.

Arbeidsledige gis rett til gratis, udyrket jord.

Økede bevilgninger til nydyrking og bureising.

Husløse familier sikres jord til tomtebruk, og bygningsmaterialer efter redusert pris.

Småbruk- og Boligbanken styrkes så den kan yde rentefrie nydyrkningslån og billige bygge- og driftslån.

Alle sådanne eiendommer med besetning og redskap beskyttes mot tvangssalg.

Store jord- og skogeiendommer som ikke egner sig for enkeltmannsdrift underlegges samfundsmessige organer som sikrer arbeiderne mot utbytning.

IV.

Fiskerinæringen.

Det fremmes lovgivning som fører fiskeribedriften over på samvirkets og felletsskapets grunn, uavhengig av mellemmenn og spekulntrea.

Fiskernes samvirke fremmes ved støtte til anskaffelse av fartøier, redskaper, adgang til grunn i fiskevær og ved nødvendig kreditt.

Kontroll med agnhandelen — olje- og saltimport gjøres til statsmonopol.

Effektivt tråleopsyn i Finmark.

Foredlingen av fiskeproduktene utvikles med sikte på å utvide markedene. Opprettelse av fryserier og ishus, samt spesielle dampskibsruter for eksport av fersk fisk fra Nord-Norge. Offentlig kontroll med eksporten.

V.

Faglig-økonomiske krav.

Reaksjonens angrep på det arbeidende folks lønns- og levestandard må slås tilbake.

Voldgifts- og tukthuslovsbestemmelser som er rettet mot lønnsarbeiderne og deres organisasjoner, opheves.

8 timersdagen opprettholdes. Arbeidervernlovingen utbygges.

Effektive forholdsregler til sikring av arbeiderungdommens lønns- og levevilkår.

VI.

Sociale og kulturelle krav.

Arbeidet for avhjelp av boligmangelen støttes bl. a. ved kooperativ boligbygging. Adgang for større kommuner til husleieregulering gjennomføres.

Folketrygd og morspensjon gjennomføres. Sykeforsikringen utvides og forbedres. Sykeforsikring for fiskere gjennomføres. Ulykkesforsikring for fiskere på høide med industriarbeidernes.

Skolens nivå høines. Videre utvikling av fag- og husmor-skolene. Fritt skolemateriel. Kulturelle, tekniske og videnskapelige formål fremmes.

Skarp håndhevelse av edruehetslovgivningen.

VII.

Produksjon og omsetning.

Tilstrekkelige bevilgninger til avhjelp av arbeidsløsheten.

Planmessig og energisk arbeide for utnyttelse av landets rikdomskilder.

Fremme av samfundsmessig organisasjon av produksjon og omsetning.

Kornmonopolet gjeninnføres og korntrygden opheves.

Statsstøtte til produksjonsvirksomhet som igangsettes av arbeidere i samvirke.

Fremme av kommunikasjonene.

Anleggsvirksomheten holdes oppe.

VIII.

Militarismen.

Avvebning. De midler som innspares ved militærbevilgningenes sloifning, anvendes til styrkelse av den finansielle stilling og til fremme av arbeidslivet.

IX.

Toll og skatter.

De midlertidige tolltillegg og tollskattene på det arbeidende folks nødvendighetsarttkler opheves.

Korn- og meltollen avskaffes.

Omlegging av skattebyrden med sikte på lettelser for den arbeidende befolkning.

Progressiv stats- og kommuneskatt.

Luksusskatt på det store private forbruk. Sterkt stigende arveavgift.

Nominasjonene.

I sirkulære til fylkes-, krets- og bypartiene gjorde centralstyret opmerksom på samlingskongressens beslutning om at de offentlige nominasjonsregler kunde benyttes. Ved alle nominasjoner i landdistrikter blev disse regler benyttet. Også i enkelte byvalgdistrikter blev nominasjonene foretatt efter de offentlige regler.

Centralstyret godkjente samtlige nominasjoner som var:

Landkretsene.

Østfold: 1. Johannes Bergersen, Borge. 2. Petter Thorvik, Idd. 3. Christian Henriksen, Askim. 4. Magnus Johansen, Tune. 5. Anna Madsen, Gressvik. 6. Oscar Johannessen, Glemmen. 7. Oscar Kallum, Rygge. 8. A. Mosbæk, Øymark. 9. Oscar L. Stenholdt, Skjeberg. 10. A. Selvik, Berg. 11. H. Kildahl, Jeløy.

Akershus: 1. K. M. Nordanger, Lillestrøm. 2. Harald Halvorsen, Aker. 3. Thorleif Høilund, Bærum. 4. Fru Mathilde Næss, Asker. 5. Aksel Braaten, Eidsvold. 6. M. Jul. Halvorsen, Ullensaker. 7. Erling Olsen, Næs. 8. C. A. Sauge, Aurskog. 9. Thv. Thorstensen, Vestby. 10. Ingvald Kristiansen, Lørenskog. 11. Olaf Kamphus, Skedsmo. 12. Johan Hansen, Nordre Høland. 13. N. Løkken, Hurdal.

Hedmark: 1. Småbruker Oscar Nilssen, Løten. 2. Redaktør, Olav Sæter, Elverum. 3. Snekker Knut T. Sjøli, Nord-Odal. 4. Småbruker Johan Bondesen, Stor-Elvdal. 5. Maler Hans S. Hagen, Ringsaker. 6. Småbruker Jacob Mellum, Grue. 7. Innstallatør Ole Hagerud, Eidskog. 8. Lærer P. E. Vorum, Ytre Rendalen. 9. Opsynsmann John Eggen, Våler. 10. Jernbanekontorist Rudolf Hiedemann, Vang. 11. Håndverkslærer Bernhard Larsen, Næs. 12. Småbruker L. L. Sevilhaug, Alvdal. 13. Småbruker August Aastad, Trysil.

Opland: 1. Johs. Bøe, Jevnaker. 2. Lars Moen, Dovre. 3. Mikal Næsbakken, Brandbu. 4. Arthur Jansen, Sell. 5. Martin Smebye

S. Land. 6. Magne Sørflaten, Etnedalen. 7. Laurits Volden, Søndre Fron. 8. Harald Tomassen, Ø. Toten. 9. Karl Kristiansen, Fåberg. 10. Albret Stenberg, Snertingdal. 11. Ola O. Sveen, Vågå.

Buskerud: 1. Chr. Hornsrud, Modum. 2. Niels Steen, Nedre Eiker. 3. Hans Johan Jensen, Gol. 4. Jon Leira, Røyken. 5. Karl Andersen, Øvre Sandsvær. 6. Hans Johnsen, Norderhov. 7. Olga Fischer, Lier. 8. Matias Eide, Øvre Eiker. 9. Ole Strydse, Numedal. 10. Thorvald Karlsen, Hurum.

Vestfold: 1. Mathiassen, Mo, Sandherad. 2. H. C. Smitt, Stokke. 3. Ole Rypås, Skoger. 4. Daniel Vefald, Brunlanes. 5. Edv. Røed, Svelvik. 6. Hans Holm, Strømsgodset. 7. Oskar Lundebø, Strømsgodset. 8. Ingv. Løgvæn.

Telemark. 1. Olav Steinnes, Rjukan. 2. Olav A. Versto, Vinje. 3. Th. Weber, Solum. 4. Halvor Storhaug, Bø. 5. Per Tungebakke, 6. Karl Karlsen, Gjerpen. 7. Joh. Bjelland, Holla. 8. Johan Magnusen, Heddal. 9. Hans Toldnes, Langesund. 10. Gunnar Sundbø, Fyresdal.

Aust-Agder. 1. Nils Hjelmtveit, Stokken. 2. T. Omdal, Evje. 3. Albert Karlsen, Gjestad. 4. J. Layland, Åmli. 5. Edv. Austad. 6. T. Harstad, Enge. 7. Am. Hansen, Tromøy. 8. Kitti Knudsen, Oyestad. 9. Syver Kristiansen, Eydehavn. 10. Jørgen Mathisen, Tvedestrand.

Vest-Agder. 1. Alfred Udland. 2. Emil Simonsen. 3. Jakob Nygård. 4. Johan Grostøl. 5. Frivold. 6. Ludv. Hunsbedt, Kvinesdal. 7. Johs. Buestad. 8. Karl Olsen, Farsund.

Rogaland. Emil Åse, Høiland. 2. Magnus Jacobsen, Skudesnes. 3. Sigv. Tollefsen, Egersund. 4. Frantz Johansen, Sauda. 5. Olav Skrede, Sokndal. 6. Kristian Oftedal, Strand. 7. Theodor Ravndal, Gjesdal. 8. R. Ø. Andreassen, Avaldsnes. 9. Laurits Hesja, Tysvær. 10. Andreas Våge, Lund.

Hordaland. 1. K. Bergsvik, Haus. 2. G. B. Forstrøm, Odda. 3. Knut Almeningen, Voss. 4. Hermann Havre, Laksevåg. 5. Jakob Kolrud, Fana. 6. Hjalmar Romslo, Haus. 7. Martin Jensen, Øen Herdla. 8. Anna Mathisen, Odda. 9. Martin Haugen, Kvam. 10. Jørgen Børve, Odda. 11. Anders Lavik, Askøy. 12. Rolf Kristiansen, Bruvik. 13. Stenseth, Voss. 14. Lars Fagerlid, Stord.

Sogn og Fjordane: 1. Anders A. Lothe. 2. Knut Njøs. 3. Jens Filde. 4. Botolf Thunshelle. 5. Aug. Gunnarskog. 6. Edv. Solheim. 7. Andreas Alsaker.

Møre: 1. Olav Oksvik, Bolsøy. 2. J. Wullum, Hopen. 3. Karl Humblen, Borgund. 4. Lars M. Rotevatn, Volda. 5. Olav Bratset,

Bolsoy. 6. Anders Sæther, Øksendal. 7. H. Engen, Grytten. 8. P. Skrede, Hareid. 9. Peder Vaagen, Bremsnes. 10. Martin Lovik, Tresfjord. 11. Karl Nykrem, Gurskoy. 12. Tonnes Årøe, Øre.

Sør-Trøndelag: 1. Johan Nygårdsvold, Hommelvik. 2. S. L. Skårdal, Ålen. 3. Paul P. Dahlø, Sør-Froya. 4. Ellef Rottereng, Meldal. 5. O. H. Kjones, Selbu. 6. Johannes Eide, Hemne. 7. Olav Guldahl, Røros. 8. Eilert Takle, Opdal. 9. Martin E. Petersen, Sula. 10. Nicolai Eggen, Kvål. 11. Sigurd Andersson, Hasselvik. 12. Ole Sletten, Rennebu.

Nord-Trøndelag: 1. Albert Moen, Sparbu. 2. Johan Wiik, Namsos. 3. Kristian Rothaug, Meråker. 4. Wilhelm Flotvik, Kolvereid. 5. Johan Nordgård, Egge. 6. Ole O. Halseth, Verdal. 7. Konrad Botten, Overhalla. 8. Mathias Larsen, Aasen. 9. Sverre Kippe, Snåsa. 10. Oluf Prestvik, Vikna.

Nordland: 1. Andreas Moan, Fauske. 2. Cornelius Enge, Vik i Helgeland. 3. Jakob Gavlen, Sigerfjord. 4. Magnus Edvardsen, Ankenes. 5. Knutson, Mo i Rana. 6. Henrik Kvandal, Ballangen. 7. Lars Lie, Balstad. 8. Halvdan Jakobsen, Mosjøen. 9. Olav Hunstad, Bodin. 10. L. O. M. Braset, Meløy. 11. O. W. Haug, Svolvær. 12. Oscar Floa, Vega, 13. Arnoldus Molvik, Kjøpsvik. 14. Jens Johnsen, Skar, Evenes.

Troms: 1. Kr. Tønder. 2. Aldor Ingebrigtsen. 3. Meier Foshaug. 4. Alfons Johansen. 5. Rasmus Hansen. 6. Søren Sørensen. 7. Ivar Falk. 8. Peder Aasland. 9. Lorents K. Aae. 10. Alfred Henriksen. 11. Johan Josefsen.

Finnmark: 1. Kristian Berg, Sørøysund. 2. Prost O. K. Steinholt, Lebesby. 3. Sigurd Oshaug, Kirkenes. 4. Anton Simonsen, Bonakas. 5. Daniel Heitmann, Bosekop. 6. O. H. Jensen, Loppa. 7. Oluf Hagen, Karasjok. 8. Johan O. Mietinen, Vestre-Jakobselv. 9. Rudolf Nilsen, Kiberg.

Bykredsene.

Østfold og Akershus: Ludvig Enge, Sarpsborg. 2. Håkon Karlsen, Fr.stad. 3. Abraham Aakre, Halden. 4. Arne Magnussen, 5. Henry Evensen, Drøbak. 6. Sigrid Hofseth, Sarpsborg. 7. Hans Nilsen, Fredrikstad. 8. Nils Gjerseth, Moss. 9. Hans Minge, Halden.

Oslo: 1. Alfred Madsen. 2. Olaf Johansen. 3. Magnus Nilssen. 4. Helga Karlsen. 5. Eugen Johannessen. 6. Eugen Pettersen. 7. Amund Hoff. 8. Rachel Grepp. 9. Randolph Arnesen. 10. Edward Mørk. 11. Oscar Johansen. 12. Sigrid Syvertsen. 13. Jørgen Borgen.

Mjøsybyene: 1. Fr. Monsen, Hamar. 2. Edv. Endresen, Lille-

hammer. 3. Niels Odegaard, Gjøvik. 4. Frank Lie, Kongsvinger. 5. S. Pedersen, Hamar.

Buskerud: 1. Harald Haare, Drammen. 2. Johan Nygaard, Kongsberg. 3. Bernh. Abrahamsen, Drammen. 4. Jørgen Thon, Hønefoss. 5. Josefine Nilsen, Kongsberg. 6. Karl Kristoffersen, Drammen. 7. Thv. Simensen, Drammen.

Vestfold: 1. Anton Jensen, Tønsberg. 2. Alb. Christiansen, Larvik. 3. H. B. Haraldsen, Horten. 4. Anders Kaupang, Sandefjord. 5. Anton Knudsen, Holmestrand. 6. Ragna Rhode, Tønsberg. 7. Oscar Andersen, Larvik. 8. G. E. Andersen, Horten.

Telemark og Aust-Agder: Ole Hafnor, Skien. 2. Ola Solberg, Arendal. 3. Hans Helgesen, Notodden. 4. Knut Nilsen, Kragero. 5. Abraham Abrahamsen, Risør. 6. Lars Andersen, Porsgrunn. 7. Johan Gundersen, Brevik. 8. Herman Rustenberg, Grimstad. 9. Tellefine Pedersen, Arendal. 10. Rudolf Andersen, Skien. 11. Axel Olsen, Kragero.

Vest-Agder og Rogaland: 1. B. Olsen-Hagen, Stavanger. 2. Ole Johan Olsen, Kristiansand. 3. Ingv. Førre, Haugesund. 4. Svend Løge, Stavanger. 5. Torkel Breili, Mandal. 6. Thor Rasmussen, Flekkefjord. 7. Edv. Velde, Haugesund. 8. Einar Andersen, Stavanger. 9. Johan Øydegard, Kristiansand. 10. Hans Næss, Haugesund. 11. G. Natvig Pedersen, Stavanger.

Bergen: 1. Johan Samuelson. 2. Gunnar Bakke. 3. Johan O. Sæle. 4. Paul Amundsen. 5. Olav Jæger. 6. Karl Furuskjæg. 7. Dora Kongerø. 8. Johan Lunde. 9. L. O. Valdernesnes. 10. Ole Aarevik. 11. B. Berntsen.

Møre: 1. Anton Alvestad, Ålesund. 2. Eilif Kolsrud, Kristiansund. 3. Lauritz Wenge, Molde. 4. Petrine Stafset, Ålesund. 5. August Inderhaug, Kristiansund. 6. Peder Formo, Molde.

Trondhjem og Levanger: 1. Sverre Støstad. 2. Ivar Aarseth. 3. S. O. Øraker. 4. Sverre Dybvik. 5. Fru Anna Laurgård. 6. Lars Alsåad. 7. Olaf Bruås. 8. Johan Dyrdaahl. 9. H. Haugen. 10. Ole Helland. 11. Bertha Strand.

Nord-Norge: 1. Erik Vangberg, Tromsø. 2. Jul. B. Olsen, Narvik. 3. John Andraa, Vardø. 4. Sigurd Kolstad, Bodø. 5. S. Eriksen, Hammerfest. 6. A. Elida, Vadsø. 7. Gitta Jønsson, Tromsø. 8. Naftali Nilsen, Narvik. 9. Leif S. Olsen, Hammerfest.

Valgkampen.

Det lyktes partiet denne gang, kanskje for første gang, å prege valgkampen med sitt syn, med sine saker. Det var vårt parti som hadde initiativet.

Når så blev tilfelle, var det selvfølgelig flere faktorer som tellet med. Vi kan nevne borgerpartienes manglende evne til å føre en politikk som tok hensyn til det arbeidende folks krav og interesser, de ødeleggende økonomiske vanskeligheter, angrepene på arbeiderklassens og tjenestemennenes levestandard, med andre ord: de borgerlige partiers ødeleggende politikk for land og folk.

Man kan si at valgkampen i år satte klassespørsmålene under debatt. Det var Det norske Arbeiderpartis prinsipielle grunnsyn vi ønsket prøvet.

Ikke bare i de konkrete saker som foreligger til behandling i stortinget, men hele den anerkjennelse som ligger til grunn for vårt parti som et revolusjonært parti.

Valgkampen blev av vår presse, vår litteratur og våre agitatorer båret oppe med en slik bakgrunn. De saker som sterkest var fremme under valgkampen og som kan sies å være valgkampens kjerne, var de økonomiske og sociale spørsmål, penge- og bankpolitikken, gjeldskrisen for kommunene, arbeidsledigheten, beskyttelse av streikebrytere og undtagelseslovene mot arbeiderklassen og militærets anvendelse i klassekampen.

Hele valgkampen kom derfor til å arte sig som en kamp på det politiske område mellom de to syn som kjemper om makten i samfundet.

Den veldige fremgang i stemmetall viser at dette grunnsyn nu har slått igjennem hos den store del av landets befolkning.

Vårt parti kom tilbake til Stortinget som det største parti og som det eneste parti som hadde representanter fra samtlige land- og byvalgdistrikter.

Valgkampen blev, som nevnt under beretningens avsnitt om agitasjonen, ikke bare drevet som valgagitasjon, men i forbindelse med arbeidet for tilslutning til partiets organisasjoner som pågikk hele året. Fra jubileumsuken i august blev tempoet satt op og de fleste førstemenn på listene foretok sammenhengende turnéer.

Av trykt materiell til valgkampen blev det utgitt følgende 9 spesielle valgbrosjyrer: „Klasselovene mot Fagorganisasjonen“, „Partiene og Klassehæren“, „Vakt om Folkeskolen“, „Bondens Klassekamp“, „Gjeldskrisen og Gjeldsopgjøret“, „Skattepolitikk — Tollpolitikk“, „Det Borgerlige Fallittbo“ og en brosjyre som spesielt tok sikte på fiskeribefolkningen i Nord-Norge, „Nord-Norge for Arbeiderpartiet“, og en om valget i Hedmark.

Disse brosjyrer som var beregnet på massespredning blev trykt i over 100 000 eksemplarer.

Ved siden av disse brosjyrer blev det under valgkampen solgt et stort antall av brosjyren „Statsmaktene, Arbeidsløsheten og Den Økonomiske Krise“, og Riksrett — Folkedom“. For partiets talere og husagitorer blev det utgitt en materialsamling „Arbeiderpartiet på Stortinget“.

En spesiell valgavis for byene i Telemark og Aust-Agder byer blev trykt i 10 000 eksemplarer. Av partiprogrammet blev det trykt et antall av 150 000 eksemplarer.

En valgplakat blev trykt i tre storrelser.

En valgkamp som den som blev fort i 1927 har vårt parti ikke tidligere ført. Politisk lykkes det å føre den efter prinsipielle linjer og organisatorisk viste det sig at partiet er i besiddelse av gode organisasjoner rundt om i landet.

Stillingen på det gamle Storting.

Ved valget i 1924 blev det valgt 24 representanter for arbeiderpartiet, 8 av det sosialdemokratiske parti, 6 mindretallskommunister, 54 av høire og frisinnede venstre, venstre 34, bondepartiet 22 og det radikale folkeparti 2.

Efter samlingskongressen i januar 1927 sammensluttedes arbeiderpartiet og det sosialdemokratiske partis gruppe og to representanter av det kommunistiske partis gruppe, Sverre Støstad og Fr. Monsen. Det norske Arbeiderpartis gruppe tellet således i 1927 34 representanter.

Deltagelsen i valget.

Valget foregikk over hele landet mandag 24 oktober. I alt blev avgitt 999 305 stemmer, derav 664 609 i landdistriktene og 334 696 i byene.

Mandatene.

Valgt blev 59 av arbeiderpartiet, 30 av høire og frisinnede venstre, 26 av bondepartiet, 30 av venstre, 3 av det kommunistiske parti, 1 arbeiderdemokrat og 1 på særliste for frisinnede venstre.

Av de 59 representanter for arbeiderpartiet er det 36 fra landdistriktene og 23 fra byene. De valgte er:

Fra *landkretsene*: Østfold: Johs. Bergersen, P. O. Thorvik, Chr. Henriksen. Akershus: K. M. Nordanger, Harald Halvorsen, Th. Høilund. Hedmark: Oscar Nilssen, Olav Sæter, K. T. Sjøli. Opland: Johs. Bøe, Lars Moen. Buskerud: Chr. Hornsrud, Nils Steen, J. Jensen. Vestfold: J. Mathiassen. Telemark: Olav Steinnes, O. A. Versto. Aust-Agder: Alfred Udland. Rogaland: Emil Aase. Hordaland: K.

Bergsvik. Sogn og Fjordane: A. Lothe. Møre: Olav Oksvik. Sør-Trøndelag: Johan Nygaardsvold, Svend Skaardal. Nord-Trøndelag: Alb. Moen, Johan Wiik. Nordland: Andr. Moan, Cornelius Enge, Jacob Gavlen. Troms: K. Tønder, Aldor Ingebrigtsen, Meyer Foshaug, Alfon Johansen. Finnmark: Kr. Berg, O. K. Steinholdt.

Fra *Bykretsene*: Ostfold: Ludv. Enge, Haakon Karlsen. Oslo: Alfred Madsen, Olaf Johansen, Magnus Nilssen, Helga Karlsen. Hedmark og Opland: Fr. Monsen, Edv. Endresen. Buskerud: Harald Haare, Andr. Nygaard. Vestfold: Anton Jensen, A. Christiansen. Telemark og Aust-Agder: O. Hafnor, Ola Solberg. Vest-Agder og Rogaland: B. Olsen-Hagen, Ole J. Olsen, Ingv. Førre. Bergen: J. Samuelsen. Møre: Anton Alvestad. Trondhjem: Sverre Støstad, Ivar Aarseth. Nord-Norge: Erik Vangberg, Jul B. Olsen.

Partistillingen ved valget.

Efter valgopgjøret stiller stemmetallet sig slik, særskilt for land og by:

	Fylkene	Byene	Tils.
Det norske Arbeiderparti	225 604	142 496	368 100
Høire	106 841	133 635	240 476
Venstre	134 465	37 921	172 386
Bondepartiet	148 874	—	148 874
Kommunistpartiet	22 230	17 731	40 061
Fris. venstre	12 736	1 704	14 440
Rad. folkeparti	13 453	—	13 453

Hertil kommer enkelte særlister, hvorav „Den nasjonale legion“ i Oslo som fikk 1 209 stemmer.

Forskyvningen mellem partiene siden valget i 1924 vises av følgende sammendrag:

	Fylkene	Byene	Tils.
Arbeiderpartiet	+ 77 382	+ 25 408	+ 102 790
Kommunistpartiet	÷ 10 744	÷ 8 586	÷ 19 330
	+ 66 638	+ 16 822	+ 83 460
H. og F. V.	÷ 42 662	÷ 19 268	÷ 61 930
V. og R. F.	÷ 14 607	+ 2 823	÷ 11 784
Bondepartiet	+ 17 168	—	+ 17 168
	÷ 40 101	÷ 16 445	÷ 56 546

Landdistriktene.

	Arb.- partiet	Høire	Bonde- partiet	V. og R. F.	Kommu- nistene	Tils.	Derav arb.- partiene
Østfold	18 745	8 328	11 213	3 040	-	41 326	18 745
Akershus	39 879	¹ 20 420	11 346	2 701	1 043	86 410	40 922
Hedmark	22 140	6 868	12 885	5 095	7 093	54 083	29 235
Opland	15 028	-	19 896	² 12 587	1 103	48 614	16 131
Buskerud	19 756	10 577	6 186	3 751	808	41 078	20 564
Vestfold	7 927	11 244	5 119	4 017	-	28 307	7 927
Telemark	12 034	2 896	4 744	8 158	1 003	28 835	13 037
Aust-Agder	6 443	4 032	3 763	4 752	-	18 990	6 443
Vest-Agder	3 507	2 732	5 076	5 598	-	16 913	3 507
Rogaland	5 728	5 096	11 054	11 272	-	33 150	5 728
Hordaland	7 350	7 088	10 203	17 812	4 362	46 815	11 712
Sogn og Fjordane	5 751	3 561	9 002	11 690	338	30 432	6 089
Møre	8 230	2 568	11 503	21 277	-	43 578	8 230
Sør-Trøndelag ³	11 603	3 734	9 206	9 690	1 520	36 059	13 123
Nord-Trøndelag	9 827	2 541	9 792	8 425	1 277	31 862	11 104
Nordland	13 701	⁴ 10 148	6 147	10 793	1 658	44 252	15 359
Troms	12 344	2 984	1 739	5 129	1 049	23 745	13 393
Finnmark	5 611	2 024	-	2 041	1 074	10 750	6 685

¹ Fris. venstres liste 10931 st. ² Det radikale folkepartis liste. ³ En fiskerliste 306 st.

⁴ Fris. venstres liste 1805 st.

I *Østfold* fylke gikk Det norske Arbeiderparti frem med 4 497 stemmer eller henved en tredjedel. Høire hadde et tap på 1 478 stemmer, mens venstre holdt sig omtrent uforandret. Bondepartiet gikk frem med 505 stemmer. Kommunistpartiet som ved forrige valg hadde 387 stemmer, stillet ikke liste i landk retsen.

I alt blev avgitt 3 085 flere stemmer enn i 1924, en økning på 8 pct. For borgerpartiene betyr valget et netto tap på ett tusen stemmer, mens arbeiderstemmetallet er vokset med over fire tusen.

Arbeiderpartiet fikk 1ste, 3dje og 5te representant, høire 4de bondepartiet 2nen og 6te. Høire mistet en plass til Arbeiderpartiet.

I 1924 øket bondepartiet sitt stømmetall med 3 700 stemmer, arbeiderpartiene med 2 200. Valget viser at fremgangen for bondepartiet er stanset i *Ostfold*. Det står nu med 27 procent av stemmene mot sist 28. Samtidig er høire gått ned fra 25½ pct. til 20. Arbeiderpartiet har øket sin velgerprocent fra 37 til 45. Det mangler bare 800 stemmer på at vårt parti vil ha distansert høire og bondepartiet tilsammen.

I *Akershus* gikk Det norske Arbeiderparti frem med 10 614

stemmer eller vel 36 pct. De andre partier hadde et netto tap på 1359 stemmer, som fordeler sig slik: Høire og Thommessen-listen (fris. v.) ÷ 564, venstre + 289, bondelaget + 124 og mindretalls-kommunistene ÷ 630.

Arbeiderstemmetallet er 40 922 mot høires, bondepartiets og frisinnede venstres tilsammen 42 697. Fra 60 pct. av stemmene i 1924 er borgerpartiene gått ned til ikke synnerlig over de 50. Arbeiderpartiet gikk frem fra 38 til over 46 pct.

Siden valget i 1921, da borgerpartiene hadde omtrent to tredjedeler av stemmene i fylket, er arbeiderstemmetallet vokset med ca. 20 000 av en samlet stemmetilvekst på 25 000. Ved dette valg kom det til vel 9000 nye stemmer. Arbeiderpartiet tok hele tilveksten og øket enda sitt stemmetall med mellom 1000 og 1500.

I alt stemte ved valget i år 86 410, hvilket utgjør 13 pct. av de avgitte stemmer i landdistriktene. Arbeiderpartiet som lå 8 500 stemmer over høire og frisinnede tilsammen — mot 2—3 000 under ved forrige valg — besatte 1., 3. og 4. plass. I kampen om det siste mandat hadde høires kandidat (Gram) et forsprang på mindre enn 500 stemmer. Med 9 representanter fra Akershus som fylkets stemmetall skulde berettigede til, vilde Arbeiderpartiet hå fått de 5. Nu blev det tre av syv.

I *Hedmark* vokste det samlede arbeiderstemmetall med 6 436 stemmer til 29 235, mens de borgerlige partier hadde en tilbakegang på 4 181 stemmer til 24 848. Arbeiderflertallet utgjør således langt over 4 000.

For de forskjellige partier stiller fremgangen og tilbakegangen sig slik: Arbeiderpartiet + 9 348 stemmer. Bondepartiet + 924 stemmer. Høire ÷ 4 700 stemmer. Venstre og A.d. ÷ 445. Kommunistpartiet ÷ 2 912.

Det norske Arbeiderparti har øket sitt stemmetall fra forrige valg med henved tre fjerdedeler. Det utgjør nu 41 pct. mot sist ca. 25. Samtidig er kommunistpartiet gått tilbake fra 19 til 13 pct. Sammenlagt er arbeiderstemmetallet rykket op fra 44 til 54 pct. av de avgitte stemmer.

I likhet med hvad tilfellet var i Akershus besatte vårt parti 1., 3. og 4. plass og stod sterkt i konkurransen med borgerne om den 7. De tre siste plasser blev delt mellom kommunistene (Schefflo), høire (statsråd Bærøe) og bondepartiets 2. mann.

Sammenlignet med de nærmest foregående betegner dette valg en hel omveltning i partiforholdene i Hedmark. Siden 1921 da det blev avgitt ca. 6 000 færre stemmer, er høire redusert til det halve

— fra 13 124 til nu 6 868 — og venstre og demokratene med en halvpart, fra 7 554 til nu tilsammen 5 095. Samtidig har bondelaget øket sitt stemmetall med henved 5 000, mens arbeiderpartiene på de 6 år er gått frem med næsten 10 000. Det skiller nu mindre enn et par tusen stemmer på at Det norske Arbeiderparti alene vil ha overfløiet bondepartiet, venstre og høire tilsammen.

I *Opland* er Arbeiderpartiet rykket frem til den sterkeste stilling det hittil har inntatt. Tap og gevinst i forhold til valget i 1924 stiller sig således: Arbeiderpartiet + 9 706 stemmer. Bondepartiet + 1 493 stemmer. R. F. ÷ 1 099 stemmer. Kommunistpartiet ÷ 3 118 stemmer. Venstre (ikke liste) ÷ 1 227. F. V. (ikke liste) ÷ 3 212.

Regner man bondepartiet og frisinnede svenstre sammen, blir det et netto tap for disse partier på 1 719 stemmer. På samme måte har det radikale folkeparti og venstre mistet tilsammen 2 326 st.

Sammenlagt går borgerpartiene ut av valget med et minus på 4 045 stemmer, mens arbeiderstemmetallet er vokset med 5 693.

For Det norske Arbeiderparti utgjør fremgangen ikke mindre enn 182 pct. Partiet har fått 31 pct. av stemmene mot sist 11 1/2. Hertil kommer et par pct. (sist 9 pct.) på kommunistlisten.

Arbeiderstemmetallet er således vokset på de tre år fra en femtepart til en tredjepart. Det utgjør nu 16 131 mot de andre partiers 32 483 — ved forrige valg 9 538 mot 36 528.

I 1924 hadde de to arbeiderpartier og demokratene halvparten av stemmene, i år nærmere 60 pct. Bondepartiet står uforandret med omkring 40 pct. efter å ha slukt de frisinnede. Partiet greide imidlertid å besette den 6. plass på brøken, i konkurranse med demokratene. Arbeiderpartiet rykket op fra sjetteplassen til 2. og 5.

I *Buskerud* er partistillingen: Arbeiderpartiet 19 756, høire 10 577, bondepartiet 6 186, venstre 3 751 og kommunistpartiet 808. Vårt parti hadde 758 stemmer mindre enn de tre borgerlige partier tilsammen. Arbeiderstemmetallet utgjør 50 pct., mot sist ikke fullt 43.

Arbeiderpartiet øket sitt stemmetall med 4 556 stemmer eller 30 pct. fra forrige valg. I forhold til de andre partier gikk vi frem fra henved 39 pct. i 1924 til 48. Kommunistpartiet blev redusert fra 4 til 2 pct. av stemmene. Høire gikk tilbake med 3 123 stemmer, mens bondelaget og venstre hadde en økning på henholdsvis 900 og 259. I 1921 stod høire i Buskerud med 14 951 stemmer, arbeiderne 14 196. I år er stillingen 10 577 og 20 564 — en forskyvning på 10 000 stemmer.

Høire tapte ved valget i år det ene av sine to mandater til Arbeiderpartiet, som besatte 1., 3. og 4. plass. Bondepartiet beholdt 5.-plassen, som det erobret i 1924, mens høire fikk 2nen. Høire og vårt parti stod for øvrig ikke langt fra hverandre i konkurransen med *Saue* om siste plass. Det er ikke utenkelig at kampen om 3 år vil stå om den 4. representant for Arbeiderpartiet, som den vil stå om den 5. i Hedmark. Allerede nu ligger arbeiderstemmetallet i Buskerud henved 4 000 over de to borgerpartier, mens vi for 3 år siden lå like mange stemmer efter.

I *Vestfold* blev avgitt 28 307 stemmer, som fordelte sig slik: Høire 11 244, Arbeiderpartiet 7 927, bondepartiet 5 119, venstre 4 017. Sammenlignet med forrige valg er det en fremgang for Arbeiderpartiet på 2 621 stemmer eller 50 pct., samtidig som høire gikk tilbake med 2 215. Bondepartiet og venstre hadde en økning på henholdsvis 770 og 146 stemmer. Kommunistpartiet som i 1924 hadde et par hundre stemmer, stilte denne gang ikke liste.

Arbeiderpartiet er ved dette valg rykket langt inn på en tredjepart av stemmene i fylket, og det fikk for første gang valgt en representant — til og med som en god nr. 2. Bondepartiet beholdt 4de-plassen. Men både Arbeiderpartiet og venstre konkurrerte sterkt med Rich. Tvedten om det siste mandat. Ved neste valg vil Arbeiderpartiet sette alt inn på 2 mann i landkretsen, som det allerede har to i byene.

I *Telemark* falt stemmene slik: Arbeiderpartiet 12 034, venstre 8 158, bondepartiet 4 744, høire 2 896 og Stensrud-listen 1 003. I alt blev avgitt 28 835 stemmer, hvilket er 600—700 mindre enn ved forrige valg.

Arbeiderpartiet gikk frem med 3 585 stemmer eller 42 pct., venstre med 132 og bondepartiet 109. Regner man sammen venstre og demokratene, som i 1924 stilte hver sin liste, men nu gikk sammen, blir det et netto tap for disse partier på 1 081 stemmer. Høire mistet 2 415 stemmer og kommunistpartiet 863.

Tilsammen er arbeiderstemmetallet vokset fra 10 315 til 13 027, mens de borgerlige er gått tilbake fra 19 185 til 15 798. De to arbeiderpartier har nu vel så mange stemmer som venstre og bondepartiet tilsammen. Vårt parti fikk 1ste og 3dje representant, bondepartiet 4de som sist og venstre 2nen og 5te.

Fra 29 pct. av stemmene i 1924 øket Arbeiderpartiet sitt velgertall til henved 42 pct. Med kommunistpartiets stemmer utgjør arbeiderprocenten vel 45 mot sist 35.

I *Aust-Agder* rykket Arbeiderpartiet op som nr. 1 av partiene

og truet sterkt bondepartiets plass. Bondepartiet gikk frem med 438 stemmer og hadde i alt et forsprang på 541 stemmer over Det norske Arbeiderparti, som øket sitt stemmetall med ikke mindre enn 2 698. Samtidig gikk venstre tilbake med 979 og høire med 676 st.

Partistillingen er: Arbeiderpartiet 6 443 stemmer (sist 3 745), venstre 4 752 (5 731), høire 4 032 (4 708), bondepartiet 3 763 (3 325). Ved valget i 1924 samlet dessuten demokratenes liste og kommunist-listen henholdsvis 256 og 115 stemmer.

De borgerlige partiers stemmetap er tilsammen 1 473, hvorav vel 1 200 gikk fra venstre og demokratene. Ved forrige valg erobret Arbeiderpartiet det ene av venstres to mandater. Partiet øket ved valget sitt stemmetall med henved tre fjerdedeler og står nu med 34 pct. av stemmene mot sist 21. Den samlede stemmeøkning var 1 110 stemmer eller 6 pct.

I *Vest-Agder* erobret Arbeiderpartiet ved dette valg et mandat fra høire. Det var den plass som i de siste år har vært innehatt av Karl Sanne. Etter styrkeforholdet fikk venstre 1. plass, bondepartiet (Moseid) 2. og Arbeiderpartiet 3. Kampen stod således i 2. omgang om venstres siste mandat, som en tid var sterkt truet av høire. Stemmetallene viser: Venstre 5 598, bondepartiet 5 076, Det norske Arbeiderparti 3 507 og høire 2 732.

Venstre og høire hadde en tilbakegang på henholdsvis 906 og 885 stemmer, mens Arbeiderpartiet gikk like meget frem, nemlig med 1 796 stemmer. Bondepartiet øket sitt stemmetall med 683.

Fremgangen for vårt parti utgjør 105 pct., og vi står nu med vel en femtepart av de avgitte stemmer i *Vest-Agder* — mot sist en tiendepart.

I *Rogaland* blev det avgitt ca. 1 500 stemmer mer enn ved valget for tre år siden, en økning på henved 5 pct. Arbeiderpartiet gikk imidlertid frem med 75 pct. og øket sitt stemmetall med 2 454, mens borgerpartiene gikk 700 stemmer tilbake. Stillingen er: Venstre 11 272 (\div 3 866). Bondepartiet 11 054 ($+$ 4 605). Arbeiderpartiet 5 728 ($+$ 2 454). Høire 5 096 (\div 1 436).

Kommunistpartiet som sist mønstret 235 stemmer i *Rogaland*, hadde denne gang ikke liste.

Arbeiderpartiet fikk 3. representant, som blev tatt fra venstre. Kampen om den 5. plass stod mellom bondepartiet og høire, som sist hadde 1 hver. Nu fikk bondepartiet 2, høire ingen. Samtidig blev venstre redusert fra 3 til 2.

Arbeiderpartiets stemmeprocent er vokset fra 10—11 i 1921 til vel 17.

I *Hordaland* gav splittelsen sisteplassen til venstre. Det norske Arbeiderparti lå 3 000 stemmer over kommunistpartiet og fikk valgt 4. representant. Tilsammen hadde arbeiderpartiene 11 712 stemmer, venstre 17 812. Denne forskjell på seks tusen stemmer gav venstre 4 mandater mot vårt ene, samtidig som bondepartiet fikk 2 med et stemmetall på 10 203. Venstre hadde en overvekt på 363 stemmer i konkurransen med Krogh, som på sin side manglet 92 stemmer for å bli valgt.

Partistillingen er: Venstre 17 812 (\div 1 728). Bondepartiet 10 203 ($+$ 1 502). Arbeiderpartiet 7 350 ($+$ 4 377). Høire 7 088 (\div 3 401). Kommunistpartiet 4 362 (\div 750).

Tilsammen gikk de to arbeiderpartier frem med 3 621 stemmer og de borgerlige tilsvarende tilbake.

Det norske Arbeiderpartis stemmeøkning utgjør praktisk talt 150 pct. Vi har nu 16 pct. av alle stemmene, kommunistpartiet vel 9, tilsammen 25 pct. (sist henholdsvis 6 og 11 pct.).

I virkeligheten står arbeiderpartiene etter valget som nr. 2 i rekken av partiene i *Hordaland*, og man vilde, om det ingen splittelse hadde vært, ha besatt 2. og 7. representantplass. Konkurransen om den siste plass vilde da ha stått mellom bondepartiets 2. mann (som blev tatt fra høire) og venstres 4de.

I *Sogn og Fjordane* erobret Arbeiderpartiet høires mandat med en overvekt over dette parti på 2 190 stemmer. Ved valget i 1924 hadde fylkesmann Christensen mere enn det tredobbelte av vårt partis stemmetall og blev valgt som tredje representant for fylket. Ved dette valg blev høires stemmetall redusert til det halve — fra 6 934 til 3 561, mens Det norske Arbeiderparti gikk frem fra 2 109 til 5 751.

Også venstre hadde tilbakegang og mistet sitt tredje mandat til bondepartiet. Stillingen blir efter dette: Venste 2 (før 3), bondepartiet 2 (1), Arbeiderpartiet 1 (0) og høire 0 (1).

Det blev avgitt 30 342 stemmer, omtrent nøiaktig som ved forrige valg. De fordeler sig således: Venstre 11 690 (\div 1 779). Bondepartiet 9 002 ($+$ 1 920). Arbeiderpartiet 5 751 ($+$ 3 642). Høire 3 561 (\div 3 373). Kommunistpartiet 338 (\div 403).

Arbeiderpartiet gikk frem med 172 pct. og står nu med 19 pct. av de avgitte stemmer mot sist bare 7.

I *Møre* som velger 7 representanter, blev det avgitt 43 578 stemmer eller 1 365 mindre enn i 1924. Partistillingen er: Venstre

21 277 (\div 569). Bondepartiet 11 503 (+ 551). Arbeiderpartiet 8 230 (+ 1 767). Høire og fris. v. 2 568 (\div 2 919).

Vårt parti tok høires mandat og konkurrerte med venstre om den 7. plass. Fordelingen av mandatene blev: Venstre 1. og 3., bondepartiet 2., Arbeiderpartiet 4., venstre 5. og 7., bondepartiet 6.

Fremgangen for Arbeiderpartiet i Møre utgjorde mellom 25 og 30 pct.

I *Sør-Trøndelag* tok bondepartiet en plass fra høire, mens partistillingen for øvrig blev uforandret. I begge trønderfylker rykket imidlertid Arbeiderpartiet op som det sterkeste parti.

Stillingen i *Sør-Trøndelag* er: Arbeiderpartiet 11 603 stemmer, venstre 9 690, bondepartiet 9 206, høire 3 734, kommunistpartiet 1 520. Dessuten hadde en borgerlig fiskerliste 306 stemmer. Tilsammen blev avgitt 36 059 stemmer eller 3 pct. mer enn i 1924.

Tap og gevinst viser: Arbeiderpartiet + 3 054. Venstre \div 948. Bondepartiet + 1 645. Høire \div 2 578. Kommunistpartiet \div 366.

Arbeiderstemmetallet vokste med 2 688, mens borgerpartiene gikk 1 575 stemmer tilbake. For Det norske Arbeiderparti utgjør tilveksten 36 pct. Stemmeprocenten for vårt parti er vokset fra en fjerdepart av de avgitte stemmer i 1924 til tett ved en tredjepart. For begge arbeiderpartier er forholdstallet rykket frem fra 30 til 36½.

Arbeiderpartiet besatte 1. og 4. plass mot sist 2. og 6. Kampen dengang stod, som det vil huskes, mellom Skaardal og høire-bondepartimannen Handberg. I år stod kampen mellom bondepartiets 2.-mann og den tredje representant for Arbeiderpartiet, idet høires kandidat var slått ut allerede i første omgang. Det store tilsig av stemmer Handberg fikk fra høire gav imidlertid bondepartiet et forsprang, som det ikke var mulig for vårt parti i år å innhente. Næste gang vil dog — med full klassesamling — en erobring også i dette fylke være sikker.

I *Nord-Trøndelag* hvor Arbeiderpartiet ved forrige valg besatte tredjeplassen, fikk vi nu 1. og 4., bondepartiet 2. (Kirkeby-Garstad) og venstre 3. (Five). Om det femte mandat måtte venstre således kjempe med bondepartiet, efterat Arbeiderpartiet var sikret valget av to. Resultatet blev at bondepartiet beholdt plassen med en overvekt av 1 300—1 400 stemmer.

Stemmene ved valget falt som følger: Arbeiderpartiet 9 827 (+ 2 859). Bondepartiet 9 792 (+ 637). Venstre 8 425 (\div 65). Høire 2 541 (\div 1 337). Kommunistpartiet 1 277 (+ 15).

Ved forrige valg hadde dessuten demokratene 1 075 stemmer.

Disse deltok ikke med egen liste ifjor, men gikk offisielt i forbund med Five. Tallene fra valget forteller dog tydelig nok om hvor den radikale del av venstre er havnet.

Det norske Arbeiderparti gikk frem i stemmetall med 41 pct. Forskyvningen er nøiaktig den samme som i Sør-Trøndelag: Arbeiderpartiene plus 2 874 stemmer, borgerpartiene minus 1 840. Av de samlede avgitte stemmer er vårt parti gått frem fra 22½ til 31 pct., mens kommunistpartiet står uforandret med 4 pct.

I *Nordland* som i Troms tilbakeerobret Arbeiderpartiet det mandat, som gikk tapt i 1924 på grunn av splittelsen, og tok dessuten også her et nytt mandat fra de borgerlige partier. I *Nordland* gikk tapet helt ut over høire, som blev redusert fra 4 til 2 mann, mens vårt parti fikk 3 mot før 1.

Venstre beholdt sine to mandater på samme plass i rekkefølgen som sist, og bondepartiet rykket op fra 7. til 5. plass. Arbeiderpartiet fikk nr. 1, 4 og 8, høire 3 og 7. Stillingen er: Det norske Arbeiderparti 13 701, venstre 10 793, høire 10 148, bondepartiet 6 147, frisinnede venstre 1 805 og kommunistpartiet 1 658. I alt blev avgitt 44 252 stemmer eller 1 277 mindre enn ved forrige valg.

Arbeiderpartiet er gått frem med 4 627 stemmer eller 51 pct., kommunistpartiet med 191 og bondepartiet med 427. Høires tilbakegang utgjør ikke mindre enn 7 531 stemmer — eller netto 5 726, når man regner høire og Nøklebys liste sammen. Venstre har en nedgang på 676 stemmer. Tilsammen er borgerpartienes stemmetall skrumpet inn med ca. seks tusen, mens arbeiderstemmetallet er vokset fra valget i 1924 med 4 818.

I *Troms* mønstret Det norske Arbeiderparti 12 344 stemmer mot de andre partiers 10 901 og erobret en plass fra både venstre og høire.

Ved forrige valg blev det avgitt 12 801 stemmer på de borgerlige partier, som fikk 3 representanter, og 9 932 på arbeiderpartiene. I år er stillingen henholdsvis 9 852 og 13 393. Arbeiderstemmetallet ligger således nu 3 541 over borgerpartienes, mens de siste hadde en overvekt i 1924 på næsten tre tusen stemmer.

Det norske Arbeiderparti gikk frem fra 9 086 til 12 344 stemmer — ca. 36 pct. — og kommunistpartiet fra 846 til 1 049, altså med henholdsvis 3 258 og 203 stemmer. Vårt parti står nu med vel 53 pct. av stemmene mot sist 40.

Venstre hadde 5 129 stemmer (\div 277), høire 2 948 (\div 1 772) og bondepartiet 1 739 (\div 105). Ved forrige valg blev det videre

avgitt 795 stemmer på „kirkepartiet“s liste. Den samlede nedgang for de borgerlige er således ca. 3 000 stemmer.

Arbeiderpartiet lå vel 400 stemmer over høires kandidat i kampen om siste plass. Venstre fikk 3. plass, Arbeiderpartiet de ovrigte 4.

I *Finnmark* som i Troms gav valget rent flertall for Arbeiderpartiet. Stillingen er her: Det norske Arbeiderparti 5 611, venstre 2 041, høire 2 024, kommunistpartiet 1 074.

Det norske Arbeiderparti øket sitt stemmetall med vel 50 pct. Den tallmessige fremgang er 1 923 stemmer, mens de andre partier er gått over 800 stemmer tilbake. Mindretallskommunistene står med nøiaktig en tiendepart av stemmene, venstre og høire med hver ca. 19 pct. mot Arbeiderpartiets vel 52.

For å få valgt 3 representanter måtte vårt parti hatt 6 123 stemmer eller tre ganger så mange som venstre. Det manglet herpå mindre enn halvparten av de stemmer som nu gikk til kommunistpartiet. Venstre beholdt nu sitt mandat med vel 500 stemmer over Arbeiderpartiets tredjemann og 17 stemmer over høires kandidat, statsråd Robertson.

4 fylker med arbeiderflertall.

I procent av de avgitte stemmer står arbeiderpartiene sterkest i Finnmark med 62.2 (Det norske Arbeiderparti 52.2), Troms 57.7 (53.2), Hedmark 54 (41), Buskerud 50.1 (48.1), Akershus 47.4 (46.2), Østfold 45.3 og Telemark 45.2 (41.7).

Den største procentvise fremgang for Arbeiderpartiet hadde Opland fylke (182 pct.), Sogn og Fjordane (172), Hordaland (147) og Vest-Agder (105). I disse fylker blev partiets stemmetall mer enn fordoblet.

Over 50 pct. tilvekst hadde Rogaland (75), Hedmark (73), Aust-Agder (72) og Finnmark (52).

Vestfold fylke møter med nøiaktig 50 procents stemmeøkning for partiet, Nordland 47, Telemark 42 og Nord-Trøndelag 41. Deretter følger Akershus, Sør-Trøndelag og Troms med 36.

Den *tallmessige* økning for partiet var størst i Akershus med 10 614, Opland 9 706 og Hedmark 9 348. Derefter kommer Nordland med 4 627, Buskerud 4 556, Østfold 4 497 og Hordaland 4 377. Over 3 000 stemmers tilvekst hadde Sogn og Fjordane, Telemark, Troms og Trøndelag.

Byene.

	Arb.- partiet	H. og F. V.	Venst.	Komm.	Tils.	Arb.- par- tiene.	Borger- lige
Oslo ¹	62 170	60 207	3 748	1 360	128 694	63 530	65 164
Østfoldbyene	11 215	8 475	1 192	214	21 187	11 429	9 761
Oplandsbyene ²	4 338	4 004	-	-	8 342	4 338	4 004
Buskerudbyene	9 174	7 535	-	-	16 709	9 174	7 535
Vestfoldbyene	6 893	7 710	1 974	150	16 727	7 043	9 684
Byene i Telem. og Aust-Agder	5 952	37 749	4 235	2 369	20 305	8 321	11 984
Byene i Vest-Agder og Rogaland	11 666	10 319	9 416	472	31 873	12 138	19 735
Bergen	10 299	12 686	8 711	9 262	40 925	19 553	21 372
Mørebyene	6 523	3 942	4 023	360	14 848	6 883	7 965
Trondhjem	8 371	9 710	1 968	3 544	23 594	11 915	11 678
Nord-Norge	5 895	3 002	2 554	-	11 451	5 895	5 556

¹ Den nasjonale legion 1209 st. ² Ved *omvalget* i oplandsbyene fikk Arbeiderpartiet 4418 st. høire 3540 og venstre 371. ³ Herav 1704 st. på Fris. venstres liste.

Valget viste arbeiderflertall i 15 byer og i halvparten av valgkretsene.

I Nord-Norges byer hadde Det norske Arbeiderparti en overvekt av 1 167 stemmer i Narvik og 403 i Hammerfest, mens borgerne lå over med 791 i Tromsø og 531 i Bodø. I Vardø var det arbeiderflertall, i Vadsø borgerflertall. Samlet hadde vårt parti godt og vel 300 stemmers majoritet i bykretsen.

I Trondhjem hadde de to arbeiderpartier flertall og besatte 3 plasser.

Av Møre-byene gav Kristiansund flertall for Det norske Arbeiderparti med henved 300 stemmer.

På Østlandet hadde Arbeiderpartiet absolutt flertall av stemmene i Østfold-, Oplands- og Buskerud-kretsen.

I Sarpsborg var overvekten 1 438 stemmer, i Moss 463 og i Halden 174, mens borgerne hadde et knapt flertall på 100 stemmer i Fredrikstad.

I Hamar utgjorde partiets flertall 211 stemmer, i Gjøvik 337, i Drammen 168 og i Kongsberg 1 609.

Videre hadde vårt parti et flertall av stemmene på 193 i Larvik og 465 i Notodden. I Brevik var mønstringen like stor på begge sider.

I Rogaland-byene hadde intet parti flertall, men Arbeiderpartiet gikk ut av valget som det sterkeste i kretsen.

Høire fikk ved utregningen førsteplassen i Bergen (Ameln) med en overvekt på 2 373 stemmer over Det norske Arbeiderparti, i Trondhjem (Lykke) med 1 339, i Vestfoldbyene med 323 og i Tele-

marks-byene med 152 stemmer over. I de øvrige 7 valgkretser har Arbeiderpartiet førsterepresentanten.

Arbeiderpartiets stemmeprocent i byene er 42 à 43, og det samlede arbeiderstemmetall er siden forrige valg vokset fra 43 til 48 pct. I Oslo utgjorde arbeiderstemmetallet praktisk talt 50 pct.

Arbeiderpartiets representasjon på 23 mann fordeler sig på i alt 19 byer: Oslo (4), Sarpsborg, Fredrikstad, Hamar, Lillehammer, Drammen, Kongsberg, Tønsberg, Larvik, Skien, Arendal, Kristiansand, Stavanger, Haugesund, Bergen, Ålesund, Trondhjem (2), Narvik og Tromsø.

Hoire er representert fra 15 byer, venstre fra 6.

Partistillingen i de enkelte byer viser:

	Det n Arb p.		Hoire og F. V.		Venstre og A d		Komm partiet	
	1924	1927	1924	1927	1924	1927	1924	1927
<i>Byer i Akershus og Østfold.</i>								
Halden	1 876	2 388	2 127	1 922	548	292	15	4
Sarpsborg	2 468	3 318	1 350	1 353	615	527	81	91
Fredrikstad	2 776	3 147	3 011	3 000	381	244	54	40
Moss	1 754	2 165	1 748	1 586	236	116	70	37
Drobak	141	193	616	541	109	111	93	42
	9 005	11 212	8 852	8 475	1 889	1 286	313	214
Oslo	55 523	62 170	67 216	60 207	2 070	3 748	2 564	1 360
<i>Byer i Hedmark og Opland. (Første valg).</i>								
Hamar	775	1 562	1 568	1 351	111	-	652	-
Kongsvinger	243	34	415	390	62	-	88	-
Lillehammer	692	1 156	1 314	1 329	117	-	231	-
Gjøvik	467	1 273	884	936	170	-	687	-
	2 177	4 333	4 181	4 004	460	-	1 658	-
<i>Byer i Buskerud.</i>								
Drammen	5 396	6 214	5 976	6 028	114	-	156	-
Hønefoss	631	695	778	851	7	-	7	-
Kongsberg	1 637	2 265	896	656	264	-	141	-
	7 664	9 174	7 650	7 535	385	-	304	-
<i>Byer i Vestfold.</i>								
Holmestrand	372	421	571	494	61	79	3	2
Horten	1 915	2 083	2 227	2 000	43	110	33	-
Tønsberg	1 121	1 602	2 751	2 648	256	287	373	84
Sandefjord	494	543	1 268	1 177	436	452	4	6
Larvik	1 896	2 235	1 555	1 388	810	654	80	57
	5 789	6 893	8 372	7 710	1 986	1 974	493	150

	Det n. Arb.p.		Høire og F. V.		Venstre og A.d.		Komm partiet	
	1924	1927	1924	1927	1924	1927	1924	1927
<i>Byer i Telemark og Aust-Agder.</i>								
Notodden	1 216	1 202	554	457	541	437	93	156
Skien	987	1 359	2 690	1 141	905	1 322	1 433	1 614
Porsgrunn	433	1 023	1 328	945	861	815	497	338
Brevik	141	285	430	129	234	218	152	75
Kragerø	404	613	830	717	495	292	53	28
Risør	311	385	393	267	390	409	37	11
Arendal	754	977	2 077	1 977	689	481	150	105
Grimstad	115	78	541	441	234	210	18	28
	4 364	5 952	8 843	6 045	4 349	4 235	2 433	2 369
<i>Byer i Vest-Agder og Rogaland.</i>								
Kristiansand	2 059	2 785	2 888	2 335	1 768	2 090	52	5
Mandal	450	303	489	453	314	338	21	78
Flekkefjord	131	161	279	317	442	301	30	27
Stavanger	6 775	6 702	5 854	5 509	4 589	4 510	313	181
Haugesund	1 913	1 724	1 951	1 711	2 030	2 191	197	176
	11 328	11 666	11 461	10 319	9 143	9 416	613	472
Bergen	5 388	10 297	16 594	12 670	7 542	8 702	12 838	9 256
<i>Byer i Møre.</i>								
Ålesund	3 105	2 921	1 863	1 321	2 374	3 063	267	188
Molde	370	456	479	353	476	438	63	49
Kristiansund	2 514	3 146	3 348	2 268	3 71	522	27	123
	5 989	6 523	5 690	3 942	3 221	4 023	357	360
<i>Byer i Trøndelag.</i>								
Trondhjem	5 718	8 128	11 447	9 443	1 770	1 802	4 270	3 496
Levanger	256	243	294	265	155	164	59	48
	5 974	8 371	11 741	9 710	1 925	1 968	4 329	3 544
<i>Byer i Nord-Norge.</i>								
Bodø	377	672	1 056	718	553	485	56	-
Narvik	1 221	2 124	739	619	221	279	136	-
Tromsø	882	1 265	1 333	830	924	1 223	151	-
Hammerfest	638	822	241	199	174	220	7	-
Vardo	551	723	408	426	118	170	34	-
Vadsø	210	288	230	206	138	150	41	-
	3 878	5 894	4 007	2 998	2 128	2 527	425	-

Fordelingene av mandatene.

	A	H	B	V	D	F	K
Østfold	3	1	2	-	-	-	-
Akershus	3	2	1	-	-	1	-
Hedmark	3	1	2	-	-	-	1
Opland	2	-	3	-	1	-	-
Buskerud	3	1	1	-	-	-	-
Vestfold	1	2	1	-	-	-	-
Telemark	2	-	1	2	-	-	-
Aust-Agder	1	1	1	1	-	-	-
Vest-Agder	1	-	1	2	-	-	-
Rogaland	1	-	2	2	-	-	-
Hordaland	1	1	2	4	-	-	-
Sogn og Fjordane	1	-	2	2	-	-	-
Møre	1	-	2	4	-	-	-
Sør-Trøndelag	2	-	2	2	-	-	-
Nord-Trøndelag	2	-	2	1	-	-	-
Nordland	3	2	1	2	-	-	-
Troms	4	-	-	1	-	-	-
Finnmark	2	-	-	1	-	-	-
<i>Fylkene</i>	36	11	26	24	1	1	1
Oslo	4	3	-	-	-	-	-
Østfoldbyene	2	2	-	-	-	-	-
Oplandsbyene	2	1	-	-	-	-	-
Buskerudbyene	2	1	-	-	-	-	-
Vestfoldbyene	2	2	-	-	-	-	-
Byene i Telemark og Aust-Agder	2	2	-	1	-	-	-
Byene i Vest-Agder og Rogaland	3	2	-	2	-	-	-
Bergen	1	2	-	1	-	-	1
Mørebyene	1	1	-	1	-	-	-
Trondhjem	2	2	-	-	-	-	1
Byene i Nord-Norge	2	1	-	1	-	-	-
<i>Byene</i>	23	19	-	6	-	-	2

I *fylkene* tapte høire 2 plasser til Arbeiderpartiet i Nordland og 1 i Finnmark, Troms, Møre, Vest-Agder, Telemark, Vestfold, Buskerud, Hedmark og Østfold. I Rogaland og Sogn og Fjordane mistet

høire og venstre hver en plass til Arbeiderpartiet og bondepartiet. Videre mistet høire et mandat i Sør-Trøndelag og Hordaland til bondepartiet og ett i Akershus til de „frisinnede“, mens *venstre* mistet en plass i Nord-Trøndelag og Troms til Arbeiderpartiet. I Opland blev vår erobring gjort fra demokratene.

Resultatet for høire er at partiet nu har bare 11 landrepresentanter tilbake, hvorav 1 på Vestlandet og 2 i Nord-Norge.

Arbeiderpartiet er — for første gang — representert fra alle 18 fylker, høire fra 8, venstre fra 12 og bondepartiet fra 16.

Mens vårt parti gikk ut av valget i landdistriktene med en gevinst på 16 plasser, tok det 8 fra høire i *byene*, nemlig 1 i Oslo, 1 i Oplandsbyene, 1 i Buskerudbyene, 1 i Vestfoldbyene, 1 i hver av sørlandskretsene, 1 i Trondhjem og 1 i Nord-Norge.

I Bergen og Hordaland mistet kommunistpartiet en plass til Arbeiderpartiet, mens de borgerlige holdt stillingen. I begge kretser fikk de borgerlige sisteplassen på splittelsen.

I byene står det nu 25 arbeiderrepresentanter mot 25 borgerlige.

Fra 1909 til 1927.

Arbeiderpartiets stemmetall ved de siste 7 valg viser følgende utvikling:

	Land	By	Samlet
1909:	43 274	47 994	91 268
1912:	65 386	63 069	126 455
1915:	110 848	87 263	198 111
1918:	125 651	83 909	209 560
1921:	156 219	120 026	276 245
1924:	148 222	117 088	265 310
1927:	225 604	142 496	368 100

Kommunistpartiet hadde i 1924 33 074 stemmer i landdistriktene og 26 327 i byene, i 1927 henholdsvis 22 330 og 17 731.

Forskyvningen mellom partiene vil fremgå av følgende opstilling i prosent av det samlede antall avgitte stemmer:

	<i>Landdistriktene.</i>			
	Ai b. partiene	H. og F. V.	V. og a.d.	B.
1909:	16	40	41	—
1912:	20	31	48	—
1915:	28	25	45	—
1918:	30	20	40	10
1921:	25	26	28	20
1924:	28.5	25	25.5	20.5
1927:	37.3	18	22.3	22.4

Byene.

	Arb.partiene	H. og F. V.	Venstre
1909:	32	44	21.5
1912:	39	38	23
1915:	39	36.5	23
1918:	35	48.5	14
1921:	39	49	12
1924:	43	46.5	10.5
1927:	48	40.5	11.5

I fylkene er høire og frisinnede gått ned fra 40 pct. i 1912 til 18, i byene fra 44 til 40.5. Samtidig har *venstre* en nedgang fra henholdsvis 41 til 22.3 og 21.5 til 11.5. I 1906 hadde venstre endog 60 pct. av stemmene i landdistriktene og 28.5 i byene.

Det norske Arbeiderpartis *absolutte fremgang* ved valget var 52 pct. i fylkene og 21 pct. i byene — for hele landet 38 pct.

Det norske Arbeiderpartis
Stortingsgruppe

Beretning for 1927

Oslo 1928. Arbeidernes Aktietrykkeri

Gruppens sammensetning.

Ved *samlingen* kom Det norske Arbeiderpartis — Det forenede partis — stortingsgruppe til å bestå av 34 mann, nemlig:

Tranmæl, Rastad og Olaf Johansen, Oslo, Bergersen og Thorvik, Østfold, Madsen, Nordanger og Halvorsen, Akershus, Magnussen og Aakre, Østfoldbyene, Oscar Nilssen og Sæter, Hedmark, Bøe, Opland, Monsen, Oplandsbyene, Hornsrud og Sten, Buskerud, Vraa, Buskerudbyene, Anton Jenssen, Vestfoldbyene, Olav Andresen, byene i Telemark og Aust-Agder, Steinnes, Telemark, Hjelmtveit, Aust-Agder, Olsen-Hagen og Løge, Stavanger, Alvestad, Mørebyene, Nygaardsvold og Skaardal, Sør-Trøndelag, Støstad og Aarseth, Trondhjem, Moen, Nord-Trøndelag, Moan, Nordland, Tønder og Ingebrigtsen, Troms, Bull, Finnmark, og Vangberg, Nord-Norges byer. — Aakre og Bull møtte som varamenn for Olafsen og Wallenius.

Gruppen blev konstituert i møte 2 februar med følgende styre: *Madsen*, formann, *Bergersen*, næstformann, *Nygaardsvold*, sekretær, *Hornsrud*, *Tranmæl*, *Alvestad* og *Støstad*. Varamenn: Sæter, Magnussen og Tønder.

Stortingets ledelse.

Ved valget av presidentskap stemte gruppen på *Hornsrud* som president i Stortinget, *Bergersen* i Odelstinget og *Nygaardsvold* i Lagtinget. Arbeiderpartiet fikk intet medlem valgt.

Bergersen blev gjenvalgt som formann i sosialkomitéen og dessuten valgt som varapresident i Odelstinget.

Budgettbehandlingen.

I reglementskomitéeens møte før jul fremsatte *Hornsrud* forslag om opprettelse av en forsterket finanskomité (budgettkomité), valgt ved forholdstallsvalg. Denne skulde efter forslaget fremkomme med innstilling til Stortinget om statsbudgettet i sin almindelighet, budgettets balansering — dets dekning ved skatter, toll og avgifter — og eventuelt forslag til uttalelse om hovedlinjene for budgettet som grunnlag for årets finansdebatt.

Forslaget blev tiltrådt ved behandlingen i Stortinget, idet det dog het i beslutningen at valget skulde skje «under hensyntagen til partienes forholdsmessige representasjon.» Det samme blev understreket hvor det gjaldt de øvrige komitébesettelser.

Som Arbeiderpartiets medlemmer av den utvidede komité blev valgt *Madsen, Bergersen, Nygaardsvold, Steinnes* (kirke- og skolekomitéen), *Monsen* (militærkomitéen) og *Tønder* (næringskomité nr. 1). De øvrige medlemmer av arbeiderfraksjonen var *Hornsrud, Løge* og *Krogh*. Fraksjonen valgte Hornsrud som sin ordfører og medlem av arbeidsutvalget.

Stortinget og de forfatningsmessige prinsipper.

Efter at komitéen hadde avgitt sin innstilling om statsbudgettet, fremla Arbeiderpartiets representanter i forbindelse hermed en erklæring som pekte på de konstitusjonelle følger av den falne *riksrettsdom* og bl. a. efterlyste høreregjeringens stilling til Stortingets bevilgningsmyndighet. Erklæringen hadde følgende innhold:

I anledning av den nettop falne riksettsdom, hvorved ministeriet Abraham Berge — tross åpenbart brudd på grunnlovens klare bestemmelser — er helt frikjent, vil det være nødvendig å fastslå den derved inntrådte situasjon, nemlig: at bevilgningsmyndigheten ikke lenger ligger helt og udelt i Stortingets hender, og at en regjering ut fra sitt eget skjønn og ut fra de interesser den representerer, har rett til å anvende statsmidler og statskreditt i den utstrekning den selv finner påkrevet.

Konsekvensen av denne riksettsdom ligger nær. Har en regjering utgått av overklassen rett til å forbinde sine bank- og pengeinteresser med samfundets interesser, så må det *arbeidende* norske folk ha den samme rett til å få sine interesser tilgodesett — om nødvendig — utenfor de grunnlovsmessige former.

Sammenholder man f. eks. de med Handelsbanken forbundne interesser og de med arbeidsløsheten idag forbundne interesser, tvinges man uvilkårlig til den erkjennelse: at statsmidler og statskreditt anvendt til kamp mot arbeidsløsheten er ti ganger mer berettiget enn til støtte for en privat forretningsbank, spesielt en bank som Handelsbanken.

De 25 millioner i statsveksler og 15 millioner i garanti blev ved ministeriet Berges handling faktisk en statsgave til Handelsbankens største og rikeste innskytere. *Rikfolkene fikk de bortspekulerte millioner igjen, mens Staten, folket sitter igjen med fattigdommen og gjelden.*

Det er et utslag av diktatur fra overklassen vi her har møtt.

Ingen kan benekte at grunnlov og ansvarlighetslov er gått for nær. Med fortieelse og usannhet dekket ministeriet Berge sitt grunnlovsbrudd.

Av riksettsdommernes premisser er dette til overflod fastslått. Forsåvidt faller tyngden av riksettsdommernes premisser sammen med Odelstingets anklage.

Imidlertid har riksretten, landets høieste domstol, *godkjent* dette grunnlovsbrudd og denne **krenkelse** av ansvarlighetsloven. —

Arbeiderfraksjonen bemerket i forbindelse med budgettforelegget, at et hvilket som helst statsbudgett aldri vilde kunne gi uttrykk for sikker og reell **balanse** når en regjering av samme politiske opfatning som ministeriet Berge var ved roret. «Konstitusjonelt representerer en *sådan* regjering ingen trygghet. Og det vil være grunn til å etterlyse den nu sittende regjerings stilling til Stortingets bevilgningsmyndighet.»

Saken gav senere foranledning til nedsettelsen av en *spesialkomité*, valgt av Stortinget, som skulde fremkomme med forslag til nødvendige forandringer i grunnlov og ansvarlighetslov. Som Arbeiderpartiets medlemmer av komitéen blev valgt *Hornsrud, Madsen* og *Magnussen*. Komitéen trådte i virksomhet utpå høsten.

De økonomiske krav.

Arbeiderklassens og partiets krav til statsmaktene fikk sitt organisasjonsmessige uttrykk i *felleskomitéens* henvendelse til Storting og Regjering, en henvendelse som blev understreket i uttalelsen av den store samlingskongress. I forbindelse hermed stillet partigruppen følgende interpellasjon, som blev behandlet sammen med *trontalen* i februar:

Akter Regjeringen å fremkomme med forslag om bevilgning av de nødvendige midler til igangsettelse av arbeide eller til forsvarlig underhold av de arbeidsledige og **deres** familier Akter Regjeringen å trekke op retningslinjer for en rasjonell økonomisk politikk som tar sikte på å bringe landet ut av den økonomiske krise og avhjelpe den arbeidsløshet som råder, og som truer med å bli permanent? —

I budgettkomitéen formet arbeiderfraksjonen de aktuelle krav i følgende punkter, som blev optatt som *forslag* under trontale- og finansdebatten:

Stortinget uttaler:

For å avhjelpe arbeidsløsheten og råde bot på den økonomiske krise pekes på følgende foranstaltninger:

a) Regjeringen må fremkomme med forslag om bevilgning av tilstrekkelige midler til igangsettelse av arbeider eller til forsvarlig underhold av de arbeidsløse.

Nødlidende kommuner må støttes.

b) Regjeringen må trekke op retningslinjer for en økonomisk politikk, så de arbeidsløse og den økende befolkning kan skaffes produktivt arbeide.

c) Positive forslag må utarbeides tilsiktende å fremme utnyttelsen av landets vannkraft.

d) Det må straks tas skritt til å gjenreise norsk skibsbygningsindustri.

e) Bønder, småbrukere, fiskere, lønnsarbeidere og tjenestemenn må sikres mot uforskyldt å bli berøvet sine hus, sin jord eller sine arbeidsmidler. Nydyrknings- og bureisingsarbeider må fremmes av all kraft efter den linje, at arbeidsdyktige har rett til gjeldfri jord.

f) Bank- og kredittvesen og landets pengepolitikk må bringes inn under samfundsmessig kontroll, for derved å sikre en stabil produksjon.

Videre optok fraksjonen følgende forslag i forbindelse med *budgettet*:

Stortinget henstiller til Regjeringen å opta budgettforslaget for 1927—1928 til fornyet behandling, siktende til å opna følgende forandringer:

Den stor gjeldsbyrde må avvikles og skattetrykket på den arbeidende befolkning lettes ved en sterkere, konfiskatorisk beskatning av de større personlige formuer og inntekter.

Det må innføres en sterk progressiv beskatning av det uforholdsmessig store personlige forbruk.

De kapitalfortørendende utgifter til hær og flåte sløifes og alle våbenøvelser i 1927 innstilles.

Gulltolltillegget sløifes. Tollskattene på nødvendighetsartikler nedsettes.

Statens tap på valutatransaksjoner og på støtte til nødlidende banker må bæres av rikmannsklassen.

Folkeskolen må holdes oppe.

Korntrygden utsettes, hvorved 10 millioner kroner innspares. —

De to forslag fra Arbeiderpartiet blev forkastet med de borgerliges stemmer. Mot forslaget om å sende budgettet tilbake til Regjeringen stemte også de tilstedeværende av mindretallskommunistene.

Regjeringens politikk.

Høireregjeringen lovet i sin erklæring å ville arbeide for å «lette skattetrykket», «stansje gjeldsøkningen», «bedre Statens og kommunenes økonomi» og «skape muligheter for øket produksjon». I det forslag til uttalelse *Madsen* fremsatte under trontaledebatten på partiets vegne, resumertes resultatet av de reaksjonære partiers politikk i følgende ord:

Regjeringen har ikke oppfylt nogen av sine løfter. Dens politikk har vært innstillet på å sikre kapitalistklassens privilegier og utbyttingsrett, og har intet hensyn tatt til det arbeidende folks økonomiske og sociale interesser.

Skattebyrden er øket, gjelds- og rententsugningen er verre enn noensinne, arbeidsløsheten og den sociale nød vokser samtidig som kapitalistklassen og Regjeringen går til angrep for å senke arbeidernes og tjenestemennenes lønninger og levestandard.

I sin stilling til viktige sociale og kulturelle spørsmål går Regjeringen reaksjonens ærend, hvorfor Stortinget uttaler:

Regjeringen har ikke Stortingets tillit. —

Arbeiderpartiets mistillitsforslag blev forkastet ved ren partivotering — arbeiderrepresentantene mot de borgerlige. Venstre hadde ikke noget eget forslag, enn mindre bondepartiet. De vilde begge gi regjeringen Lykke en chance til å fortsette over valget.

Arbeidsledigheten.

I møte 1 april blev det ført en lang debatt om de av Arbeiderpartiet stillede interpellasjoner i forbindelse med den økonomiske krise og arbeidsledigheten.

Interpellasjonen om de arbeidsløses samt kommunenes stilling blev fremsatt av *Støstad* allerede 3 mars. Den lød:

Er Regjeringen opmerksom på de fortvilede forhold de arbeidsløse lever under, og kommunenes sviktende evne til å hjelpe dem? Hvad akter Regjeringen å gjøre for *øieblikkelig å komme de arbeidsledige og de vanskeligst stillede kommuner til hjelp?* —

Støstad fremsatte under debatten følgende forslag, som blev besluttet sendt Regjeringen:

1. Til øieblikkelig avhjelp av arbeidsledigheten for inneværende termin stilles til Regjeringens disposisjon 4 millioner kroner, for igangsettelse av arbeide for Statens regning, til dagsverksbidrag og rentefrie lån til vanskeligst stillede kommuner.

2. Stortinget bemyndiger Regjeringen til å anvende 1 million kroner av skibsfondets midler, som anvendes til bidrag til arbeidsledige sjøfolk. Beløpets fordeling fastsettes ved nærmere konferanse med sjømannsorganisasjonene. —

I den følgende interpellasjon som gjaldt *utvandringen*, kom debatten også naturlig til å dreie sig om arbeidsløsheten og dens følger. Interpellasjonen som blev fremmet av *Nyggaardsvold*, lød:

Er Regjeringen opmerksom på at det på grunn av arbeidsløsheten planlegges og iverksettes en masseutvandring bl. a. til Kanada? Akter Regjeringen å ta skritt til å skaffe de arbeidsledige, som er nødt til å utvandre, sikre og pålitelige opplysninger om arbeidsforhold, arbeidsvilkår og fremtidsmuligheter i Kanada?

Vår partifelle fremsatte som konklusjon på debatten et motivert forslag med henstilling til Regjeringen om å opta til utredning hvad det kunde gjøres for å opnå en skarpere og for almenheten mer betryggende kontroll med utvandringen samt å foreta de nødvendige undersøkelser for å skaffe de utvandrede sikre og pålitelige opplysninger om

arbeidsforhold m. v. i Kanada. Også dette forslag blev oversendt Regjeringen.

Videre var det anmeldt følgende interpellasjon av *Oscar Nilssen*: Er Regjeringen opmerksom på at *krisen i landbruket*, og da særlig blandt småbrukerne, som følge av arbeidsløshet og de uforholdsmessig store gjeldsbyrder for hver tid tiltar? Hvad akter Regjeringen å gjøre for å forhindre det sammenbrudd som truer store deler av landets strevsomme småbrukerstand? —

Interpellasjonen blev ikke besvart, men gav anledning til fremsettelsen av vår partifelles forslag som senere blev behandlet. (Se side 16.)

Forslag om en bevilgning av 10 millioner for terminen.

Arbeidsformidlingsinspektøren anbefalte opført 10 millioner på budgettet 1927—28 til forskjellige arbeider til sysselsettelse av arbeidsløse. Han pekte på at arbeidsledigheten i løpet av 1926 sterkt nærmet sig rekordåret 1922, og at de tre første måneder av året viste et enda større antall ledige enn i samme tidsrum ifjor. Våre partifeller i socialkomitéen optok dette som forslag. De fremholdt at når man i terminen 1921—22 brukte 41 millioner til arbeidsledighetens bekjempelse, vilde det forståes at selv 10 millioner vilde være utilstrekkelig for å bøte på de tilstander krisen på arbeidsmarkedet hadde skapt.

I denne forbindelse henleddes oppmerksomheten på de henstillinger som var innkommet. Som påpekt av Venstrekommunistisk Ungdomsfylking er ungdommen i langt høyere grad enn de eldre arbeidere utsatt for å bukke under for den påkjenning som årelang arbeidsledighet uten eksistensmidler fører med sig. Det bør derfor — uttalte arbeiderrepresentantene — tas op til alvorlig overveielse hvad det kan gjøres for å hjelpe de tusener av unge arbeidere som i årevis har gått ledig, og hvorav mange på grunn av forholdene omtrent aldri har fått anledning til å utføre en dags arbeide. —

Ved voteringen 1 juli blev proposisjonen og innstillingen om bevilgning av 3 millioner vedtatt mot 18 stemmer (bondepartiet med tilslutning av høiremennene Knudsen, Clifton og Kaldager). Arbeiderpartiet stemte subsidiært for innstillingen. Mot arbeiderrepresentantenes stemmer blev derpå Morells forslag om ytterligere nedsettelse av *nøsdarbeidsbetalingen* fra 8 til 6 kroner vedtatt. Her stemte de borgerlige sammen. Til slutt forkastedes mot 28 stemmer — arbeiderrepresentantene — forslaget om å bemyndige Regjeringen til, efter konferanse med sjømannsorganisasjonene, å anvende 1 million kroner av skibsfondet til fordeling blandt arbeidsledige norske sjøfolk.

Kneblingslovene.

I det første møte etter påskeferien — 27 april — blev det referert en skriftlig meddelelse fra Socialdepartementet ved *Morell* gående ut på at innstillingen om voldgiftsloven, «overensstemmende med forutsetningene for utsettelsen», nu kunde behandles når som helst, efter at meglingen i den pågående arbeidskonflikt hadde vist sig resultatløs, og departementet uttalte som sin opfatning at dette burde skje *hurtigst mulig*.

Tre uker forut hadde representanter for Arbeidsgiverforeningen henvendt sig til presidentskapet og meddelt at arbeidsgiverne tok tilbake sin begjæring om lovens utsettelse. Regjeringen og arbeidsgivernes organisasjon var således her i beste overensstemmelse.

Samme dag som lovens behandling blev påbegynt i Odelstinget, hadde en deputasjon fra Landsorganisasjonen foretrede for presidentskapet. På bakgrunn av det som var hendt erklærte organisasjonens representanter at man anså det for et *overgrep og en partitagen for arbeidsgiverne at den trugne voldgift blev fremmet og at de lockedede arbeidere skulde dømmes*. Organisasjonen vilde under disse forhold ikke bare protestere mot loven, men også fralægge sig ethvert ansvar i tilfelle av at de kjempende arbeidere ikke bøyiet sig for en avgjørelse av voldgiftsdomstolen.

Debatten i Odelstinget om voldgiftsloven blev avsluttet med votering over Arbeiderpartiets forslag om *forkastelse av proposisjonen*, herunder de foreslåtte forandringer i meglingsloven. Forslaget som blev optatt av *Støstad*, blev forkastet med 83 stemmer mot 27 — samtlige borgerrepresentanter mot arbeiderrepresentantene.

Den neste votering gjaldt Oftedals forslag til lov om varig tvungen voldgift. Dette forslag falt mot venstres og bondepartiets stemmer. Men så var det den midlertidige voldgift. Statsråd *Morell* hadde på høires vegne foreslått en lov på 2 år. Det var ytterste grense, sa han. Men det var ikke så alvorlig ment. De borgerlige hestehandlere blev enige om 2¼ år. Da regnet de med en 2-årig tariff, som igjen kan fornyes våren 1929, altså med tariffen frem til 1931.

De enkelte bestemmelser i loven blev vedtatt mot arbeiderrepresentantenes stemmer, likesom mindretallet stemte mot lovens oversendelse til Lagtinget.

I Lagtinget blev forslag om lovens henleggelse optatt av *Rastad*. Det blev forkastet mot arbeiderrepresentantenes stemmer plus *Cliftons*, hvorefter *Rastad* uttalte at nu kunde den borgerlige *enhetsfront* besørge

resten alene. Arbeiderpartiet følte ingen trang til å medvirke ved detaljbehandlingen av voldgiftsloven.

Det borgerlige flertall nøiet sig heller ikke med den tvungne voldgift. Også de øvrige reaksjonære bestemmelser i proposisjonen, som gjaldt *arbeidstristloven*, skulde drives igjennem. Oprinnelig var det stemning innen høire for å utsette de kapitler som omhandlet tukthusbestemmelsene. Men under den tuskhandel som blev drevet, var man blitt enig om å skjerpe ansvaret for fagorganisasjonen i tilfelle av såkalt ulovlig arbeidsstans og å beskytte streikebryterne ved drastiske særbestemmelser rettet mot de organiserte arbeidere.

Efter at den midlertidige voldgiftslov var vedtatt gikk man derfor over på arbeidstvistloven. Den beryktede § 40 blev vedtatt med de borgerlige partiers stemmer. Og ved votering efter votering stemte de samlet for den ene rigorøse bestemmelse efter den annen. Som protest mot denne sammensvergelse og for å understreke arbeidernes stilling til kneblingsloven forlot arbeiderrepresentantene salen.

Som toppen på denne klasselovgivning som blev vedtatt som en *undtagelseslov* rettet mot de organiserte arbeidere, fikk man til slutt tillegget til § 222 i straffeloven til beskyttelse av «arbeidsvillige». Også denne tukthusparagraf blev vedtatt ved borgerlig samling. Efter at et forslag av Moe (a. d.) om sakens oversendelse til Regjeringen var forkastet i Odelstinget med høires og bondepartiets stemmer, gjorde Arbeiderpartiet krav om paragrafens tilbakesendelse til komitéen. Et forslag herom av Madsen blev forkastet med 72 mot 34 stemmer. De 34 var arbeiderrepresentantene samt Moe, Svensen, Skogen, Jakobsen, Five og Schei. Arbeiderrepresentantene forlot derefter salen, og *Ameln* kunde erklære loven enstemmig vedtatt. Selv de opposisjonelle innen venstre forenet sig med flertallet.

Militærvesenet.

Behandlingen av hærordningen i den siste sesjon falt i to etapper. 20 januar begynte man en bred og vidtløftig debatt om «hovedlinjene» på grunnlag av de forskjellige regjeringsforslag som forelå. På vegne av arbeiderfraksjonen i den forsterkede militærkomité, Olsen-Hagen, Thorvik og Monsen, fremsatte den siste forslag om ikke-behandling av saken i år. Forslaget blev forkastet mot 39 stemmer.

Olsen-Hagen optok derefter gruppens forslag av 1926 om forberedelse av *almindelig avrustning*, med sådan tilføyelse: Regjeringen anmodes om å fremkomme med de nødvendige forslag til beslutninger som følge av dette vedtak. —

I premissene for det prinsipielle forslag uttalte de tre arbeiderrepresentanter:

Den organiserte arbeiderklasse legger ikke skjul på at dens mål er å omstyrte den nuværende kapitalistiske samfundsorden og innføre det socialistiske samfund. Derfor bekjemper vi energisk alle de institusjoner den kapitalistiske stat støtter sig til. Vi ønsker ikke at sluttkampen skal foregå med våben, og vi vil forsøke å forhindre det så sant det står i vår makt. Men betingelsen herfor er at militærvesenet avskaffes. Vil ikke de borgerlige partier følge oss i dette, bærer de selv ansvaret for følgene. Arbeiderklassen må da innrette sig derefter. —

Ved voteringen blev avvebningsforslaget forkastet mot 33 stemmer — de borgerlige med tilslutning av de tre tilstedeværende mindretallskommunister, Aase, Johannessen og Petershagen.

Derefter forkastedes mot 39 stemmer partiets subsidiære forslag, hvori Regjeringen blev anmodet om å fremlegge forslag om en ordning hvis årlige utgifter *ikke oversteg 25 millioner kroner*. Mindretallet var arbeiderrepresentantene samt Djupvik, Caroliussen og L. Hansen av venstre. De to arbeiderdemokrater stemte mot.

Videre fremsatte vår partifelle følgende forslag som motsetning til innstillingen:

Den økonomiske ramme må ikke overstige 40 millioner kroner, *heri innbefattet engangs- og overgangsutgifter*. Fordelingen mellem hæren og flåten og luftforsvaret forntsettes å være procentvis den samme som i innstillingen. —

Forslaget fikk 38 stemmer — arbeiderrepresentantene, W. Larssen (f.v.) samt av venstre Djupvik, Caroliussen, Hansen, Fjærli og Strand. Derpå blev *innstillingen* vedtatt i endret form på grunnlag av arbeiderdemokraten Owrens forslag.

På grunnlag av disse retningslinjer fremsatte høreregjeringen ved statsråd Christensen sitt endelige forslag til ordning, som var beregnet på å binde de kommende Storting til minst 50 millioner i faste utgifter til militærvesenet i en årrekke fremover.

Saken fikk sin avgjørelse i juli. Efter at et forslag av Thorvik om utsettelse var forkastet mot 33 stemmer, blev proposisjonen og flertallsinnstillingen vedtatt praktisk talt uforandret.

Prinsipalt hevdet Arbeiderpartiet at det under de nuværende økonomiske forhold ikke kunde ansees forsvarlig å slå fast engangsutgiftene for den nye forsvarsordning og dermed binde kommende Storting til årlige millionbevilgninger utenom det ordinære budgett. I henhold hertil optok Olsen-Hagen forslag om at spørsmålet om engangsutgiftene ikke blev tatt under behandling i år. Hvert enkelt storting burde ha anledning til å stå fritt. Forslaget blev forkastet mot 27 stemmer.

Det blev derpå med 56 mot 53 stemmer avgjort at «engangsutgiftene» — nyanskaffelser — til arméén og marinen skulde være 10 millioner. Mindretallet — hvoriblandt Arbeiderpartiet — stemte for at de samlede engangsutgifter ikke skulde overstige 6 millioner i de første budgettår. Videre vedtok man det foreslåtte nybyggningsprogram for marinen, som vil medføre en utgift av 25 millioner kroner for den første 5-års periode.

I møte 4 april falt voteringen om *øvelsene* på hærens budgett. For Arbeiderpartiets forslag om hel sløifning stemte 43. Et forslag av Tønder om å sløife rekruttskolen for 1., 2. og 3. samt 6 divisjon (Nord-Norge) fikk 41 stemmer.

Dernæst blev det stemt over arbeiderfraksjonens *subsidiære* forslag fra komitéén om sløifning for de tre divisjoner på Østlandet og Sørlandet. Dette forslag blev forkastet med 87 mot 48 stemmer og innstillingen derpå vedtatt.

Under detaljbehandlingen av hærens og marinens budgett optok våre partifeller forslag som vilde ha medført en *besparelse på ca. 7 millioner kroner*. Således 3½ million til arméens og 1½ million til marinens øvelser, 100 000 kroner til den borgerlige idrett, 155 000 til skytterbevegelsen, 15 000 til nye stillinger, 10 800 til geistlig betjening, 18 000 til sanitetsforeninger, 1 750 000 til u-båter og 50 000 til gassmasker. I alt 7 millioner kroner. Av disse forslag til besparelser blev bare den ene post på 50 000 vedtatt.

Tollrevisjonen.

Den store tolldebatt begynte 27 mai, og behandlingen blev holdt gående til siste dag, 8 juli. Arbeiderpartiet foreslo prinsipalt at saken ikke blev tatt under behandling i år. Man stod umiddelbart foran et valg. Velgerne burde derfor få uttale sig. De spørsmål som forelå, trengte også ytterligere bearbeidelse. Man savnet den oversikt som var nødvendig for å behandle et så viktig og vanskelig spørsmål som en tollrevisjon.

Som prinsipielle retningslinjer for en kommende revisjon av tolltariffen pekte Arbeiderpartiets medlemmer av tollkomitéén på: at revisjonen skjedde i frihandelsvennlig retning, at tollen på råstoffer og nødvendige hjelpemidler for arbeidslivet blev ophevet, at gulltollen og øvrige tillegg i tolltariffen blev avskaffet og de viktigste fiskale tollsatser nedsatt, og at det bare blev gitt beskyttelse til næringer som hadde «naturlige betingelser i vårt land og tilfredsstillet et strengt nødvendig behov.»

Efter flere dages debatt om *utsettelsen* forelå som voteringstema gruppens forslag, optatt av Alvestad, om at innstillingen ikke blev tatt under behandling av årets storting, at de midlertidige tillegg og gulltollen straks blev ophevet, og at det blev vedtatt forandringer i satsene for skomakerarbeide (skotøitollen) overensstemmende med mindretallets forslag, samt at *fiskenett* (not og garn) og mineralske oljer blev fri. Det blev stemt over hvilket forslag — mindretallets eller innstillingen — skulde legges til grunn. Ved voteringen fikk mindretallets forslag 38 stemmer.

Den almindelige retningslinje for de borgerlige var å *øke tollbyrdene*. Og man fikk øket toll på kjøtt, kondensert melk, tørrmelk, havre, havremel, havregryn, epler, pærer, kål, gulrøtter o. s. v. Videre oprettholdt Stortinget tollene på bomullsvarer og andre viktige fornødenhetsartikler. Også *jerntollen* blev drevet igjennem av flertallet.

Men borgerflertallet stanset ikke med det at landet skulde omgjøres med høie tollmurer. De var likeså ivrige da det gjaldt å beskatte forbrukerne ved rene *fiskaltollsatser*. Og her ophørte enhver meningsforskjell mellom dem.

På sesjonens siste dag kom bl. a. *gulltollen* og tollene på *sukker* og *kaffe* op. Arbeiderpartiet foreslo særtillegget for de to store forbruksartikler nedsatt fra 60 til 30 procent, og at man ophørte med opkreving av gulltillegget. Samtlige forslag blev forkastet. Dertil blev det såkalte «midlertidige faste» tillegg på 50 procent besluttet oprettholdt. Ifjor blev dette tillegg, som gjelder de fleste tollbelagte varer, forhøiet fra $33\frac{1}{3}$ til 50 procent. Venstre i tollkomitéen tok dengang reservasjoner overfor forhøielsen. Men da det kom til stykket, falt venstregruppen fra. *I år* var venstre lojale og stillet sig uten knurr på samme plattform som høire og bondepartiet. Bare arbeiderrepresentantene stemte for *sløifning* av disse tillegg som betyr et veldig pluss til den indirekte beskatning vi før har.

Den direkte skatt.

Under behandlingen av den ordinære skattebeslutning i mai fremholdt Arbeiderpartiet at det også i år var tvingende grunner til stede for å øke den *direkte* beskatning til Staten — dels for å tilveiebringe et reelt, holdbart budgett, dels til motarbeidelse av arbeidsledigheten, dels for i nogen utstrekning å dekke Statens stigende gjeldsbyrder og dels for å lette overgangen til en mer *familievennlig skattepolitikk* ved forhøielse av det skattefrie beløp.

I henhold hertil optok våre representanter sitt forslag fra tidligere

om en forhøielse spesielt av inntektsskatten. (Forhøielsen gjelder den personlige inntekt, ikke selskaps- eller fondsskatten.) Ved dette vilde det bli mulig å forhøie det skattefrie beløp og derved skaffe de største familier en høist påkrevet skattelettelse.

Subsidiært blev stillet forslag om et tillegg hvorefter alle skattesatser på 10 000 kroner og derover blev forhøiet med 10 procent. Forhøielsen var anslått å ville innbringe 10 millioner kroner. Det samme forslag blev fremsatt i 1925. Det blev den gang vedtatt et tillegg på 5 procent, gjeldende over hele linjen. Senere er tillegget sløifet.

Ved voteringen blev proposisjonen — uforandrede satser — vedtatt mot 36 stemmer. For de av Arbeiderpartiet optatte dissenser blev avgitt 36—40 stemmer.

I budgettforlaget var den *ekstraordinære formuesskatt* opført med 15 millioner, en mindreinntekt av 1 million sammenlignet med terminen forut. Arbeiderpartiet gjentok sitt forslag om høiere prosent-satser og foreslo videre subsidiært at skattefrihetsgrensen blev senket fra 125 00 til 100 000 kroner. Grensen har tidligere vært oppe i 200 000. Det prinsipale forslag blev forkastet mot 37 stemmer og det subsidiære med 77 mot 67.

Da *arreargiften* var oppe, optok Hornsrud prinsipalt forslag om en mindre avgift for arvelodder som tilfalt livsarvinger, undtagen for de største arvelodder over 1 million kroner, og en betydelig forhøielse for arvelodder til andre arvinger. Men denne anvisning på økede statsinntekter passet ikke for de borgerlige, og forslaget blev nedstemt.

Skattelovsrevisjonen.

Av arbeiderfraksjonen i finanskomitéen blev utarbeidet en selvstendig innstilling med lovforslag i forbindelse med revisjonen av by- og landsskattelovene. Partiets forslag tok sikte på å opnå en mer rettferdig fordeling av de kommunale skatter, at alle skatteobjekter blev lignet, og at kontrollen med ligningen blev styrket.

Innstillingen behandlet en rekke prinsipielle spørsmål, som overgang til det progressive system i likhet med statsskatten, det skattefrie fradrag og reduksjonstabellene, beskatning av bankinnskudd, nullskatt-yderne og det store forbruk, de arbeidsløses skatteforhold og lønns-trekket m. v. Som det blev uttalt i premissene for forslaget hadde arbeiderfraksjonen, som dannet mindretallet, funnet det nødvendig å utvide rammen for revisjonen ved å opta flere av de forslag som ennå var uløst, for derigjennem å understreke det som var og måtte være minstekravet ved en forandring av skattelovene.

Saken kom til behandling i odelsting og lagting som en av de siste saker i sommer. Det blev først vedtatt ved partivotering at flertallets forslag, som på disse punkter var helt negativt, *skulde legges til grunn*. Dermed var i virkeligheten avgjort hvilken skjebne skattelovsrevisjonen denne gang vilde få. Ikke desto mindre optok våre partifeller de fleste av sine dissenser, og det blev debattene om disse som kom til å prege skattelovsbehandlingen.

Bl. a. blev det av vårt parti optatt og begrunnet en rekke forslag som vilde virke til å bringe frem i dagen *kapitaler som nu stikkes vekk*, som bl. a. forslaget om å ligne de rike skattesnytere for deres overflødige forbruk. Partiets representanter optok også den forrige regjerings proposisjon om skatteinspektører i fylkene i forbindelse med en styrkelse av ligningskontrollen fra Statens side. Og de hadde de sakkyndige med sig i det. Videre tok forslaget sikte på en forhøielse av det skattefrie fradrag for å opnå at *eksistensminimumet blev gjort skattefritt*, at det blev tatt større hensyn til forsørgelsesbyrden, og at det innførtes progresjon i kommunebeskatningen med forholdsvis sterkere beskatning av de store formuer og inntekter og med tilsvarende lettelser for de mindre. Videre en forholdsvis reduksjon i skatten for de *arbeidsledige* regnet efter den tid arbeidsledigheten har varet, osv.

Men ved alle voteringer blev våre folk stående praktisk talt alene. Det eneste av mindretallets forslag som slapp gjennom skjærsilden, var den anmodning som blev stillet til Regjeringen om å utrede spørsmålet om *beskatning av ihendehaverobligasjoner*. I Lagtinget var det også flertall for et tillegg til loven om å åpne adgang til skjønnsmessig ligning hvor ligningen stod i et åpenbart misforhold til vedkommende skattyders forbruk. Imidlertid stillet de borgerlige partier i Odelstinget sig bestemt mot en *lovbestemmelse* som foreslått, og den falt ut ved annen gangs behandling. Nullskattyderne fikk derigjennem ennu en galgenfrist.

Flere av paragraffene, deriblandt de som omhandler skogbeskatningen, blev for øvrig utsatt og vil komme op senere.

I forbindelse med skattelovene tok våre partifeller også op gjelds- og akkordspørsmålet i forholdet til *kommunene og deres kreditorer*. Det blev pekt på at enten måtte Staten yde et tilskudd til de kommuner, hvis budgett ikke tillot anvendelsen av en rimelig reduksjonstabell — altså for å hindre det vidtdrevne skattepress på de små inntekter — eller også måtte kommunene få anledning til et opgjør, et *tvangsopgjør* med sine kreditorer.

Støtten til småbrukerne.

Oscar Nilssen fremsatte 1 april følgende forslag, som besluttedes utlagt til behandling senere:

1. Stortinget henstiller til Regjeringen straks å la utrede spørsmålet om gjeldnedskrivning og fremkomme med forslag til lov i samme spørsmål.

2. Inntil så kan skje, henstilles til Regjeringen som en øieblikkelig hjelp snarest å fremkomme med forslag om en effektiv rentenedsettelse for lån, gitt av Statens Småbruk- og Boligbank og de offentlige fond. I forbindelse hermed må spørsmålet om en rentenedsettelse for lån i Hypotekbanken optas.

Stortinget går ut fra at Regjeringen samtidig fremkommer med forslag om at avdrag på lån i Statens Småbruk- og Boligbank samt av offentlige fond, optatt under høikonjunkturen, nedsettes i forhold til kronens verdi ved tidspunktet for lånets optagelse, inntil gjeldsnedskrivningsspørsmålet er endelig løst.

3. Regjeringen anmodes om å fremsette forslag om 2 års moratorium for de vanskeligst stillede småbrukere og boligeiere, med tilsvarende forlengelse av amortisasjonstiden.

4. Stortinget henstiller til Regjeringen å opta forhandlinger med Norges Bank, privatbanker og sparebanker om rentenedsettelse for privat gjeld som hviler på jordbruket og egne hjem, samt om nedsettelse av bankenes rentemargin. —

Saken kom først til behandling i de første dager av juli. I den utredning som da forelå fra Småbruk- og Boligbankens styre, blev det opplyst at banken var blitt påført en inflasjonsgjeld på 38 millioner kroner. Arbeiderpartiet fant det urimelig at denne gjeld blev overført på småbrukere, fiskere og arbeidere med egne hjem og fremsatte under sagens behandling følgende forslag:

For at låntagerne i Statens Småbruk- og Boligbank kan få sine gjeldsforpliktelser effektivt nedskrevet overensstemmende med den beregning som foreligger fra bankens styre, henstiller Stortinget til Regjeringen å fremsette proposisjon om bevilgning av det hertil nødvendige beløp. —

Forslaget blev avvist av statsråden, Morell, og fikk ved voteringen bare arbeiderrepresentantenes stemmer. Samtidig blev Oscar Nilssens forslag og de mange innkomne forestillinger til støtte for partiets krav besluttet oversendt Regjeringen.

I forbindelse med proposisjonen om $\frac{1}{2}$ million kroner av lotteripengene som bidrag til «trengende» låntagere og til kommunene foreslo Arbeiderpartiet at det blev anvendt 2 millioner kroner i budgettåret til en *almindelig nedsettelse av renten på utlån*. Samtidig foreslo man den halve million fordoblet, da det ellers vilde bli umulig å få fordelt

beløpet på en forsvarlig måte. Disse subsidiære forslag blev forkastet mot våre partifellers stemmer med tilslutning av Sannes, Eidem, Caroliussen, Djupvik, L. Hansen, Moe og Owren. Forslaget om å sløife kommunalt tilskudd som *betingelse* — en betingelse Boligbankens styre hadde frarådet — blev også nedstemt.

Samme vei gikk partiets forslag om en økning av bevilgningen til *bureising* med 5 millioner kroner. Disse midler var forutsatte stillet til disposisjon for de stedlige jordstyrer, som skulde anvende pengene til innkjøp av jord og reising av nye hjem samt utvidelse av eldre. Saken kom op på fallrepet, nettop som Stortinget skulde slutte. Og den blev feiet av i en fart. De borgerlige representanter stemte som vanlig *mot* å øke denne post, som betyr så meget for landets ungdom især og for arbeidslivet ellers.

Kornmonopolet og korntrygden.

Ved behandlingen i 1926 stemte Arbeiderpartiet for den nye kornlovs henleggelse. Det blev forkastet — og kornmonopolet besluttet ophevet. I år stod man så overfor spørsmålet om å sette den nye ordning ut i livet. Alle saklige hensyn talte for en utsettelse med avgjørelsen. Det blev også optatt forslag om utsettelse for at saken kunde forellegges det norske folk i valg. Mot dette forslag gjorde imidlertid Regjeringen kabinettsspørsmål. Lykke satte stillingen inn på korn- og melltollen og på monolets ophevelse fra 1 juli. Og ved hjelp av Hambrøs dobbeltstemme blev utsettelsesforslaget forkastet.

Derefter blev selve beslutningen om korntrygdens iverksettelse vedtatt mot 39 stemmer. Til slutt forelå spørsmålet om trygdens finansiering. Av arbeiderfraksjonen og venstre blev det fremsatt forslag om at utgiftene ved gjennomførelsen skulde dekkes ved *direkte skatt*, istedenfor ved korn- og melltoll. På dette spørsmål seiret Regjeringen ved ren partivotering med 76 mot 74 stemmer.

På sesjonens siste dag blev veltatt å disponere kornmonopolets midler, som var ment å skulde brukes til regulering av melprisene. Av de 30 millioner som utgjorde provianteringsdirektoratets oplagte overskudd, blev de 20 trukket inn i statskassen.

Fiskeriene.

Under interpellasjonen 3 februar i år om stillingen for torskefiskeriene fremsatte *Tønder* følgende forslag: 1. Stortinget henstiller til Regjeringen å dra omsorg for at det under dette års torskefiske blir satt maksimalpriser på agnsild og agnskjell. 2. Stortinget samtykker i at

Regjeringen av Statens kontante beholdning anvender et beløp på inntil 1 million kroner, bl. a. til lån til fiskere som selv kan tilvirke sin fisk, og til nedsettelse av prisene på torskefiskernes viktigste redskaper og driftsmidler. —

Saken kom til behandling i Stortinget 10 mars.

For å hjelpe de verst stillede optok Arbeiderpartiets representanter forslag om en effektiv statsstøtte til torskefiskeriene ved at det blev ydet en lånegaranti på 1 million kroner, ved et direkte bidrag av 4 øre pr. kg. fersk torsk sløiet, og ved bidrag til nedsettelse av prisen på driftsmidler. Utgiftene ved disse foranstaltninger var foreslått dekket ved de midler som kunde innspares ved sløifning av årets våbenøvelser og ved andre nedskjæringer på militærbudgettet.

Arbeiderrepresentantenes forslag blev nedstemt i første omgang. Men ved den endelige votering blev første punkt, om en lånegaranti på 1 million, vedtatt med 79 mot 60 stemmer. Partiets forslag, som var akseptert av komitéens flertall, om en henstilling til Regjeringen om å utrede spørsmålet om en organisasjon av eksporten og forelegge resultatet for neste års storting, blev vedtatt enstemmig.

De øvrige av vår fraksjons forslag blev forkastet.

Da spørsmålet om støtte til Finnmarksfisket kom op en måned efter, fremsatte våre partifeller følgende forslag: 1. Kongen bemyndiges til å støtte 1927 års torskefiske i Finnmark ved direkte bidrag stort kr. 0.04 pr. kg. fersk torsk sløiet (eller tilsvarende for tilvirket vare) begrenset til 2 500 kroner pr. fisker. 2. Stortinget samtykker i at statskassen overtar garanti overfor Norges Bank for utlån til tilvirkere til et beløp av inntil 1 000.000 kroner til fiskeinnkjøp under Finnmarksfisket i 1927 på betingelser som er bestemt ved Stortingets beslutning av 23 mars 1926. —

Punkt 2 blev vedtatt mot 2 stemmer, mens flertallet på nytt forkastet forslaget om direkte støtte til fiskerne.

Under en senere debatt, hvor Regjeringens sammel med hjelpen til fiskerne blev kritisert, fremsatte *Ingebrigtsen* følgende forslag: Stortinget samtykker i at de i 1926 bestemte regler for utbetaling av lån til fiskere som tilvirker egen fangst, forandres således at der utbetales inntil 75 procent av dagsprisen for tilvirket fisk. (I reglene var grensen satt til 50 procent.)

Forslaget blev forkastet med 68 mot 40 stemmer. Blandt mindretallet var de fleste borgerlige representanter fra Nord-Norge.

I forbindelse med sin interpellasjon angående de forhold som var oppstått på grunn av det dårlige utbytte av Lofotfisket og det feilslagne

Finnmarksfiske stillet vår partifelle videre sådant forslag: Stortinget henstiller til Regjeringen å igangsette nødsarbeide for de fiskere som er kommet hjem fra Lofots- og Finnmarksfisket uten fortjenste og som nu lider nød. De nødvendige midler stilles til Regjeringens rådighet for dette øiemed.

Ved voteringen blev også dette forslag nedstemt — mot 33 stemmer.

Skole spørsmålene.

Hovedangrepet mot folkeskolen blev innledet med de *Magelssenske* skolelovproposisjoner av 1927. Disses tilblivelseshistorie vil bli et mørkt kapitel, når historien om administrasjonen av vårt skolevesen skal skrives. Statsråden satte de sakkyndige i skole spørsmål utenfor. I stedet overlot han forberedelsen til uansvarlige og anonyme partifeller som var uten forståelse av den sak det gjaldt.

Tendensen i forslagene var imidlertid åpenbar nok. Den ytterligere utvikling av vår folkeskole skulde søkes stoppet ved å innskrenke skolestyrenes handlefrihet til fordel for andre instanser, først og fremst departementet. Også det faglige tilsyn med skolen skulde svekkes. Det var initiativet til utvikling og fremgang som skulde kverkes. Så kom en rekke forslag som gikk ut på å sette skolen tilbake fra hvad den hittil har nådd.

Arbeiderpartiets representanter i skolekomitéen som ledet kampen mot disse reaksjonære forslag, stemte prinsipalt for sakens utsettelse i sin helhet, idet de hevdet at hvad man trengte, var en snarlig og samlet *revisjon av skolelovene bygget på den nu fremlagte innstilling fra den store skolekommisjon*. Regjeringens forslag til forandring av vårt folkeskolevesen vilde — uttalte de — medføre en voldsom inngripen i skolegjerningens effektivitet; den bebudet et brudd med det system som hittil har vært det rådende — nemlig en stadig forbedring av vår folkeskole. Den parlamentariske skolekommisjon hadde enstemmig i flukt med dette syn levert sin innstilling om forandringer av folkeskoleloven. Hele komitéen var også enig om å foreslå en henstilling til departementet om snarest å opta skolelovene til revisjon. Arbeiderpartiets representanter mente derfor, at dersom det skulde være noget alvor med vårt offentlige arbeide, burde nu en revisjon av skoleloven snarest fremmes, bygget på den parlamentariske skolekommisjons arbeide.

Forslaget om utsettelse blev *forkastet* av Stortinget mot arbeiderrepresentantenes stemmer.

Om behandlingen av skolelovforslagene er inngående redegjort i *Olav Steinnes'* brosjyre: Vakt om folkeskolen, hvortil henvises.

Utenom proposisjonen optok vår partifelle sitt tidligere forslag om bevilgning av bidrag av Staten til oprettholdelse av det *fri skolemateriell*, utgjørende 1 krone for hvert barn som søker folkeskolen. For landsfolkeskolen var bidraget anslått å utgjøre 300 000 kroner, for byskolen 80 000. Steinnes gikk tilbake til denne saks forhistorie og henviste for øvrig til den utførlige argumentasjon for forslaget som var inntatt i innstillingen. Selv om mindretallets forslag nu blev forkastet, vilde det komme igjen. Og tilskuddet til det frie skolemateriell vilde i fremtiden sikkert bli ordnet slik som Arbeiderpartiet foreslo, og som skolekommisjonen hadde gitt sin tilslutning til, nemlig at man gikk over til den direkte bidragsform.

Ved voteringen blev forslaget forkastet mot 33 stemmer (arbeiderrepresentantene, Eidem, Owren og Moe).

Under behandlingen av de enkelte særbudgetter blev det som bekjent vedtatt å knytte som betingelse for Statens fortsatte bidrag til Voss Folkehøgskole at skolen «fikk en bestyrer som departementet kan godkjenne». Det var reaksjonens utspill i den bekjente *Eskeland-sak*, hvorunder det store flertall av venstre optrådte som Magelssens støtter. Arbeiderpartiets forslag, optatt av Steinnes, om statsbidrag til skolen på like vilkår med de andre, uten betingelser, fikk 59 stemmer.

Lønnssaken.

I anledning av Regjeringens proposisjon om en 10 procents reduksjon av Statens tjenestemenns lønninger — omfattende også de *laveste* lønninger — erklærte Statstjenestemennenes Aksjonsutvalg i et tilbud til Regjeringen 27 juni:

Tjenestemennenes aksjonsutvalg er villig til å opta forhandlinger med Regjeringen i et forhandlingsutvalg sammensatt av representanter for Regjeringen og tjenestemennene. Under disse forhandlinger skal der søkes opnådd enighet om følgende: 1. *Grunnlaget* for en eventuell nedregulering — hvordan det private lønnsnivå skal bestemmes og efter hvilke prinsipper sammenligningen skal skje. 2. Tidspunktet for en nedregulering og størrelsen av denne. 3. Formene for fremtidige endringer i lønnsregulativene.

Det var og er vår opfatning at disse forhandlinger kan være tilendebragt innen årets utløp og at resultatet kan forelegges Stortinget straks ved dets sammentreden i januar 1928.

Efter det fremholdte finner vi på våre organisasjoners vegne å måtte nedlegge en alvorlig protest mot enhver nedregulering av tjenestemennenes lønninger nu og forbeholder oss i tilfelle enhver lovlig rett for tjenestemennene enkeltvis og våre organisasjoner. —

Arbeiderpartiets representanter tok allerede i budgettkomiteén av-

stand fra nedreguleringen, og i lønningskomitéen optok *Aarseth* og *Johansen* følgende prinsipale forslag:

St. prp. nr. 75 tas ikke under behandling av inneværende års storting. Under henvisning til at Statens tjenestemenn må ha den samme rett som andre lønntagere til å øve innflytelse ved fastsettelsen av lønns og levestandard, og for om mulig å undgå prosess mellom Staten og tjenestemennene, henstiller Stortinget til Regjeringen å opta forhandlinger med tjenestemennenes organisasjon om et nytt lønnsregulativ, og i forbindelse hermed spørsmålet om nedregulering av lønningene.

Våre partifeller bemerket i premissene for forslaget bl. a.:

Hvis Stortinget følger Regjeringens forslag. kan det føre til prosess med statstjenestemennene, en prosess som uansett utfall begge parter i det lange løp vil tape på. For å forhindre en sådan utvikling av saken vil mindretallet foreslå at saken utsettes, og at der optas forhandlinger med tjenestemennenes organisasjoner for ad denne vei å komme til en minnelig ordning. Det er en fremgangsmåte som begge parter uten tvil er best tjent med. Skulde dette forslag ikke bli vedtatt vil vi, uten at vi derved har erkjent at betingelsene for en lønnsregulering er til stede, foreslå at lønninger under 4 000 kroner ikke medtas i nedreguleringen. Skulde også dette bli forkastet vil vi opta forslag om at lønninger til og med 5 000 kroner nedsettes med 7 pct. og videre en progressiv stigning av procentens størrelse opad, således at lønninger over 15 000 kroner nedsettes med 20 pct. Dette forslag rammer på en mere rettferdig måte enn proposisjonen, som foreslår samme procentsats både for de små og store lønninger. —

Ved voteringen i Stortinget blev det prinsipale forslag om utsettelse forkastet mot 35 stemmer — arbeiderrepresentantene. Også de *subsidiære* forslag blev nedstemt.

Efter hvad det er oplyst bl. a. av regjeringsadvokaten, er den lønnsreduksjon som er foretatt, ulovlig. Det vil nu bli søksmål. Når man blir ført op i et slikt uføre, skyldes det Regjeringens og de borgerlige partiers halstarrighet og hensynsløse optreden.

8 timers dagen.

Av *Bergersen* blev det fremsatt følgende interpellasjon til Regjeringen: Hvordan stiller Regjeringen sig til tiltredelsen av den på Washington-konferansen i 1919 fattede beslutning om 8 timers dagen, og akter Regjeringen i nær fremtid å foreslå bestemmelsen ratifisert? Under sakens behandling 21 mars stillet socialministeren sig helt avvisende og debatterte på linje med *Oftedal* og *Mellbye*. Det blev derfor

nødvendig for vår partifelle å fremme forslag med henstilling til Regjeringen om å *forelegge Stortinget forslag i saken*.

Efter en skarp debatt blev forslaget forkastet mot 37 stemmer. Flertallet var samtlige borgerlige undtagen de to demokrater.

27 juni vedtok Stortinget de nye *arbeidstidsbestemmelser ved jernbanen*. Beslutningen betegner et prinsipielt brudd med beslutningen i 1919 som innførte 48 timers arbeidsuke. Ved denne foranstaltning skulde det efter beregning «spares» 1½ à 2 millioner kroner på driften. Samtidig blev tjenestgjøringsnevnden ophevet. Ved voteringen stod det 95 mot 31 — de borgerlige mot arbeiderrepresentantene.

Socialforsikringen.

Efter forslag av Oftedal gikk Stortinget i 1925 til ophevelse av det frie lægevalg efter *sykeforsikringsloven*. Ved dette skulde det spares et par millioner for Staten. Også andre forringelser i de forsikredes rettigheter blev besluttet.

I år gikk høreregjeringen videre ved å foreslå en nedsettelse av bidraget til kretssykekassene med henved to millioner. Enda var dette bare en begynnelse for Morells vedkommende. Det er ytterligere pekt på en senkning av inntektsgrensen foruten forlengelse av karénstiden.

Bergersen som var sakens ordfører i komitéen, foreslo den siste proposisjon forkastet. Han uttalte, at de tilskudd man på denne måte sparte, bare vilde bli lagt over på de *forsikrede*, enten direkte ved en forhøielse av premiesatsene eller direkte ved at kassenes ydelser blev innskrenket. Staten fikk i likhet med de andre innskuddspliktige betale sin andel og ikke forringe den reform den selv hadde vedtatt og satt ut i livet som en hjelp for de syke.

Proposisjonen blev vedtatt både i odelsting og lagting mot arbeiderrepresentantenes stemmer.

Om sykeforsikringen for *fiskere* opstod en del debatt i forbindelse med forslaget om å forlenge gyldigheten av medisinallovgivningen for de nordlige landsdeler. *Tønder* uttalte at det hadde vakt forbauselse at Socialdepartementet kunde foreslå hele 10 års forlengelse. Komitéen stod enig om at to års forlengelse kunde være nok. I det hele var denne lov så foreldet, at den krevedes erstattet med noget nytt, og det ny man forlangte, var en *ordnet sykeforsikring* for fiskerne.

To års forlengelse blev vedtatt enstemmig.

Også i et annet spørsmål var socialministeren uheldig, idet hans forslag om nedsettelse av *fiskerforsikringspremien* blev forkastet mot 29 stemmer. *Tønder*, som var sakens ordfører, gjorde opmerksom på

at det var komitéens flertalls forutsetning at det nu blev gjort fortgang med *forbedring* av denne trygd. Fiskerne måtte ha grunn til å vente å opnå hvad sjømenn og industriarbeidere opnår efter sine ulykkesforsikringslover — fri sykebehandling og sykepenger under sykdom, forårsaket ved en bedriftsulykke. Flertallet henstillet til departementet å la spørsmålet om forandring av loven i den retning utrede og fremlegge resultatet for næste års Odelsting. Et forslag herom blev til slutt vedtatt enstemmig.

Alkohollovgivningen.

I og med den nye brennevinslovs vedtagelse blev *forbudet* ophevet. For Arbeiderpartiet var det om å gjøre å sikre sig mot, at det blev foretatt altfor store inngrep i de prinsipper som gjennom mange års arbeide før forbudet var blitt innpasset i vår edruelighetslovgivning. I edruelighetens interesse gjaldt det å bevare denne utviklingslinje mest mulig ubrutt. Denne opfatning vandt også tilslutning i odelsting og lagting, som gjennom behandlingen i mars av næringskomitéens innstilling avverget de verste uhyrligheter i høires brennevinsproposisjon.

Bl. a. hevdet våre partifeller at man til å begynne med måtte begrense *salgsvirksomheten* til de samlagsbyer som fikk sitt brennevinsalg avbrutt ved forbudets innførelse, og hvor vedkommende bystyre gav bevilling til det. Annet vilde være i strid med prinsippet lokale avstemninger.

I den almindelige debatt i Odelstinget reiste Hjelmtveit, som var ordfører for folkeavstemningsforslaget i 1926, kritikk over den måte Socialdepartementet hadde gått frem på ved forberedelsen av brennevinsforbudets ophevelse. Han pekte på at den edruelighetskomité som var nedsatt, hadde fått et ganske annet mandat enn det oprindelige, som var å arbeide med spørsmålet om *organiseringen av opplysningsarbeidet og en samlet alkoholadministrasjon*. Planene for dette arbeide — som departementet foreløbig hadde stillet i bero — burde vært forelagt Stortinget før forbudet blev ophevet. Vår partifelle fremsatte følgende forslag:

Av hensyn til det forberedende arbeide for brennevinsforbudets ophevelse, og også av hensyn til den fremtidige utvikling, henstilles det til Socialdepartementet å foranledige at den departementale edruelighetskomité uopholdelig utarbeider forslag til centralisering av den sociale alkoholadministrasjon og til organisering av opplysningsarbeidet på dette område. Forslaget forelegges Stortinget snarest mulig.

Statsråd Morell uttalte sig mot forslaget, som imidlertid blev vedtatt mot 32 stemmer.

Ved den senere behandling av *anvendelsen av brennevinspengene* stemte Arbeiderpartiet mot at utbyttet av omsetningen inntil videre skulde bli tatt til inntekt for statskassen. Loven sier som bekjent at overskuddet skal tilfalle de sociale formål (80 procent til invalidefondet og 20 pct. til edrueighetsfondet). Det borgerlige flertall hadde imidlertid ingen betenkelighet ved å legge beslag på disse midler.

Under behandlingen i vår av de nye brennevinstraktater med *Frankrike og Spania* stillet Arbeiderpartiets medlemmer av utenrikskomitéen følgende forslag: *Det henstilles til Regjeringen å opta til utredning spørsmålet om å få innført slike forandringer i våre traktater at Norge kan opnå full selvbestemmelsesrett i sin alkohol- og edrueighetspolitikk.* —

Forslaget blev forkastet i det hemmelige stortingsmøte mot arbeiderrepresentantenes stemmer. I stedet blev det vedtatt en uttalelse hvori det blev henstillet til Regjeringen å «fortsette» arbeidet med å få innført slike bestemmelser.

Nasjonenes forbund.

Under behandlingen av beretningen for Nasjonenes forbund fremsatte *Magnussen* på gruppens vegne følgende forslag: *Stortinget anmoder Regjeringen om å foranledige Norge utmeldt av Nasjonenes Forbund.* — Forslaget blev forkastet mot 34 stemmer, samtlige arbeiderrepresentanter og 3 borgerlige (Belland, Kverneland og Langhammer).

Arbeiderrepresentantene stemte også for nektelse av enhver bevilgning til forbundet. Av bevilgningen går 35 000 kroner til representasjon, mens 150 000 er Norges andel i utgiftene (kontingenten) for 1927. Til det Interparlamentariske Forbund blev bevilget — likeledes mot opposisjonens stemmer — 8 700 kroner.

Magnussen uttalte under debatten om bevilgningen til begrunnelse for forslaget:

Det norske Arbeiderparti har alltid hevdet en bestemt linje i denne sak og har motsatt sig bevilgning til Folkeforbundet. Under den nye situasjon samlingen har skapt, kan det ikke gå an at partiet deler sig på dette spørsmål, og av hensyn til enigheten innen Arbeiderpartiet — og den er av større betydning enn Folkeforbundet — vil jeg stemme mot denne bevilgning. Jeg sier ikke dette av hensyn til de borgerlige representanter, det er mig likegyldig hvordan de bedømmer min stilling, men jeg sier det av hensyn til Arbeiderpartiets medlemmer utover landet. De vil forstå vår stilling og gi mig rett i, at solidariteten innen partiet må tillegges den største vekt. Når man i denne tid ser hvordan reaksjonen turer frem, er arbeiderklassens ubrytelige solidaritet

blitt en ennu større nødvendighet, og under disse omstendigheter har jeg funnet at det underordnede hensyn må vike for det større, hensynet til partiet og enigheten. —

I konsekvens hermed stemte gruppen mot bevilgningen til *Arbeidsbyrået i Genf*. Rastad som optok socialkomitéens mindretalls forslag om strykning av beløpet, uttalte at det var tilstrekkelig å henvise til den stilling Arbeiderpartiet inntok til Nasjonenes Forbund, hvorav Arbeidsbyrået var en underavdeling. Stillingen var dessuten den at den faglige landsorganisasjon hadde besluttet at den ikke ønsket å delta i Arbeidsbyrået.

Voldgiftstraktatene.

Stortinget utsatte i 1926 spørsmålet om ratifikasjon av avtalene med Danmark, Finland og Sverige om fredelig avgjørelse av tvister, de såkalte nordiske voldgiftstraktater. Disse traktater er kommet i stand etter norsk initiativ.

Ved realitetsbehandlingen i år delte høire sig i 22 for traktatene og 30 som fulgte Hambro-gruppen. Bondelaget stemte samlet mot. Godkjennelsen blev gitt med 92 mot 53 stemmer.

Arbeiderpartiet stemte for traktatene, men med de nødvendige reservasjoner. Som *Tranmæl* uttalte: Hvad arbeiderne over alt legger hovedvekten på, når det gjelder internasjonale og dermed også inter-skandinaviske forhold, er solidariteten mellem det arbeidende folk og utbygningen av arbeiderorganisasjonene. Det er den sterkeste fredsmakt man har. Denne fredsmakt stod sin prøve i 1905, og den vil, om det blir nye påkjenninger, atter innfri forventningene.

Julussakonflikten.

Under interpellasjonsdebatten 18 mai i anledning av Regjeringens inngripen i skogsarbeidernes kamp ved Julussa-vassdraget erklærte justisminister *Øyen* at han vilde sende ytterligere forsterkninger opover til Østerdalen om det var nødvendig. Kampen skulde føres til den bitre ende. Selv avsendelse av blodhunder billiget han.

Arbeiderrepresentantene trakk frem sakens reelle bakgrunn og påviste de overgrep som var begått. Kampen ved Julussa dreiet sig om *organisasjonsretten*. Det var en regulær klassekamp, hvor myndighetene og de borgerlige partier stillet sig på utbytternes side.

Dette blev også bekreftet ved at det borgerlige flertall nedstemte

et forslag av *Støstad*, sålydende: Stortinget fordømmer at Regjeringen ved sin opptreden hindret en fredelig løsning av striden i Julussa. — Forslaget fikk bare arbeiderrepresentantenes stemmer.

Politi-loven. — Våbensalget.

Politi-loven som kom til behandling i odelsting og lagting i mai, blev vedtatt med en rekke organisasjonsfiendtlige paragrafer. Bl. a. skulde de underordnede nektes koalisjonsretten, samtidig som *arbeidernes ordensvern* blev søkt gjort illegale ved en politibestemmelse! Arbeiderpartiets forslag om *politiråd* blev nedstemt. For øvrig betegnet loven en rekke inngrep i det kommunale selvstyre.

Arbeiderpartiet stemte som tidligere mot bevilgningen til reservepolitiet i Oslo og tok samtidig bestemte reservasjoner mot at *Statens Politiskole* — som antydnet fra borgerlig hold — blev koblet sammen med korpset.

Den nye lov om innførsel og salg av *våben* og *ammunisjon* blev vedtatt mot arbeiderrepresentantenes stemmer. Vårt parti foreslo at det ikke skulde gjøres nogen forskjell efter sociale og politiske hensyn ved politiets behandling av andragender efter loven, men at avgjørelsen skulde treffes efter ensartede regler. Men også dette forslag blev forkastet ved partivotering. Hensikten med de nye bestemmelser er således ikke til å misforstå. Myndighetene skulde få fritt spill til å bevebne de organisasjoner som var rettet mot arbeiderne.

En aksjon som falt i fisk.

Umiddelbart foran de borgerlige partiers landsmøter arrangerte president Hambro og Mellbye en forestilling i Stortinget, hvorunder bondepartiets formann fremsatte sådant forslag:

Stortinget uttaler sin misbilligelse av og tar bestemt avstand fra den tale som et av dets medlemmer, hr. Alfred Madsen, holdt i en fremmed legasjon 11 juni. —

Hr. Hambro som ved anledningen optrådte som interpellant, blev under debatten minnet om sin fortid og stemplet som lykter og løgner. Hans partifelle *justisministeren* som besvarte forespørslen, kom ikke heldigere fra det. Affæren blev en ny vanning for Regjeringen. Som de «*frisinnedes*» hovedorgan skrev dagen efter under titelen «*Sørgfesten i Stortinget*»: Det er ubegripelig hvad Hambro mente med sin interpellasjon, når hans begrunnelse og Lykkes og Øyens svar ikke inneholdt annet enn de gjorde. Det tør dog tjene som en undskyldning

for Hambro at han øiensynlig ikke var oplagt. Men for de to regjeringsmedlemmer finnes det ingen undskyldning. Høire trer sammen til landsmøte idag, og det forlyder at det hersker adskillig uro i rekkene. *Hr. Lykke har igår avsatt sig selv.* —

Efter en tre timers debatt som fastslo fjaskoen for de borgerlige partiers aksjon, gav flertallet et enstemmig uttrykk for sin skrekk for valget ved å vedta «mistillitsforslaget» til Arbeiderpartiet.

Forskjellige saker.

I forbindelse med salderingen av budgettet besluttet Stortinget i sommer — mot høires stemmer — å opføre 15 millioner kroner av statsmidler til delvis dekning av Statens tap på *valuta-overenskomsten* med Norges Bank.

Arbeiderpartiet fremsatte ved samme anledning følgende forslag: *Overenskomsten med Norges Bank opsies.* Det overlates til Finansdepartementet å treffe overenskomst med Norges Bank om anvendelsen av den igjenværende valutabeholdning. —

Forslaget blev forkastet mot 36 stemmer.

Spørsmålet om dekning av tapet på *Handelsbanken* besluttet utsett til neste Storting.

I finanskomitéen optok partiets representanter forslag om en garantiordning for norsk eksport til fremme av *varebyttet med Russland*. Saken blev — under motstand av høire — sendt Regjeringen til utredning, men med negativt resultat.

Arbeiderpartiet stemte mot avviklingen av Statens støtte til samfundsmessig *boligbygning* og mot å inndra de ubenyttede beløp for statskassen. Et forslag om å henstille til Regjeringen om å fremkomme med forslag om anvendelse av de innsparte beløp på tidligere gitte boligbevillinger blev forkastet med 66 mot 62 stemmer.

Den nye *fremmedlov* blev vedtatt av Odelsting og Lagting vesentlig overensstemmende med Nordangers forslag i justiskomitéen, likeså forandringen i konkursloven angående *arbeidslønns prioritet* i konkursboer.

I *statspolitisaken* tok Stortinget enstemmig avstand fra Justisdepartementets avgjørelse ifjor og gav derigjennem dr. Scharffenberg full og hel opreisning for den aksjon han åpnet i «Arbeiderbladet» for å rydde op i edruelighetsforholdene innen statspolitiet i Oslo og omegn.

Det blev under debatten ført sterke anklager mot administrasjonen og gjort krav på videre oprydning. Justiskomiteéns ordfører i saken var Anton Jenssen.

Videre blev det etter forslag av komitéen drevet igjennem at der i forbindelse med affærene ved *Akershus landsfengsel* skulde optas rettslig forklaring om direktør Smedals forhold.

I spørsmålet om statsstøtte til *Aust-Agders Elektrisitetsverk* blev det etter forslag av Arbeiderpartiet knyttet sin betingelse for bevilgningen at de uprioriterte kreditorer ved forhandling erklærte sig villig til å gå med på ytterligere rentenedsettelse.

Et forslag av partiet om et bidrag av 50 000 kroner til *arbeideridretten* av pengelotteriets overskudd blev forkastet med knepent flertall — 68 mot 65 stemmer.

I spørsmålet om *stortingsmannslønnen* stemte Arbeiderpartiet for et forslag som bygget på et blandet system med delvis fast og delvis bevegelig godtgjørelse, og som tok hensyn til samlingstidens lengde. Forslaget gikk ut på at godtgjørelsen — lønnen — blev satt til 4 000 kroner året med et tillegg av 12 kroner for hver dag Stortinget var samlet.

Efter forslag av Oscar Nilssen besluttet Odelstinget med 53 mot 44 stemmer å utsette revisjonen av *jaktloven* til 1928, for at de interessertes mening først kunde bli hørt. Mot 11 stemmer blev videre vedtatt et forslag av Nordanger om å utsette behandlingen av loven om å sette *fylker under administrasjon*. Utsettelsen blev almindelig oppfattet som en henleggelse.

Blandt andre saker som blev besluttet utsatt, var jordloven, loven om schæktning, visse kapitler i straffeloven, tjenestemannslovens revisjon, nedleggelse av et par av jernbanens sidelinjer m. m.

I forbindelse med Regjeringens forslag om å innstille arbeidet på Namsos—Grong og Voss—Eidebanen fremholdt våre representanter i jernbanekomiteén bl. a. hensynet til de faste anleggsarbeidere. Komiteén uttalte også enstemmig, at så sterkt redusert som Statens anleggsbudgett nu var blitt, vilde det være vanskelig å skaffe denne arbeidsstokk beskjefligelse ved andre jernbaneanlegg, hvorfor en vedtagelse av Regjeringens forslag vilde medføre at arbeidsløsheten ytterligere vilde økes. For øvrig polemiserste komitéen mot den opfatning at baner hvis drift var beregnet på underskudd, ikke skulde ferdigbygges. — Regjeringens proposisjon blev ikke optatt, og arbeidsministeren uttalte at han betraktet innstillingen som en realitetsavgjørelse.

For øvrig har partiet arbeidet for de størst mulige bevilgninger på arbeidsbudgettene. Således foreslo våre representanter en merbevilgning på 3 millioner kroner til *veianlegg* og en forholdsvis økning av anleggsbevilgningen til jernbanen. Forslagene blev nedstemt.

Efter forslag av Sæter besluttet Stortinget enstemmig å henstille til Regjeringen å utrede spørsmålet om en ordning siktende på å opnå en mer *konsentrert ledelse for vårt kommunikasjonsvesen*. Forslaget tok spesielt sikte på å samle landkommunikasjonene — jernbane- og biltrafikken — under en felles forvaltning. Et annet forslag av Arbeiderpartiet om hel statsadministrasjon av «Spisevognselskapet» blev forkastet med 67 mot 57 stemmer. Flertallet holdt på alternativt blandet drift.

Av *interpellasjoner* som har vært fremmet av gruppen, nevnes — foruten de tidligere omtalte — *Nordangers* angående flomulykken og *Moens* om Grong gruber og Namsos—Grongbanen.

I Stortingets møte 7 juli nedla *Nygaardsvold* på arbeiderrepresentantenes vegne en protest mot fengslingen av en del av kommunistpartiets tillitsmenn. Han rettet en alvorlig henstilling til Regjeringen om å gjøre sin innflytelse gjeldende overfor retten, slik at varetekten blev hevet.

For behandlingen av de enkelte *sakers* vedkommende henvises for øvrig til den av partiet utgitte materialsamling (Arbeiderpartiet på Stortinget) og til de øvrige brosjyrer, omhandlende bl. a. tukthusloven, riksretten, skole-, militær- og skattepolitikken samt jordbruks- og fiskerispørsmålene.

